

Metode istraživanja odgoja i obrazovanja

Okanović, Senka

Master's thesis / Diplomski rad

2025

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:900483>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-01**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

SENKA OKANOVIĆ

METODE ISTRAŽIVANJA ODGOJA I OBRAZOVANJA

Diplomski rad

Pula, ožujak 2025.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

SENKA OKANOVIĆ

METODE ISTRAŽIVANJA ODGOJA I OBRAZOVANJA

Diplomski rad

JMBAG: 0265006462

**Studijski smjer: Sveučilišni diplomski studij, Rani predškolski odgoj i
obrazovanje**

Predmet: Metodologija kvalitativnih i kvantitativnih pedagoških istraživanja

Znanstveno područje: Interdisciplinarno područje znanosti

Znanstveno polje: Obrazovne znanosti

Mentor: doc. dr. sc. Irena Kiss

Pula, ožujak 2025.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Ja, dolje potpisana Senka Okanović, ovime izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.“

Student
Senka Okanović

U Puli, _____, 2025. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

„Ja, Senka Okanović, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom Metoda istraživanja odgoja i obrazovanja, koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.“

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj	
1. Uvod.....	1
2. Odgoj i obrazovanje; važnost istraživanja odgoja i obrazovanja	3
2.1. Povijest odgoja i obrazovanja.....	7
2.2. Odgoj i obrazovanje danas.....	8
3. Znanstveno istraživački pristup	13
3.1. Znanstveno istraživanje i njegova važnost	16
3.2. Znanstveni rad, metode i metodologija.....	18
3.3. Odlike znanstvenog i neznanstvenog pristupa	20
3.4. Istraživački pristup odgoju i obrazovanju	21
4. Vrste znanstvenih istraživanja i vrste istraživanja u odgoju i obrazovanju.....	30
4.1. Načini i vrste prikupljanje podataka u znanstvenim istraživanjima	40
4.2. Instrumenti i karakteristike mjernih instrumenata	47
4.3. Tijek istraživanja u istraživanju odgoja i obrazovanja.....	48
4.4. Odabir uzorka i vrste uzorka	50
4.5. Etika istraživanja	52
4.6. Analiza i interpretacija podataka	53
5. Primjeri istraživanja u odgoju i obrazovanju.....	56
6. Izazovi istraživanja u području odgoja i obrazovanja	60
7. Metodologija.....	61
7.1. Predmet i cilj istraživanja.....	61
7.2. Uzorak ispitanika	61
7.3. Metode prikupljanja i analize podataka	61
7.5. Test proporcija.....	74
7.6. Rasprava.....	79
8. Zaključak	82
Literatura	83
Sažetak.....	93
Summary.....	94
Prilozi.....	95

1. Uvod

Odgoj i obrazovanje činili su temeljne društvene funkcije od samih početaka civilizacije, temeljno oblikujući individue i društva kroz generacije. Povijesni pregled odgoja i obrazovanja otkriva evoluciju metodologija i principa, koji u središte stavljaju potrebu za cjeloživotnim učenjem i prilagodljivosti u brzo mijenjajućem svijetu. Danas, važnost znanstvenog istraživanja u ovom području nije samo akademsko pitanje; ono je ključno za oblikovanje obrazovnih politika, kurikulumu i praksi koje odgovaraju potrebama suvremenog društva.

Jedan od ključnih aspekata odgoja i obrazovanja je i njihova znanstvena analiza te interpretacija. Metode i metodologija u provođenju znanstvenih istraživanja s ciljem unapređenja odgoja i obrazovanja pružaju alate potrebne za strukturirano razumijevanje dinamičnih odgojno-obrazovnih procesa. Posebna pažnja posvećuje se znanstveno-istraživačkom pristupu, koji uključuje paradigme i istraživačke metode specifične za ovo područje. U svjetlu ovog pristupa, istraživanja u odgoju i obrazovanju donose vrijedne uvide u praktičnu primjenu teorijskih znanja, evaluaciju učinkovitosti odgojno-obrazovnih intervencija i razvoj novih strategija poučavanja. Važan dio navedenog je i osposobljavanje odgojitelja i učitelja kao znanstvenika i istraživača unutar vlastitih praksi. Ovo osnaživanje donosi višestruke koristi: omogućuje odgojiteljima i učiteljima da kritički evaluiraju i unapređuju vlastite metode poučavanja, razvijaju rješenja prilagođena kontekstu djece i učenika te doprinose zajedničkom znanstvenom znanju o učinkovitom odgoju i obrazovanju. Osim individualnog profesionalnog razvoja, ovakva istraživanja omogućuju kreiranje obrazovnih okruženja koja su prilagođena različitim potrebama i potencijalima djece i učenika, čime direktno utječu na poboljšanje kvalitete odgoja i obrazovanja na svim razinama.

S obzirom na raznolikost instrumenata i metoda prikupljanja podataka, od anketa i testova do sustavnog promatranja, znanstvena istraživanja omogućuju sveobuhvatan uvid u obrazovne fenomene te otvaraju put analizi i interpretaciji podataka u svrhu oblikovanja odgovarajućih odgojno-obrazovnih politika. Etika istraživanja, odabir reprezentativnog uzorka te korištenje valjanih mjernih instrumenata dodatno jačaju vjerodostojnost dobivenih rezultata i njihovu primjenjivost u praksi. Stoga, istraživanje u području odgoja i obrazovanja nije samo akademski zadatak već strateški imperativ kako bismo unaprijedili kvalitetu odgoja i obrazovanja te odgovorili na izazove koje

donosi suvremeno društvo. Putem povećanja profesionalne kompetencije odgojitelja i učitelja, znanstvena istraživanja će omogućiti prilagodbu obrazovnih sustava potrebama djece u 21. stoljeću, čineći ih sposobnima za suočavanje s budućim izazovima.

Istraživački dio rada bavi se ispitivanjem stavova odgojitelja i učitelja o važnosti provođenja istraživanja u odgoju i obrazovanju, njihovoj kompetentnosti za provođenje istraživanja, te poticajima i sudjelovanju odgojno-obrazovnih ustanova u istraživačkom radu i stručnom usavršavanju. Istraživanje ima za cilj ispitati u kojoj mjeri obrazovne ustanove potiču sudjelovanje svojih djelatnika u istraživačkim aktivnostima te smatraju li se obrazovni djelatnici kompetentnima za provođenje istraživanja u odgoju i obrazovanju. Istraživanje je provedeno u Dječjem vrtiću Neven iz Rovinja te s Osnovnom školom Veruda u Puli. Uz deskriptivnu analizu, napravit će se statistička metoda - test proporcija gdje će se utvrditi postotak između muških i ženskih ispitanika koji su odgovorili pozitivno na određeno pitanje.

2. Odgoj i obrazovanje; važnost istraživanja odgoja i obrazovanja

Postavit ćemo pitanje – što je to zapravo odgoj? Kakvo značenje ima odgajanje? Što odgajanje uključuje? Možemo reći da odgoj i odgajanje ima uljudbeno i vrijednosno, isto kao i *općeljudsko* značenje (Vukasović, 2003: 157). Odgajanje danas nije kao što je bilo prije. Ne pridaje mu se ista vrijednost koju je prije imalo. Okolnosti su drugačije, a kako ističe Vukasović (2003: 157) *suвременa civilizacija* iskazuje moralnu bolest. Civilizacija na hedonistički način shvaća život te na taj način ruši ono moralno. Život i odgajanje se ne mogu shvatiti bez da su u to uključeni etički kriteriji. Odgojitelji, a kasnije učitelji, kako bi mogli odgajati na pravilan način, moraju imati razvijene sposobnosti vrjednovanja onoga što je pravilno i odgovorno u odnosu na dijete. Vrednovati i istraživati postojeću praksu s ciljem unapređenja kvalitete rada odgojno-obrazovnih ustanova, s obzirom na navedeno, smatralo bi se pravilnim i odgovornim u odnosu na dijete.

U istraživanju koje je provela autorica Lončar (2018), u kojem je sudjelovalo 145 ispitanika (odgojitelja), od kojih je 51 odgojitelj završio diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, vidljivo je kako odgojitelji smatraju važnima posjedovanje istraživačkih kompetencija, ali ujedno procjenjuju i kako im one nisu dovoljno razvijene. Ispitanici se slažu kako bi istraživačke kompetencije trebale biti sastavni dio obrazovnih programa i cjeloživotnog obrazovanja. Također, izražavaju želju za unapređenjem istraživačkih kompetencija. Postoji podijeljeno mišljenje o dostatnosti znanja i vještina koje su stečene na fakultetu za praktični rad. Ispitanici se slažu kako su istraživačke kompetencije važne za kvalitetan rad odgojitelja, a najveće slaganje odnosi se na tvrdnju kako bi stjecanje istraživačkih kompetencija trebalo biti osigurano unutar obrazovnih programa. Najnegativniji stavovi vidljivi su na tvrdnjama kako istraživačke kompetencije nisu važne i kako ih radna okolina ne cijeni. Prema procjenama odgojitelja uključenih u istraživanje, njihove istraživačke kompetencije ocijenjene su kao srednje. Stav odgojitelja prema istraživačkim kompetencijama ukazuje kako odgojitelji svoje kompetencije smatraju srednjima, ali ipak korisnima za njihov rad i unapređenje prakse. Odgojitelji prepoznaju važnost istraživačkih kompetencija za identificiranje problema u odgojno-obrazovnom radu. Kada se ispitalo tko potiče odgojitelje na nadograđivanje vlastitih istraživačkih kompetencija dobiveni su različiti odgovori. Neki odgojitelji smatraju da ih ne potiče nitko, dok drugi

smatraju kako ih potiču ustanove u kojima rade, fakulteti, stručni suradnici ili sami odgojitelji kroz stručno usavršavanje. Samo osam odgojitelja navelo je kako su im djeca poticaj za istraživanje jer na taj način žele zadovoljiti potrebe i interese djece. Većina odgojitelja smatra kako razvoj istraživačkih kompetencija donosi koristi svim interesnim skupinama: djeci, roditeljima, odgojiteljima i stručnom timu. Djeca su često na prvom mjestu kao korisnici odgojiteljskih istraživačkih kompetencija, dok druga skupina odgojitelja smatra kako oni sami najviše profitiraju jer nadograđuju svoja znanja i vještine. Najviše odgojitelja ima iskustva s akcijskim istraživanjima, dok manji broj ima iskustva s kvalitativnim i kvantitativnim istraživanjima. Suradnja između fakulteta i vrtića smatra se ključnom za stjecanje istraživačkih kompetencija, ali mnogi odgojitelji smatraju kako teorija i praksa trebaju biti više povezani. Odgojitelji predlažu bolju suradnju između vrtića i fakulteta, konzultacije, uključivanje studenata u odgojno-obrazovni rad te organiziranje grupa i edukacija od strane fakulteta. Evaluacije i refleksije također se smatraju važnima za daljnje napredovanje. Provedenom korelacijskom analizom u istraživanju koje je provela autorica Lončar (2018) utvrđeno je kako odgojitelji s višim procjenama vlastitih istraživačkih kompetencija imaju pozitivnije stavove prema istraživačkim kompetencijama. Negativne korelacije su utvrđene između završenog diplomskog studija RPOO i stavova prema istraživačkim kompetencijama te radnog staža, što sugerira kako duže radno iskustvo može smanjiti interes za korištenje istraživačkih kompetencija u praksi. Ukupno, istraživanje ističe kako je potrebno kontinuirano stručno usavršavanje odgojitelja u području istraživačkih kompetencija te kako je institucionalna podrška i praktična primjena stečenih znanja vrijedna za unapređenje odgojno-obrazovne prakse.

Iz navedenog proizlazi kako je potrebno za vrijeme studija razvijati i unapređivati kompetencije odgojitelja i učitelja, jer samo poboljšanje kompetencija i osjećaj stručnosti i adekvatne sposobnosti za provođenje istraživanja može potaknuti odgojitelje i učitelje na istraživanje odgojno-obrazovne prakse, a samim tim i na podizanje kvalitete iste.

Nnanstveno-tehnološki napredak kojem težimo definitivno nije garancija boljeg sutra. Ono nužno što se mora ostvariti kako bi svijet bio kvalitetnije mjesto življenja, jest razvijen osjećaj za prave i istinske ljudske vrijednosti. Moderno doba dovodi odgajanje i odgoj na mjesto na kojemu bivaju zanemareni na pozornici silne *nepravde, nasilja i zločina*. (Vukasović, 2003: 158). A odgoj ne bi trebao biti na toj pozornici, niti bi trebao

biti zanemaren, jer u sebi sadrži sve bitne sastavnice čovjekova bića. Obuhvaća emocionalne, voljno-djelatne, kao i obrazovne sastavnice te služi za razvijanje umijeća i navika. Smisao odgajanja je obogaćivanje onog unutarnjeg pomoću vrijednosnog. Odgajanje je izgrađivanje *pozitivnih odlika ljudske osobnosti* (Vukasović, 2003, 157). Današnji odgoj i obrazovanje svodi sav smisao samo na to da se čovjek što više optereti usvajanjem što veće količine znanja. Knjige su pretrpane gradivom, često nepotrebnim, a razvijanje sposobnosti, kao i doživljavanje onog vrijednog je u potpunosti zanemareno. Potrebno je, što hitnije, da se civilizacija otriježni. Čovjek bi trebao moral i vrijednosni odgoj staviti na prvo mjesto. Isto tako je potrebno *etičke i odgojne vrijednosti reafirmirati*, a bujicu nekulture onemogućiti (Vukasović, 2003: 158). Odgoj je osmišljeni proces, jer je i ljudska osobnost složena struktura, a odgajanje složeni proces. Stoga, odgojitelj u odgoju djeteta mora voditi računa kako taj odgoj zahvaća sve sastavnice ljudskog života. I racionalne i emocionalne, isto kao i voljno-djelatne. Čovjek koji je razvio svoje ljudske odlike je čovjek dostojan poštovanja (Vukasović, 2003: 158). *U tako široko postavljenom i etički zasnovanom odgoju čovjek raste u svojoj čovječnosti*, pa je stoga cilj odgoja djece da *lice preraste u ličnost* (Vukasović, 158-159). Mnogi miješaju pojmove odgoj i obrazovanje ili ih poistovjećuju. Ali, ne radi se o istom te se odgoj ne smije svoditi na obrazovanje. S jedne strane, osoba koje je moralna, njoj će obrazovanje pomoći u postizanju vrijednih ciljeva u životu, dok s druge strane, osoba koja nema izgrađene moralne kriterije, obrazovanje može iskoristiti za postizanje negativnih ciljeva, a obrazovanje u tom slučaju može biti opasno sredstvo. Obrazovanje kod osoba koje nisu moralne može biti iskorišteno protiv vrijednih ciljeva, protiv kulture i drugih ljudi te zajednice. Odgoj zavisi od osobnih i individualnih karakteristika odgojitelja i djeteta, a pretpostavlja međusobno povjerenje i poštovanje između odgajatelja i odgajanika. Odgojitelj koji osjeća istinski poziv za to što radi – odgaja, on djetetu neće nametati ono što ono ne želi, neće ga prisiljavati, već će ga svojim primjerom, u duhu moralnog i etičnog, odgajati i usmjeravati. Iz tog razloga važno je da ljudsko odgajanje bude etički osmišljeno i utemeljeno. Čovjek kao biće teži ići prema naprijed. Teži unaprjeđivanju sebe i budućnosti. Teži pozitivno ljudski djelovati, *razvijati, izgrađivati, oplemenjivati*, on teži primijeniti *zakon prenošenja koji će omogućiti kontinuitet kulture*, kao i *prenošenje kulturnih stečevina od pojedinca do pojedinca, od naroda na narod* (Vukasović, 159-161). Iz navedenog je jasna uloga odgojitelja u kontekstu odgoja djece, mladih naraštaja, na kojima počiva budućnost svijeta. Odgajatelj kroz svoju ljubav pomaže odgojeniku da na ispravan način doživi

puni uspon do svoje osobnosti. Najbitnije, najvažnije i opće odgojno načelo je pedagoška ili odgajateljska ljubav, jer upravo danas, kada je odgojna funkcija u velikoj mjeri zanemarena i odbačena, kada je zakonska zaštita mladeži u lošem smislu organizirana, a mlade osobe prepuštene same sebi, upravo danas nam je najviše potrebna ta odgajateljska ljubav i moralne te etičke vrijednosti. Potrebno je da se razriješi kriza odgoja te da se pojedinac vrati sebi, kao moralnom i racionalnom biću, kao biću koje ima svoje vrijednosti (Vukasović, 2003: 165-167). Zaključno možemo reći kako na odgojiteljima i učiteljima počiva ogromna odgovornost u kontekstu odgoja djece. Odgojiteljski poziv treba biti zasnovan na etičkim i moralnim načelima, na načelu činjenja dobra spram djeteta, jer samo na taj način odgojit će se moralna djeca, sutra moralne osobe, koje će na kvalitetan način moći doprinijeti zajednici i sveukupnom društvu.

Iz navedenog teksta možemo donijeti nekoliko važnih zaključaka na pitanje – *Zašto je potrebno i važno istraživati odgoj i obrazovanje?*

U prethodnom tekstu ogleđa se kompleksnost odgoja koji nije jednostavan proces, već obuhvaća različite aspekte ljudskog života kao što su emocionalni, voljni, obrazovni i moralni razvoj. Istraživanje odgoja i obrazovanja pomaže nam razumjeti kako ovi različiti elementi međusobno djeluju i kako ih možemo najbolje poticati i razvijati. Nadalje, u društvu se stalno događaju društvene promjene, uključujući znanstveno-tehnološki napredak i promjene u kulturnim i moralnim vrijednostima. Sve navedeno utječe na način na koji se odgajaju novi naraštaji, na kojima ostaje budućnost svijeta. Znanstvena istraživanja u području odgoja i obrazovanja omogućit će nam praćenje tih promjena i prilagođavanje odgojnih strategija kako bismo se što adekvatnije nosili s izazovima modernog doba. Odgoj bi trebao biti utemeljen na čvrstim i moralnim etičkim načelima, stoga nam istraživanje ovog područja pomaže identificirati najefikasnije metode za prenošenje navedenih vrijednosti, kako bi se potaknuo u što većoj mjeri moralni razvoj kod djece i mladih. Istraživanje odgoja i obrazovanja potiče nas na kritičko promišljanje o trenutnom stanju odgojno-obrazovnog sustava s ciljem traženja inovativnih pristupa koji će u budućnosti poboljšati kvalitetu odgoja i obrazovanja. Kvalitetan odgoj i kvalitetno obrazovanje mladih naraštaja rezultira moralno osviještenim i kompetentnim pojedincima koji mogu doprinijeti društvenoj zajednici na pozitivan način. Istraživanje navedenog područja pomoći će nam razumjeti kako maksimalno potaknuti dijete da iskoristi svoj urođeni potencijal.

2.1. Povijest odgoja i obrazovanja

Odgoj je stoljećima stara ljudska praksa koja je započela u najranijim zajednicama, gdje je važnost razvoja pojedinca bila usko povezana s njegovim sposobnostima za suradnju, učenje i dijeljenje s drugima. U tim zajednicama, stariji članovi obitelji imali su ključnu ulogu u prenošenju važnih životnih vještina, a usvajanje istih djeci je omogućavalo preživljavanje (Bilić i sur., 2016). Rani oblici odgoja uključivali su inicijaciju, koja je služila kao test zrelosti, a mlađi članovi zajednice trebali su dokazati svoju spremnost za preuzimanje odgovornosti (Hercigonja, 2017). Progres civilizacije doprinio je stvaranju raznovrsnih pristupa obrazovanju. U Sumeru su se pojavile prve škole kao dokaz razvijenog obrazovnog sustava (Stevanović, 2002). U Kini je odgoj bio temeljen na obiteljskim obavezama i etici (Stevanović, 2002). Antička Grčka, posebno Atena, naglašavala je odgoj korisnih građana, usmjerenih na mentalni, fizički i moralni razvoj (Bilić i suradnici, 2016). Atenski odgoj težio je postizanju harmonične kombinacije dobrobiti i ljepote. Djeca su najprije odgajana u obitelji do sedme godine, nakon čega su dječaci pohađali škole gdje su učili razne vještine, uključujući čitanje, pisanje i glazbu (Bognar i Svalina, 2013). Srednji vijek donio je dominaciju Katoličke crkve u odgoju i obrazovanju, kasnije zamijenjenu gradskim školama koje su rušile crkveni monopol (Hercigonja, 2017). Tijekom renesanse, humanistička pedagogija naglašavala je važnost čovječnosti, razuma i individualnog pristupa odgoju (Vujčić, 2013). Michel de Montaigne kritizirao je školske metode usmjerene na memoriranje umjesto na razvoj inteligencije (Zaninović, 1988). Njegovo djelo *Ogledi* isticalo je potrebu za kritičkim razmišljanjem i harmoničnim razvojem duha, tijela i morala učenika (Zaninović, 1988). Martin Luther, začetnik reformacije, zagovarao je obvezno obrazovanje za dječake i djevojčice te školovanje učitelja (Zaninović, 1988). Isusovački kolegiji promovirali su obrazovanje za djecu vladajućih slojeva, s naglaskom na učenju latinskog, grčkog i religijskih učenja (Zaninović, 1988). U 17. stoljeću, racionalizam i empirizam doprinijeli su razvoju modernog obrazovanja, a Francis Bacon isticao je važnost iskustvenog učenja (Hercigonja, 2017). Jan Amos Komensky zagovarao je opće, besplatno i jedinstveno školovanje s naglaskom na praktičnom obrazovanju (Ajanović i Stevanović, 1997). Industrijska revolucija u 17. i 18. stoljeću potaknula je otvaranje besplatnih osnovnih i zanatskih škola za radničku djecu (Milat, 2005). John Locke naglašavao je važnost rane edukacije, razvijanja intelekta i moralnog odgoja (Jakopec, 2014). Jean-Jacques Rousseau promovirao je individualizirani moralni odgoj

te je smatrao kako djeca trebaju učiti kroz iskustvo i primjer (Golubović, 2013). Maria Montessori razvila je sustav slobodnog odgoja temeljenog na samostalnom učenju djece uz korištenje specifičnih materijala i prilagođenost okruženja (Bognar i Matijević, 2005). Rudolf Steiner osnovao je waldorfske škole koje su naglašavale duhovni razvoj učenika i integraciju umjetnosti u obrazovni proces (Bognar i Matijević, 2005). Obrazovanje u 20. stoljeću prolazilo je kroz različite faze reformi i promjena, od kriznih trenutaka u obrazovanju do modernizacije školstva i širenja visokoškolskih institucija (Vidulin-Orbanić, 2007). UNESCO je odigrao ključnu ulogu u globalnom povezivanju obrazovnih reformi i promicanju univerzalnog pristupa obrazovanju (Zaninović, 1988).

Iz povijesnog pregleda može se zaključiti kako nam isti pokazuje bogatu povijest odgoja i obrazovanja, ističući kako su različite kulture i epohe oblikovale načine na koje se odnosimo prema odgoju, obrazovanju i razvoju mladih generacija. Važnost osvrta na prošlost odgoja i obrazovanja ogleda su u razumijevanju povijesnog konteksta, koji ako istražujemo nam omogućuje bolje razumijevanje na koji način su se odgojno-obrazovne prakse razvijale i mijenjale kroz vrijeme, što nam nadalje pomaže i u razumijevanju trenutnih obrazovnih sustava i praksi. Proučavanje povijesti odgoja i obrazovanja pomaže nam u identificiranju uspješnih metoda i pristupa koji su se pokazali uspješnima kroz vrijeme, a mogu biti primjenjivi i danas. Istraživanje prošlosti vezane za odgoj i obrazovanje može pomoći u izbjegavanju ponavljanja neuspješnih pristupa i metoda, kao i bolje prilagođavanje suvremenim izazovima i potrebama društva. Istraživanje povijesti odgoja i obrazovanja naglašava važnost kontinuiranog razvoja i prilagodbe obrazovnih sustava promjenjivim društvenim potrebama.

2.2. Odgoj i obrazovanje danas

U današnjem suvremenom svijetu, odgoj i obrazovanje imaju ključnu ulogu u pripremi pojedinca za kompleksne izazove i mogućnosti globaliziranog društva. Brza promjena tehnologije, ekonomije i društvenih normi postavila je nova očekivanja pred obrazovne sustave diljem svijeta. Osim osnovnih akademskih vještina, kao što su matematika i jezik, moderna odgojno-obrazovna politika sve više naglašava razvoj širih kompetencija poput kritičkog mišljenja, digitalne pismenosti, međukulturalne svijesti i timskog rada. Europska unija, kao i mnoge druge regije, aktivno promiče integrirane pristupe obrazovanju koji se fokusiraju na cjeloživotno učenje i razvoj osobnih i

društvenih kompetencija. Ovaj naglasak ne samo da priprema pojedinca za dinamično tržište rada, već i za aktivno sudjelovanje u demokratskom društvu. Nacionalni okvirni kurikulum, primjerice u Hrvatskoj, definira ključne ciljeve i vrijednosti koje odgojno-obrazovni sustavi trebaju promicati kako bi se osiguralo sveobuhvatno obrazovanje koje potiče osobni razvoj i društvenu inkluziju. Osim toga, važnost predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja te njihova integracija u kontekst suvremenih društvenih potreba ključni su za dugoročni uspjeh obrazovnih politika. U svijetu gdje se brzo mijenjaju tehnologija i ekonomski zahtjevi, odgoj i obrazovanje postaju ključni faktor u osnaživanju pojedinaca i zajednica za uspjeh i održiv razvoj.

Danas, u moderno doba, obrazovanje igra ključnu ulogu u pripremi pojedinca za život i rad, zahtijevajući stalno prilagođavanje novim znanjima, vještinama i vrijednostima. Europska unija naglašava važnost razvijanja širokog spektra kompetencija kod učenika putem nacionalnih kurikuluma. Nacionalni okvirni kurikulum za Republiku Hrvatsku definira ključne kompetencije učenika, kao što su komunikacija na materinskom i stranim jezicima, matematička i prirodoslovna kompetencija, digitalna vještina, sposobnost učenja, socijalna i građanska osviještenost, inicijativa, poduzetnost, kulturna svijest te izražavanje. Kurikulum propisuje osnovne smjernice za odgoj i obrazovanje u predškolskom, osnovnoškolskom i srednjoškolskom sustavu, promičući sustavan razvoj učenika kroz njihov intelektualni, tjelesni, društveni i duhovni napredak. Posebna pozornost posvećuje se očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta, poticanju kreativnosti, samostalnosti te pripremi za cjeloživotno učenje. U Republici Hrvatskoj, odgoj i obrazovanje organiziraju se u tri osnovne razine: predškolski odgoj, osnovnoškolsko obvezno obrazovanje te srednjoškolsko obrazovanje. Svaka razina ima svoje specifične ciljeve i metode ostvarivanja, prilagođene dobi i potrebama učenika. Predškolski odgoj obuhvaća programe koji se prilagođavaju različitim ciklusima djetetova razvoja, počevši od šestog mjeseca života pa do polaska u osnovnu školu. Ovaj period obuhvaća različite odgojno-obrazovne cikluse koji se prilagođavaju razvojnim fazama djeteta, fokusirajući se na njegov cjelokupni razvoj kroz igru, socijalizaciju, zdravstvenu zaštitu te prehranu. Osnovnoškolsko obrazovanje počinje u prvom razredu i traje osam godina, pružajući temeljna znanja i vještine potrebne za daljnje obrazovanje ili ulazak na tržište rada. Srednjoškolsko obrazovanje, koje uključuje gimnazije, strukovne i umjetničke škole, omogućava učenicima stjecanje specijaliziranih znanja i vještina usmjerenih prema

njihovim interesima i budućim karijernim planovima. Srednje škole mogu biti gimnazije koje pripremaju za nastavak visokog obrazovanja, strukovne škole koje osposobljavaju za radna mjesta ili daljnje obrazovanje te umjetničke škole koje potiču razvoj umjetničkih talenata. Nacionalni okvirni kurikulum ne samo da postavlja temelje za obrazovne programe, već i potiče aktivnu suradnju između škola, obitelji i lokalnih zajednica radi uspješne provedbe odgojno-obrazovnog procesa. Važnost kontinuiranog prilagođavanja obrazovnih programa suvremenim zahtjevima društva, tehnologije i tržišta rada ističe se kao ključni element nacionalnih obrazovnih strategija (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011). Obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj organiziran je na temelju nacionalnog kurikuluma, nastavnih planova i programa te školskih kurikuluma koji se prilagođavaju specifičnim potrebama učenika i lokalnim zajednicama. Suradnja između škola, obitelji i lokalnih zajednica ključna je za uspješno provođenje obrazovnih programa i postizanje ciljeva odgojno-obrazovnog procesa (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih; <https://mzom.gov.hr/>).

Istraživanje koje je proveo Jokić (2006), s ciljem stjecanja uvida u stanje nacionalnog kurikuluma i identifikaciju područja za poboljšanje kvalitete obrazovanja, pokazuje kako postoje značajne razlike između trenutnih obrazovnih programa i potreba društva temeljenog na znanju. Postoje također različite percepcije među nastavnicima, učiteljima, ravnateljima i učenicima o učinkovitosti i relevantnosti postojećih kurikuluma. Mnogi nastavnici i učitelji smatraju kako postojeći kurikulum nije dovoljno prilagođen modernim potrebama i zahtjevima. Oni su također primijetili potrebu za reformama u sadržaju i metodologiji nastave kako bi se bolje pripremili za izazove koje donosi društvo temeljeno na znanju. Ravnatelji su izrazili potrebu za boljom koordinacijom i podrškom u provedbi obrazovnih reformi. Također, ističu važnost prilagodbe kurikuluma na razini škole te bolju profesionalnu podršku i razvoj. Učenici su izrazili različita mišljenja o predmetima i metodama nastave, često naglašavajući potrebu za većim angažmanom i relevantnim sadržajem u školama. Iz navedenog proizlazi preporuka za ažuriranje i prilagodbu kurikuluma kako bi se bolje uskladio s potrebama tržišta i osobnim razvojem učenika. To uključuje veći fokus na ključne kompetencije poput ICT-a, stranih jezika, poduzetništva i interpersonalnih vještina. Potrebno je poboljšati obuku i profesionalni razvoj djelatnika kako bi se mogle efikasnije implementirati promjene u kurikulumu i unaprijediti nastavni procesi. Vidljiva je i potreba za uvođenjem sustava kontinuiranog praćenja i evaluacije kako bi se

pravovremeno uočili i ispravili problemi. Različite regije u Hrvatskoj pokazuju specifične potrebe i izazove koji trebaju biti adresirani kroz lokalizirane obrazovne strategije i politike. Za Hrvatsku, koja je članica Europske unije, važno je uskladiti obrazovni sustav s europskim standardima i praksama kako bi se smanjio razmak između nacionalnih i europskih obrazovnih standarda. U zaključku, istraživanje ukazuje na potrebu za sveobuhvatnim pristupom reformi obrazovnog sustava u Hrvatskoj. Ključni koraci uključuju unapređenje kurikuluma, podršku nastavnicima i učiteljima, te osiguranje da obrazovni sustav odgovara potrebama suvremenog društva i ekonomije.

Temeljeno na istraživanju koje je proveo Jokić (2006) možemo zaključiti kako je izuzetno važno provoditi istraživanja odgoja i obrazovanja, jer jedino kontinuirano istraživanje nam može pomoći u prepoznavanju nedostataka i područja koja je potrebno unaprijediti. Na temelju identificiranih problema, moguće je razviti strategije za unapređenje kurikuluma, nastavnih metoda i obrazovnih politika. Istraživanja nam mogu pružiti podatke koji mogu voditi k implementaciji inovacija i razvijanju novih pristupa u području odgoja i obrazovanja što može pozitivno djelovati na cjelokupni razvoj prvo predškolske djece, a zatim i učenika. Obrazovni sustav mora se stalno prilagođavati promjenama u društvu i tržištu rada. Istraživanje omogućuje prepoznavanje tih promjena i prilagodbu kurikuluma kako bi učenici stekli relevantne vještine i znanja. Provođenje istraživanja može ukazati i na potrebu za poboljšanjem profesionalnog razvoja odgojitelja, učitelja i nastavnika, kako bi se kasnije osigurano unapređenje njihovih znanja i vještina, koji trebaju biti u skladu s najnovijim obrazovnim standardima i metodama. Različite regije mogu imati specifične obrazovne izazove i potrebe. Istraživanje omogućava prepoznavanje tih specifičnosti i razvoj lokaliziranih strategija i politika koje bolje odgovaraju potrebama zajednice. Kroz istraživanje, moguće je bolje razumjeti kako lokalne strategije mogu biti usklađene s nacionalnim i europskim standardima. Uvođenjem sustava za kontinuirano praćenje i evaluaciju, istraživanje pomaže u pravovremenom prepoznavanju i rješavanju problema u obrazovnom sustavu, a isto tako omogućava i procjenu učinkovitosti svega onoga što trenutno imamo u sustavu odgoja i obrazovanja. Jedino na ovaj način moguće je unapređivati, razvijati i osiguravati kvalitetu odgojno-obrazovnog sustava. Istraživanje odgoja i obrazovanja pruža neophodne uvide za unapređenje obrazovnog sustava, prilagodbu promjenama u društvu, i osiguranje da obrazovanje odgovara potrebama

učenika i tržišta rada. Kroz ove procese, obrazovni sustav može bolje pripremiti učenike za uspjeh u modernom društvu.

U narednim poglavljima objasnit ćemo detaljnije što je to znanost, istraživanje, znanstveno istraživanje i znanstveni rad, koje su odlike i razlike između znanstvenog i neznanstvenog pristupa kako bismo što kvalitetnije mogli osvijestiti važnost navedenog u području istraživanja odgoja i obrazovanja.

3. Znanstveno istraživački pristup

Mejovšek (2008: 3) ističe kako je znanost proces stjecanja i otkrivanja novih informacija i novih spoznaja o pojavama koje se događaju u prirodi i društvu. Riječ znanost izvedena je iz riječi *znanje*, odnosno *znati*.

Znanost u svojem najopćenitijem smislu obuhvaća skup sustavno i metodički stečenih znanja, kao i djelatnost usmjerenu na stjecanje takvih znanja. U strožem smislu, znanost se definira kao skup znanja dobivenih znanstvenim metodama te kao racionalna djelatnost koja predviđa i objašnjava pojave u okolini, koristeći se univerzalnim zakonima (Hrvatska enciklopedija, 2024). Prema Žugaj, Dumičić i Dušak (2006: 39) *zadaca znanosti nije samo da opisuje, objašnjava, predviđa, otkriva, nego i da dokazuje, a to znači da utvrđuje i potvrđuje spoznate i do sada nepoznate činjenice i predmete.*

Žugaj (2007) ističe kako znanost predstavlja temeljnu ljudsku aktivnost koja omogućava adekvatnije i preciznije razumijevanje svijeta; prošlosti, sadašnjosti i budućnosti svijeta u kojem živimo. Znanost omogućava čovjeku mogućnost prilagodbe promjenjivoj okolini te promjenu vlastitih načina razmišljanja i obrazaca ponašanja radi unapređenja.

Znanost se fokusira na otkrivanje zakonitosti koje upravljaju prirodom i društvom, oslanjajući se na međusobne odnose različitih pojava. Do tih zakona ne dolazi se odmah, već nakon mnogih istraživanja i analiza. Kada znanstvenici primijete određene pravilnosti među pojavama, oni počinju formulirati principe koji najprije postoje kao preliminarni zakoni, a s vremenom, nakon daljnjih provjera, postaju konačni zakoni. U znanstvenom smislu, zakon je definicija odnosa među pojavama izraženih matematičkim jednadžbama, a zanimljivo je kako je moguće formulirati ove zakone čak i kada uzroci tih pojava nisu u potpunosti poznati. Kod složenih pojava zakon obuhvaća međusobne odnose svih ključnih dijelova tih pojava. Znanstvena zajednica vjeruje da se beskonačan broj pojava može svesti pod ograničen broj pojmova ili konstrukata. Bez tog uvjerenja, znanost bi izgubila svoj smisao, jer bi to značilo prihvaćanje potpunog kaosa u prirodi. Konstrukti su ljudske tvorevine koje pomažu u objašnjavanju pojava. Otkriti znanstveni zakon znači prepoznati shemu koju je čovjek stvorio za ujedinjavanje i pojednostavljivanje objašnjenja određenih prirodnih pojava. Dakle, znanstveni zakon nije inherentni dio prirode, već način na koji mi razumijemo i

objašnjavamo prirodu. Osim konstrukata, teorije su također od velike važnosti, jer objašnjavaju konstrukte i njihove međusobne odnose. Često se koristi i izraz teorijski konstrukt. Poznavanje pravilnosti, principa i zakona koji reguliraju odnose među pojavama omogućava nam predviđanje budućih događaja, što je jedan od glavnih ciljeva znanosti. Predviđanje budućih pojava ističe Mejovšek (2008) pomaže nam bolje se orijentirati u svijetu, učinkovitije proizvoditi nešto novo i prilagoditi se postojećem. U društvenim i humanističkim znanostima često nije moguće utvrditi zakone o međusobnim odnosima pojava ili njihove uzroke. Cilj tih znanosti uglavnom je utvrđivanje povezanosti među pojavama. Na temelju tih povezanosti možemo predvidjeti buduće događaje, iako ne s istom razinom preciznosti kao kada su utvrđeni zakoni o međusobnim odnosima pojava, jer tada govorimo o funkcionalnoj povezanosti i poznamo uzroke pojava. Utvrđivanje povezanosti među pojavama vrlo je čest cilj znanstvenih istraživanja, a oko 80% znanstvenih radova bavi se upravo time (Mejovšek, 2008).

Mejovšek (2008) ističe kako je znanost međunarodna djelatnost bez granica, što se ogleda u kontinuiranoj razmjeni znanja i iskustava među znanstvenicima iz cijelog svijeta.

Znanost treba biti definirana ističu Žugaj, Dumičić i Dušak (2006) tako da obuhvati sve svoje aspekte, dok istovremeno isključuje sve što ne spada u znanstvene metode. To znači da znanost teži stjecanju preciznog razumijevanja prirodnih pojava i svijeta oko nas. Znanost se može shvatiti kao organizirani skup informacija koji se stječe kroz metode koje su temeljene na objektivnom istraživanju. Ove metode pomažu u razjašnjavanju pravila koja upravljaju prirodnim i društvenim fenomenima, što omogućuje predviđanje budućih događaja i poboljšanje ljudskih aktivnosti. Kroz znanstveni proces, ljudi prikupljaju podatke o činjenicama, pojavama i zakonitostima, a ta saznanja se potvrđuju kroz precizno promatranje i eksperimentiranje. Među ključnim karakteristikama znanosti su njezina društvena priroda, povezanost teorije i prakse, inovativnost u istraživanju i međunarodni doseg. Znanost ne priznaje granice između država ili nacija; ona je univerzalna aktivnost čiji rezultati i metode trebaju biti dostupni svima. Cilj znanosti je stvaranje novog znanja i razumijevanja, s naglaskom na humanitarne svrhe. Znanost zadovoljava razne ljudske potrebe, od praktičnih do estetskih i intelektualnih težnji. Razlikuje se od drugih vrsta aktivnosti po svojoj sposobnosti da bude objektivna, pouzdana, precizna, sustavna i racionalna. Kroz

znanstveni rad otkrivaju se nova opća pravila i metode, što doprinosi našem znanju na originalan način. Predmet znanstvenog istraživanja odnosi se na sve ono što znanost nastoji shvatiti i objasniti putem svojih metoda. Ukratko, znanost je stalna potraga za saznanjem koja pomaže ljudima da bolje razumiju i prilagode svijet oko sebe, kao i svoje vlastite osobine (Žugaj, Dumičić i Dušak, 2006).

Stančić (1996) ističe sedam kriterija znanstvenosti; proces (stalno nadopunjavanje i usavršavanje znanosti), posebnost metoda (svaka disciplina radi na razvoju vlastitih metoda, koje su specifične za istraživanje baš u toj disciplini, provjera (primjerce, rezultata istraživanja), povezanost (povezanost različitih znanstvenih disciplina), zakonitost (objašnjavanje pojava pomoću zakona), predvidljivost (mogućnost predviđanja budućih pojava), općeprihvaćenost (primjerce, fizika je općeprihvaćena, dok je pedagogija često puta osporavana).

Teorije u znanosti igraju ključnu ulogu u našem razumijevanju prirodnog svijeta. Mejovšek (2008: 12) ističe kako teorije pružaju objašnjenje za određene pojave ili probleme koji se pojavljuju u nekoj disciplini. Teorije su sustavno strukturirane ideje koje objašnjavaju i predviđaju fenomene na temelju empirijskih podataka i logičkih zaključaka. Teorije su temelji znanstvenog napretka, jer omogućuju duboko razumijevanje kompleksnih sustava i fenomena. Mejovšek (2008) ističe kako je teorija i zakon koji proizlazi iz teorije zapravo univerzalan, budući da obuhvaća mnoge slučajeve. Isti autor (2008: 12) ističe kako je veliki broj teorija nastao *na temelju ograničenog iskustva, ograničenog broja podataka i ograničenog broja istraživanja*. Znanstvene teorije nisu statične, već se mogu razvijati i mijenjati kada novi dokazi postaju dostupni. Bitno je da budu fleksibilne, kako bi postojala mogućnost da teorija bude opovrgnuta novim dokazima. Ukoliko postavljena hipoteza prođe kroz rigorozna testiranja i dobije široku potporu unutar znanstvene zajednice ona može postati teorija. Upravo zbog ograničavajućeg broja istraživanja koja bi potkrijepila određenu teoriju, danas imamo teorije koje imaju određene nedostatke ili dijelovi teorija nisu znanstveno dokazani (Mejovšek, 2008: 12).

Popper (2002) ističe kako se kroz provođenje brojnih znanstvenih istraživanja eliminiraju teorije koje ne ispunjavaju stroge znanstvene kriterije, dok se one koje ih zadovoljavaju smatraju potencijalno točnim objašnjenjima određenih problema ili pojava. Popper (2002) također naglašava važnost deduktivnog testiranja teorija, ističući da ono igra ključnu ulogu u razvoju teorija. Deduktivno testiranje prolazi kroz

četiri faze: provjeru unutarnje konzistentnosti, logičku provjeru, usporedbe s već postojećim teorijama i empirijsku provjeru. Osnovni pojmovi unutar teorije trebaju biti međusobno usklađeni. Također je potrebno provjeriti znanstvenu osnovanost teorije i utvrditi predstavlja li teorija znanstveni napredak ako se pokaže uspješnom u empirijskim testovima.

Zaključno možemo reći kako je znanost ključna za napredak civilizacije jer nam pruža alate za razumijevanje, predviđanje i oblikovanje svijeta oko nas, istovremeno potičući kritičko razmišljanje i inovacije koje su neophodne za rješavanje izazova s kojima se suočavamo kao društvo.

3.1. Znanstveno istraživanje i njegova važnost

Zelenika (2000) ističe kako se znanost smatra sustavnim istraživanjem koji doprinosi otkrivanju i stvaranju novih spoznaja, zakona i teorija kroz različite metode. Stručnjaci, znanstvenici, u ovom slučaju odgojitelji i učitelji, trebali bi provoditi znanstvena istraživanja s ciljem pronalaska novih zaključaka i spoznaja te u svrhu razvoja inovativnih znanja u području odgoja i obrazovanja. Znanstveno istraživanje, prema Zelenika (2000), predstavlja sustavnu potragu za novim spoznajama i znanjima. Ono se oslanja na razne metode i postupke s ciljem otkrivanja novih principa, zakona i teorija. Važno je napomenuti da rezultati znanstvenih istraživanja moraju biti utemeljeni i inovativni, donoseći nešto novo u područje koje se istražuje. Svako znanstveno istraživanje ističe Zelenika (2000) ima jasno definiran cilj – unaprijediti teoriju i pridonijeti otkrivanju nečega novoga, pružajući na taj način temelje za daljnja istraživanja i primjenjivanje navedenog u praksi.

Iz navedenog se može zaključiti kako bi bilo od velike dobrobiti i izuzetne važnosti kada bi se odgojitelji i učitelji uključili u provođenje istraživanja kojima će testirati postojeće hipoteze o odgoju i obrazovanju. Testiranje hipoteza, potvrđivanje ili opovrgavanje istih, značajno bi doprinijelo razvoju sustava odgoja i obrazovanja te dakako mogućnostima podizanja kvalitete unutar sustava. Znanstveno istraživanje predstavlja sustavni proces koji se koristi za stjecanje novih znanja i razumijevanja o prirodnim fenomenima, društvenim procesima ili drugim područjima ljudskog interesa. Osnovni cilj znanstvenog istraživanja je provođenje objektivnih, sustavnih i pouzdanih studija kako bi se razjasnili uzroci, zakonitosti i veze unutar proučavanog područja. Znanstveno istraživanje karakterizira objektivnost, sustavnost, preciznost i kritičko

razmišljanje. Kroz ovaj proces, znanstvenici doprinose razvoju znanja i razumijevanju u različitim disciplinama te promiču napredak u društvu općenito i tehnologiji.

Yuan i Zeng (2017) u svom radu ističu temeljne sposobnosti znanstvenika istraživača. To su sposobnosti za pronalaženje problema (identifikacija kontradikcija u teoriji i praksi), prikupljanje literature (sposobnost pronalaženja i obrade relevantnih materijala), istraživanje i statistička analiza (sposobnost planiranja, provođenja istraživanja, prikupljanja podataka te kvalitativne i kvantitativne analize), pisanje rada (sposobnost prevođenja rezultata istraživanja u radove, izvještaje i druge publikacije). Također ističu i najčešće probleme u znanstvenom istraživanju: manjak vremena za istraživanje, preopterećenje drugim stvarima, malo vremena za posvećivanje istraživačkom radu, nedostatak svijesti o znanstvenom istraživanju, slabe istraživačke sposobnosti i nedostatak znanstvene atmosfere.

Prema Orena i Gisore (2023) istraživanje u području odgoja i obrazovanja pruža bogatstvo podataka i dokaza o temama vezanim za učenje, procjenu, kurikulum, emocionalne i kognitivne potrebe djece i učenika te socio-kulturne i socio-ekonomske čimbenike koji utječu na odgojno-obrazovne sustave. Provođenjem istraživanja te na temelju dokaza i rezultata, odgojno-obrazovni dionici formuliraju politike i donose informirane odluke koje direktno utječu na kvalitetu odgoja i obrazovanja.

Ako se osvrnemo na napisano možemo zaključiti kako je nužno poticati odgojitelje i učitelje na unapređenje njihovih znanstveno-istraživačkih sposobnosti za vrijeme fakultetskog obrazovanja. Navedeno se smatra ključnim za daljnji profesionalni razvoj odgojitelja i učitelja, kao i za razvoj inovativnosti, jer bi se s obzirom na razvoj inovativnosti mogle uvesti razne promjene u područje odgoja i obrazovanja. Još dalji koraci od navedenog mogli bi biti razvoj sustava za evaluaciju znanstveno-istraživačkih sposobnosti studenta te postavljanje misije i vizije razvoja, kako bi sve zajedno doprinijelo i osiguralo kontinuirani i kvalitetni profesionalni razvoj odgojitelja i učitelja u Republici Hrvatskoj, od čega će dakako koristiti imati djeca, ali i društvo općenito. Znanost i znanstvena istraživanja igraju ključnu ulogu u napretku društva i pojedinca. Ona nam pružaju alate za bolje razumijevanje svijeta, ali i za aktivno oblikovanje naše budućnosti. Kroz kontinuirano preispitivanje postojećih znanja i traženje novih spoznaja, znanost nam omogućuje da se suočimo s izazovima sadašnjosti i budućnosti. Važnost znanosti leži ne samo u teorijskim spoznajama, već i u praktičnoj primjeni tih znanja za unapređenje kvalitete života i rješavanje globalnih problema.

Stoga je ključno podržavati i poticati znanstvena istraživanja u svim područjima, jer ona predstavljaju temelj za inovacije i napredak cjelokupnog društva.

3.2. Znanstveni rad, metode i metodologija

Znanstveni rad bi trebao biti temeljen na potpunoj i istinitoj prezentaciji činjenica, kako ističe Žugaj, Dumičić i Dušak (2006) *bez uvećanja, umanjivanja, uljepšavanja, nagrađivanja, mimoilaženja, zaobilaženja, ispuštanja, dodavanja, izmjenjivanja ili miješanja* prilikom iznošenja zaključaka u znanstvenom radu, prethodno dobivenih u istraživanju.

Mejovšek (2008) ističe kako su znanstvenici motivirani različitim razlozima kada pišu znanstvene radove, a znatiželja je često glavni pokretač. Ipak, pored znatiželje, nužni su intelektualni kapaciteti i upornost kako bi se uspješno dovršio znanstveni rad. Znanstvena istraživanja temelje se na kreativnoj slobodi, što znači da je otkrivanje novih znanstvenih istina prioritet, ali navedeno mora biti praćeno odgovornošću i etičkim ponašanjem istraživača. Isti autor (2008: 5) navodi kako bi svaki znanstveni istraživač, koji se odluči na pisanje znanstvenog rada, trebao posjedovati i određene karakteristike tj. osobine, kao što su *znatiželja, strpljivost, objektivnost i tolerantnost za promjene*. Nužno je da si svaki istraživač, znanstvenik, u početku izrade znanstvenog istraživanja postavlja mnoštvo pitanja, jer pitanja su preduvjet za započinjanje izrade znanstvenog rada. Nužno je također i da bude strpljiv, jer rad na znanstvenom radu traži dugotrajan rad na istraživanju i kasnije na obradi i interpretaciji podataka. Objektivnost, iako pretpostavljena kao nužna, često puta istraživač ne može sto posto biti objektivan, već je djelomično pod utjecajem svojih uvjerenja, vrijednosti i stavova, koji predstavljaju utjecaj na percepciju problematike koja se istražuje, a ukoliko je znanstvenik subjektivan to može dovesti do pogrešne interpretacije dobivenih rezultata te do donošenja krivih zaključaka (Mejovšek, 2008). Znanstvenik bi također trebao imati strast za rad na istraživanju, otvoren um, racionalno razmišljanje, razvijenu sposobnost empatije, inovativnost, povjerenje u vlastite odluke, dosljednost, pažnju prema detaljima, dobre komunikacijske vještine i iskrenost (Mejovšek, 2008).

Prema Žugaj, Dumičić i Dušak (2006: 31) pojam *metoda* koristi se za svaki *planski postupak za postignuće nekog cilja na filozofijskom, znanstvenom, političkom ili praktičnom području*. Metoda se može definirati kao skup pravila i principa koji

usmjeravaju razumijevanje i teorijski rad na transformaciji stvarnosti ili svijeta. Ovaj pojam ima više značenja. Može se odnositi na organizirane ili ustaljene načine obavljanja poslova, unaprijed definirane procedure, modele ili redoslijed za izvođenje praktičnih aktivnosti, kao i misaone i logičke procese usmjerene prema lakšoj, preciznijoj i sustavnijoj obradi znanstvenih podataka i činjenica. Takva metoda naziva se znanstvena metoda. U znanstvenom kontekstu, metoda označava način istraživanja i prikazivanja predmeta koje znanstvenici proučavaju. Znanstvena metoda uključuje različite postupke koje istraživači koriste kako bi analizirali i prezentirali rezultate istraživanja u specifičnim znanstvenim područjima, poljima ili disciplinama. Ona također predstavlja put kojim se znanost razvija i oblikuje. Znanstvenici koriste metode koje su zajedničke svim znanstvenim područjima za stjecanje znanja. To se naziva šira znanstvena metoda. Istovremeno, koriste i specifične metode karakteristične za pojedinačna područja, što se naziva uža znanstvena metoda. Hipoteza je ključni element znanstvenog istraživanja. U početku su hipoteze bile kvalitativne prirode. Kasnije je Pitagora razvio kvantitativne hipoteze i uključio eksperiment i interpretaciju u znanstvena istraživanja. Za Pitagoru, eksperiment je služio kao podrška matematičkim hipotezama umjesto za njihovu provjeru. To je značilo da je konačni zaključak uvijek morao odgovarati hipotezi, a rezultati eksperimenta morali su se interpretirati tako da ju podržavaju. Arhimed je uveo hipotezu kao privremeno objašnjenje opažanja koje mora biti potvrđeno eksperimentom (Mejovšek, 2008). On je prvi prepoznao važnost povezivanja matematike s eksperimentom i ustanovio potrebu za jedinstvom teorije i prakse u znanstvenom istraživanju. Sokrat je smatrao da filozofija treba biti usmjerena na etička pitanja, a ne na prirodne znanosti. Iako se nije bavio prirodnim znanostima, njegova filozofija, obilježena idealizmom, negativno je utjecala na razvoj znanosti. Međutim, dao je značajan doprinos kroz formuliranje univerzalnih definicija i razvoj metode indukcije ili zaključivanja. Metodologija se temelji na općim načelima koja vrijede za sve znanosti. Kada govorimo o teorijskoj osnovi metodologije, mislimo na temelje ljudskog razumijevanja. Teorija spoznaje središnja je filozofska disciplina koja proučava probleme ljudskog znanja. Metodologija je univerzalni alat koji znanost koristi za stjecanje novih spoznaja. Pojam metodologija potječe od grčkih riječi koje zajednički označavaju puteve znanosti. Metodologija proučava načine znanstvenog razumijevanja i istraživačkog rada. Opća metodologija proučava univerzalne puteve i zakonitosti ljudskog razumijevanja, dok posebne metodologije istražuju specifične

puteve kojima pojedine znanosti dolaze do svojih spoznaja. Metodologija se bavi znanstvenim metodama u logičkom, tehničkom, organizacijskom i strateškom smislu (Žugaj, Dumičić i Dušak, 2006).

Zaključno možemo reći kako navedeno pruža sveobuhvatan pregled ključnih elemenata znanstvenog rada i istraživanja. Naglašava se važnost etičkog pristupa u znanosti, objašnjavaju se osobine koje bi znanstvenici trebali posjedovati te se detaljno opisuje značaj i razvoj znanstvene metodologije. Razumijevanje ovih koncepata ključno je za sve koji se bave znanstvenim radom ili ga proučavaju, jer pruža temelj za kritičko razmišljanje o procesu stvaranja znanja i važnosti rigoroznog, etičkog pristupa u znanstvenim istraživanjima. Navedeno doprinosi boljem razumijevanju kako znanost funkcionira i zašto je važno održavati visoke standarde u znanstvenom radu, što je ključno za napredak društva temeljenog na znanju. Temeljem navedenog smatramo bitnim za istaknuti i razlike u znanstvenom i neznanstvenom pristupu istraživanju.

3.3. Odlike znanstvenog i neznanstvenog pristupa

Ako razmatramo karakteristike znanstvenog pristupa i onoga koji je neznanstveni bitnim smatramo za istaknuti kako znanstveni pristup i znanstveni rad koji nastaje na temelju navedenog treba biti empirijski rad, temeljen na sustavnom promatranju, treba biti objektivan, s jasno određenim konstruktima, precizan, valjan i pouzdan, s hipotezama koje je moguće testirati te potkrijepljen kritičkim stavom i razmišljanjem. Neznanstveni pristup i neznanstveni rad, za razliku od znanstvenog, vođen je osobnom intuicijom istraživača, nije sustavno promatran, nema jasno definirane konstrukte, instrumenti nisu precizni, a samim time i mjerenja nisu pouzdana, sadrži hipoteze koje se ne mogu dodatno testirati te je vođen ne kritičkim promišljanjima (Mejovšek, 2008).

Bujas (1981) ističe četiri ključna obilježja znanstvenog pristupa. Prvo, znanstveno opažanje je sistematično, fokusirano na određena područja i provodi se u precizno definiranim uvjetima, što ga razlikuje od svakodnevnog opažanja. Drugo, znanstveni pristup teži spoznavanju objektivne stvarnosti. Treće, znanstveni rad je pod stalnom kontrolom, uključujući dodatne provjere kroz ponovljena opažanja ili eksperimente. Četvrto, prilikom generalizacije rezultata potreban je oprez; u znanosti je nužno imati

veliki broj provjerenih i jasnih podataka za donošenje općih zaključaka, principa i zakona.

Zaključno možemo reći kako znanstveni pristup pruža metodološki okvir koji osigurava pouzdanost, objektivnost i provjerljivost rezultata, što je ključno za napredak znanja i razumijevanja svijeta oko nas. Neznanstveni pristup, s druge strane, može dovesti do širenja dezinformacija, neutemeljenih vjerovanja i pogrešnih zaključaka, što može imati štetne posljedice na društvo i donošenje odluka unutar društva.

3.4. Istraživački pristup odgoju i obrazovanju

Znanstveno istraživački pristup odgoju i obrazovanju temelji se na sustavnom proučavanju i analizi obrazovnih procesa, praksi i politika s ciljem unapređenja kvalitete obrazovanja i boljeg razumijevanja čimbenika koji utječu na učenje i razvoj učenika. Ovaj pristup koristi različite metode istraživanja kako bi pružio empirijski utemeljene zaključke koji mogu informirati i oblikovati obrazovne prakse. Ključne komponente znanstveno istraživačkog pristupa odgoju i obrazovanju pretpostavljaju postavljanjem istraživačkih pitanja, korištenjem različitih istraživačkih metoda istraživanja, prikupljanje i analizu podataka, interpretaciju rezultata i donošenje zaključaka te diseminaciju i primjenu rezultata. Znanstveno istraživački pristup pridonosi unapređenju kvalitete obrazovanja, dubljem razumijevanju procesa odgoja i obrazovanja te uvođenju inovacija u navedeno područje. Znanstveno istraživački pristup odgoju i obrazovanju ključan je za razvoj i unapređenje obrazovnog sustava. Kombiniranjem istraživačkih metoda s praktičnim primjenama, ovaj pristup omogućava bolje razumijevanje i rješavanje obrazovnih izazova te doprinosi stvaranju učinkovitijih i pravednijih obrazovnih praksi.

Dubovicki, Mlinarević i Velki (2018) ističu kako znanstvena paradigma predstavlja opći pogled na svijet koji uključuje skup ontoloških, epistemoloških, metodoloških aksioloških i retoričkih pretpostavki koje vode istraživača u njegovom radu. Kada govorimo o ontološkim pretpostavkama onda je bitno reći kako se one odnose na postojanje ili nepostojanje jedne objektivne stvarnosti. Epistemološke pretpostavke se tiču prirode samog znanja i načina na koji se do njega može doći. Metodološke pretpostavke se izvode iz ontoloških i epistemoloških te se odnose na poželjne načine istraživanja. Aksiološke pretpostavke se bave ulogom vrijednosti u samom istraživanju,

dok se retoričke odnose na terminologiju i jezični stil koji istraživač koristi u pisanju rada.

Odgoj i obrazovanje ne mogu se strogo svrstati u područje društvenih ili humanističkih znanosti, jer navedeni pojmovi spadaju pod interdisciplinarno područje koje se bavi teorijskim i praktičnim poučavanjem procesa učenja, poučavanja i odgoja. U odgoju i obrazovanju prisutne su mnoge znanstvene discipline, kao što su pedagogija, psihologija, sociologija, filozofija, antropologija i neuroznanost. Područje odgoja i obrazovanja obuhvaća elemente društvenih i humanističkih znanosti i zato se ne može jednoznačno svrstati samo u jednu kategoriju, jer integrira i proučava širok spektar tema koje se tiču društva, ljudskih interakcija, kulture, psihičkog stanja pojedinca i pitanja filozofije. Odgoj i obrazovanje, kao dio interdisciplinarnog područja, kombinira elemente i pristupe iz društvenih i humanističkih znanosti, kako bi se na što bolji način razumjeli procesi učenja, poučavanja i odgoja u širim društvenim i kulturnim kontekstima.

Važno je da odgojitelji i učitelji osvijeste važnost istraživanja odgoja i obrazovanja, jer samo veliki broj provedenih istraživanja može doprinijeti unapređenju obrazovnih praksi, razumijevanju društvenih i kulturnih utjecaja, sprječavanju obrazovnih nejednakosti i uvođenju inovacija u odgoj i obrazovanje. Koju vrstu istraživanja bi bilo najbolje koristiti u istraživanju područja odgoja i obrazovanja; najbolje bi bilo odrediti s obzirom na specifično istraživačko pitanje koje se želi istražiti i s obzirom na ciljeve istraživanja. Primjerice, za istraživanje i analiziranje fenomena uspješnosti učenja ili učinkovitosti programa obrazovanja primjerenije bi bilo koristiti kvantitativna istraživanja, dok se kvalitativna istraživanja mogu koristiti onda kada je težište na dubljem razumijevanju određenog fenomena. Kvalitativna vrsta istraživanja bila bi adekvatnija u istraživanju osobnih iskustava odgojitelja i učitelja, u istraživanju društvenih interakcija među zaposlenicima ili u istraživanju interakcija djeteta – odgojitelj, ili, primjerice, u istraživanju kulturnih aspekata obrazovanja.

Tzeng i Jackson (1991) ističu da u društvenim i humanističkim znanostima postoje dva glavna pristupa ili paradigme u znanstvenom istraživanju: jedan se temelji na zbirnom induktivnom pristupu, dok se drugi fokusira na funkcionalno deduktivnom pristupu. Zbirno-induktivni pristup se više koristi u prirodnim znanostima. Ovaj pristup podrazumijeva prikupljanje velikog broja podataka o nekoj pojavi kako bi se na kraju formirala teorija. Teorija se razvija tek kada su podaci potpuno usklađeni i kada nema

sumnje u njihovu točnost. Formuliranje teorije smatra se krajnjim ciljem istraživanja, a teorija služi za ekonomično opisivanje činjenica bez potrebe za hipotezama (Mejovšek, 2008). Funkcionalno-deduktivni pristup dominira u društvenim i humanističkim znanostima. Koristi teoriju kao alat za istraživanje, gdje teorija ima metodičku korist. Za razliku od zbirno-induktivnog pristupa, funkcionalno-deduktivni pristup omogućuje dvosmjerni tok razvoja teorije. Teoretske postavke se razvijaju na temelju teorije i provjeravaju empirijskim podacima, što dovodi do formiranja spekulativnih teorija koje objašnjavaju pojave i njihove uzroke (Mejovšek, 2008).

Za dvije temeljne funkcije teorije Tzeng i Jackson (1991) navode kako bi trebale ispuniti sedam temeljnih funkcija: analiza, zakonitost, shvaćanje, interpretacija, prognoza ili predviđanje, produktivnost ili efikasnost te kontroliranost (regulacija). Kako bi nešto postalo teorija bitna je i evaluacija teorije, koja također ima sedam kriterija prema Tzeng i Jackson (1991): preciznost, cjelovitost ili sveobuhvatnost, jednostavnost, mogućnost testiranja, preciznost ili točnost, produktivnost (efikasnost) i znanstvena samokontrola.

Odgaj i obrazovanje uvijek su usko povezani s društvenim promjenama i potrebama. Pedagogija se smatra reaktivnom, u smislu da prati društvene trendove i prilagođava se njima, čime reflektira vrijednosti i ciljeve zajednice. U povijesnom kontekstu, odgojne paradigme mijenjaju se sukladno dominantnim društvenim očekivanjima, bilo da se radi u autoritarnim ili demokratskim sustavima. Suvremena pedagoška paradigma naglašava važnost individualnog razvoja djeteta, ali istovremeno se podčinjava zahtjevima tržišta rada i ekonomskim interesima društva. Odnos između djeteta i društva smatra se kompleksnim i ističe se potreba za proizvodnjom kompetentne radne snage, ali istovremeno i poštivanje djetetovih prava i individualnosti (Pintar, 2020).

Sličnosti i razlike između tradicionalne i suvremene pedagoške paradigme u odnosu na pitanje srodnosti i razlika mogu se uočiti iz različitih perspektiva koje svaka paradigma zauzima prema odgojno-obrazovnom procesu. Tako imamo tradicionalnu paradigmu koja naglašava važnost usklađivanja djeteta s društvenim normama i tradicijom kao osnovnom stabilnosti društva, autoritarni pristup, naglasak na socijalizaciju i fokus na moralni razvoj. S druge strane, suvremena paradigma priprema za promjenjivi svijet, fleksibilna je, puna inovacija, važna je emancipacija djeteta, njegove individualne potrebe i prava. Tradicionalna paradigma stavlja naglasak na

stabilnost i društvenu integraciju, a suvremena paradigma se više usmjerava na pripremu djeteta za dinamičan i promjenjivi svijet, potičući individualnost i kritičko mišljenje (Pintar, 2020). Iz navedenog se može zaključiti kako bi od velike važnosti bilo istraživati suvremene paradigme djeteta, djetinjstva, odgoja, obrazovanja i institucionalizacije djetinjstva.

Suvremena pedagoška paradigma predstavlja kompleksan spoj teorijskih pristupa i društvenih potreba koje oblikuju obrazovne sustave diljem svijeta. Utemeljena na filozofskim načelima epistemologije i razvojne psihologije te podržana teorijama konstruktivizma i naglaskom na STEM području znanja, ova paradigma reflektira potrebe za digitalnim kompetencijama i praktičnom primjenom znanja. Dok se tradicionalne metode poučavanja i učenja transformiraju u aktivne, samoregulirane procese, naglasak na pragmatizmu i utilitarizmu ističe potrebu da obrazovanje bude relevantno za tržište rada. Unatoč tome, izazovi kao što su integracija digitalnih tehnologija u obrazovanje ili očuvanje humanističkih vrijednosti i umjetnosti u kurikulumu predstavljaju kontinuirane diskusije i izazove. Sveukupno, suvremena pedagoška paradigma, nastoji balansirati između teorijske dubine i praktične primjene, teći u korak s dinamičnim promjenama u društvenom i tehnološkom okruženju kako bi obrazovanje ostalo relevantno i djelotvorno za buduće generacije (Pintar, 2020). Razvoj suvremene pedagoške paradigme u praksi ranog i predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj odražava se kroz povijesne i društvene kontekste te kroz kontinuirane promjene u zakonodavstvu i obrazovnoj politici. Od perioda socijalističke izgradnje do suvremenih prilagodbi europskim standardima, paradigme odgoja i obrazovanja su se mijenjale s društvenim transformacijama. Počevši od obvezujućih smjernica i zakona iz prošlog stoljeća koji su naglašavali društveni odgoj i socijalni razvoj, preko tranzicijskih razdoblja usmjerena prema tržišnoj ekonomiji, do suvremenog fokusa na europske integracije i reformu kurikuluma, pristup odgoju se prilagođavao novim zahtjevima vremena. U kontekstu suvremene pedagoške paradigme, naglasak je na istraživanju prakse, osobnim koncepcijama odgojitelja te njihovim teorijskim uvjerenjima, što je ključno za razvoj profesionalnosti i poboljšanje kvalitete odgojno-obrazovnog sustava. Unatoč naporima za implementaciju novih pristupa, promjena je često otežana tradicionalizmima i institucionalnim izazovima. Važno je naglasiti kako usvajanje suvremene paradigme zahtijeva kontinuirano obrazovanje i podršku odgojitelja te prilagodbu institucionalnih okvira kako bi se

ostvarili ciljevi suvremenog odgoja, uključujući razvoj građanstva Europe i pripremu djece za izazove društva znanja. Kroz sve ovo razdoblje, promjene u pedagoškim paradigama odražavaju dinamiku društva i globalne trendove, istovremeno pokušavajući osigurati kontinuitet i kvalitetu obrazovanja u skladu s evolucijom društvenih potreba i očekivanja (Pintar, 2020).

Paradigma, prema Dubovicki, Mlinarević i Velki (2018), ima utjecaj na sve aspekte istraživačkog procesa, uključujući odabir istraživačkih metoda i metoda istraživanja. Pritom iste autorice (2018) ističu kako dosadašnje paradigme; paradigma razumijevanja i pojašnjavanja (kvalitativne i kvantitativne paradigme) nisu dovoljno naglašavale posebnosti i filozofiju pojedinih istraživačkih pristupa i instrumenata. Autorice govore i o potrebi za transformacijom paradigmi, a navedeno pretpostavlja potrebu za novim paradigama, zbog novih činjenica i pretpostavki koje se javljaju u istraživanjima. Cilj je transformirati teorije i pravila te ostvariti nove iskorake koje će pomoći u stvaranju novih paradigmi (Dubovicki, Mlinarević i Velki, 2018).

Dubovicki, Mlinarević i Velki (2018) ističu kako je znanstvena paradigma zapravo pristup koji unutar sebe ima filozofske i pojmovne okvire te na taj način utječe na izbor istraživačkih alata, a iz toga će proizaći prevladavanje kvalitativne ili kvantitativne metode u radu istraživača. Dok se paradigma razumijevanja fokusira na subjektivnost u razmatranju pojave i na njeno dublje razumijevanje, kauzalna ili paradigma pojašnjavanja usredotočena je na što veću objektivnost, pouzdanost i kvantitativne metode, pritom naglašavajući uzroke i posljedice u vezama između različitih pojava.

Prema Mužić (1999: 16) imamo dvije vrste paradigmi u znanstvenim istraživanjima odgoja i obrazovanja; *paradigma razumijevanja* i *paradigma pojašnjavanja*. U paradigmi razumijevanja vidljivo je kako se fokus stavlja na subjektivna iskustva i interpretaciju (subjektivnost). Bitno je razumjeti kontekst u kojemu se određeni fenomen pojavljuje (kontekstualnost). Istraživač aktivno sudjeluje u istraživačkom procesu i u interakciji s ispitanicima (interaktivnost). Zaključci se izvode iz specifičnih slučajeva, što omogućava formiranje teorija (induktivnost). I koriste se kvalitativne metode prikupljanja podataka; intervju, fokus grupe, promatranje i analiza. Mužić (1999: 16) ističe kako je u paradigmi razumijevanja bitna značajka i *holističnost*, *prirodno promatranje*, *dinamička realnost* te *idiografska svrha*. U paradigmi pojašnjavanja glavne značajke su težnja ka neutralnosti i što većoj objektivnosti. Ističe se proučavanje fenomena kroz njegove osnovne komponente, polazi se od teorija i

hipoteza koje se testiraju empirijskim podacima. Paradigma pojašnjavanja koristi kvantitativne metode; ankete, standardizirane testove, eksperimente i statističke analize podataka. Naglasak je na ponovljivosti i validnosti istraživanja (Mužić, 1999). Mužić (1999: 16) ističe kako su bitne značajke paradigme pojašnjavanja i specifičnost tj. univerzalnost, *statička realnost* odnosno stabilnost i nepromjenjivost određenih aspekta stvarnosti, *optuzivno* mjerenje koje se odnosi na metode mjerenja koje mogu utjecati na subjekt ili fenomen koji se proučava, *egzaktno mjerenje* koje pretpostavlja korištenje preciznih kvantitativnih metoda za prikupljanja podataka, *nomotetička svrha* koja u istraživanju teži formulaciji općih zakona ili pravila koja se mogu primijeniti na široke grupe ili populaciju i empirijsko-analitički postupci koji se odnose na metodologiju koja koristi empirijske metode, oslanjajući se pritom na promatranje, eksperimentiranje i prikupljanje podataka zajedno s analitičkim tehnikama; statistička analiza i matematičko mjerenje kako bi se osiguralo da su rezultati istraživanja objektivni i mjerljivi.

Paradigma razumijevanja fokusira se na subjektivnost i kontekstualne faktore, naglasak je na kvalitativnom pristupu s dubinskim istraživanjima, istraživač je aktivan učesnik u procesu istraživanja te se podatci iznose objašnjavanjem, tekstualno. Kvalitativni pristupom istražuju se iskustva, stavovi, percepcije i značenja koja učenici, učitelji i drugi učesnici pridaju obrazovnom procesu, primjerice, kako učenici doživljavaju određene nastavne metode, kako roditelji vide ulogu škole u odgoju i obrazovanju svoje djece. S obzirom na navedeno, problemi koji se pojavljuju su subjektivnost podataka, teškoće u generalizaciji nalaza te potreba za interpretacijom koja može biti pristrana. Izazov predstavlja dubinsko i autentično prikupljanje podataka, balansiranje između uključivanja učesnika i održavanja istraživačke distance (Mužić, 1999).

Prema Mužić (1999) u paradigmi pojašnjavanja teži se ka neutralnosti i objektivnosti istraživača, proučavaju se fenomeni kroz njegove osnovne komponente, polazi se od teorija i hipoteza koje se testiraju na empirijskim podacima, a najveći naglasak je na ponovljivosti istraživanja. Kvantitativni pristup se fokusira na objektivna mjerenja i na identifikaciju uzročno-posljedičnih veza; naglasak je na mjerenju, a istraživač je neutralni promatrač. Podatci koji proizlaze iz ovakvog pristupa su kvantitativni, tj. numerički. Ovim pristupom istražuju se obrazovnih ishodi, efikasnost nastavnih metoda, statistički značajni odnosi između varijabli, primjerice, mjerenje utjecaja

tehnologije na akademsku uspješnost učenika ili analiza uspješnosti različitih nastavnih strategija. Osim što objašnjava uzročno-posljedične veze ovaj pristup ima zadatak i predviđanja. U paradigmi pojašnjavanja se mogu pojaviti problemi vezani za ograničenja standardiziranih instrumenata ili izazovi poput osiguravanja validnosti i pouzdanosti instrumenta, upravljanje velikim količinama podataka ili interpretacija statističkih nalaza u kontekstu odgoja i obrazovanja.

Sekol i Maurović (2017) ističu mješoviti istraživački pristup u kojemu se kombiniraju kvalitativne i kvantitativne metode u jednom istraživanju. Ovaj pristup u sebi sadrži prednosti obaju metoda kako bi se dobili što sveobuhvatniji rezultati. S jedne strane kvalitativni pristup nam omogućuje propitivanje već postojećih ideja i pridonosi razvoju novih teorija, dok uzima u obzir i perspektivu sudionika istraživanja. S druge strane kvantitativni pristup nam omogućuje kvantificiranje pojava, broičano iskazivanje i generaliziranje zaključaka koji se odnose na cjelokupnu populaciju. Najčešće ga koristimo za testiranje teorija, odnose, identificiranje podataka i uspostavljanje uzročno-posljedičnih veza. Oba pristupa imaju određene nedostatke, primjerice, kvalitativni pristup prikazuje poteškoće koje su vezane za vjerodostojnost i dosljednost podataka i neobjektivnost u donošenju zaključaka, bez obzira što pruža dublje razumijevanje i razvoj teorija. Kvantitativni pristup ne može obuhvatiti kontekst i dublje razumijevanje socijalne interakcije i ograničen je varijablama uključenim u istraživanje, jer je deduktivan.

Mješoviti istraživački pristup kombinira kvantitativne i kvalitativne metode unutar jednog istraživanja, omogućujući istraživačima da iskoriste prednosti oba pristupa. Postoji nekoliko vrsta ovog pristupa, koje se razlikuju po prioritetu datom jednom od pristupa, redoslijedu njihove primjene te fazi integracije podataka. Prvo, mješoviti istraživački pristup može se podijeliti prema prioritetu. Nacrt s jednakim statusom podrazumijeva kako su kvantitativni i kvalitativni pristupi jednako važni, dok nacrt s različitim statusom znači da jedan pristup dominira, a drugi ga samo nadopunjuje. Drugo, prema redoslijedu primjene, istraživanja mogu biti sekvencijalna ili paralelna/simultana. U sekvencijalnim istraživanjima jedan se pristup provodi nakon drugog, dok se u paralelnim oba pristupa provode istovremeno. Treće, integracija kvantitativnih i kvalitativnih podataka može se dogoditi u različitim fazama istraživanja: postavljanju istraživačkih pitanja, prikupljanju podataka, analizi podataka i interpretaciji rezultata. Na temelju ovih kriterija imamo četiri glavne vrste mješovitog nacrta. Prva

vrsta je konvergentno paralelni nacrt, gdje se oba pristupa provode istovremeno i miješaju tijekom interpretacije podataka. Ovaj nacrt omogućava validaciju podataka i sveobuhvatnije razumijevanje istraživane pojave. Druga vrsta je eksplanatorni sekvencijalni nacrt, gdje se prvo prikupljaju kvantitativni, a zatim kvalitativni podaci. Kvalitativni podaci pomažu u razumijevanju kvantitativnih rezultata i mogu poslužiti za odabir uzorka za daljnje kvalitativno istraživanje. Treća vrsta je eksplorativni sekvencijalni nacrt, gdje se prvo provodi kvalitativno istraživanje, a zatim kvantitativno. Ovaj pristup koristi se za generaliziranje rezultata kvalitativnog istraživanja kroz kvantitativno istraživanje, te je često primjenjivan kod razvoja i testiranja mjernih instrumenata. Četvrta vrsta je ugrađeni mješoviti nacrt, gdje je jedan pristup dominantan, dok je drugi ugrađen unutar njega. Cilj nije usporedba podataka, već adresiranje različitih aspekata istraživanja. Na primjer, istraživač može provesti intervju kako bi bolje razumio reakcije sudionika na eksperiment ili unaprijedio postupak odabira sudionika. Ove vrste nacrtu pružaju istraživačima fleksibilnost u dizajniranju istraživanja i omogućuju prilagodbu specifičnim istraživačkim pitanjima i kontekstima. Svaki nacrt ima svoje prednosti i može se koristiti za postizanje sveobuhvatnijeg uvida u istraživanu problematiku (Sekol i Maurović, 2017). Navedene autorice (2017) pružaju uvid u razumijevanje o tome kako i zašto bi bilo dobro koristiti mješoviti pristup u istraživanju te koju se prednosti i ograničenja svakog pojedinog pristupa. Mješoviti istraživački pristup nudi obuhvatniji i bogatiji uvid u istraživačke probleme kombiniranjem kvantitativnih i kvalitativnih metoda. Unatoč različitim shvaćanjima i raspravama o tome kako se te metode i metodologije mogu miješati, jasno je da svaki od pristupa ima svoje prednosti i nedostatke, te da njihova kombinacija može pružiti snažnije i sveobuhvatnije dokaze.

Dubovicki, Mlinarević i Velki (2018) ističu još pet znanstvenih paradigmi koje možemo pronaći u pedagoškim istraživanjima. To su pozitivistička paradigma, postpozitivistička, konstruktivistička, kritička teorija i sudjelujuća paradigma. Pozitivistička paradigma (kvantitativna, empirijska) temelji se na ideji da postoji objektivna stvarnost koju možemo spoznati pomoću empirijskih podataka. Ovaj pristup koristi kvantitativne metode kao što su eksperimenti i statistička obrada podataka za prikupljanje točnih i pouzdanih informacija. Cilj je identificirati zakonitosti u prirodnim ili društvenim fenomenima kroz precizno mjerenje i analizu varijabli. Istraživači se trude ostati objektivni, distancirajući se od subjektivnog utjecaja na rezultate istraživanja.

Postpozitivistička paradigma (revidirana pozitivistička paradigma) priznaje važnost objektivnosti, ali ističe kako je spoznaja uvijek nesavršena i djelomična. Istraživači u ovom okviru prihvaćaju kritički realizam, što znači kako su svjesni da njihovi rezultati nisu apsolutni, već su najbolje moguće interpretacije podataka. Koristeći višestruke kritičke pristupe kombiniraju se različiti metodološki pristupi kako bi smanjile pogreške i povećala pouzdanost nalaza. Ova paradigma potiče stalnu provjeru i reviziju teorijskih spoznaja. Konstruktivistička paradigma (relativistička, interpretativna) odbacuje ideju jedinstvene, objektivne realnosti, umjesto toga naglašavajući relativizam i subjektivnu prirodu spoznaje. Istraživači i predmet istraživanja su u međusobnoj interakciji, što znači da rezultati istraživanja ovise o kontekstu i perspektivi sudionika. Metodologija je interpretativna i prirodna, fokusirajući se na interpretaciju i razumijevanje individualnih konstrukcija stvarnosti. Kvalitativne metode, kao što su intervjui i promatranje, ključne su za prikupljanje podataka. Kritička teorija (emancipacijska, transformacijska) ima za cilj ne samo razumjeti i objasniti pedagoške pojave, već i promijeniti društvo na bolje. Ova paradigma analizira kako socijalni, politički, ekonomski i kulturni faktori oblikuju stvarnost. Istraživači i sudionici istraživanja usko su povezani i zajedno rade na prevladavanju nepravdi i emancipaciji pojedinaca i grupa. Metodologija je dijaloška i dijalektička, omogućujući kritičku analizu i povijesne kontekste kako bi se postigla dublja promjena. Sudjelujuća paradigma (kolaborativna, participativna) kombinira kvalitativne i kvantitativne metode, naglašavajući važnost interaktivnosti i suradnje između istraživača i zajednice koju proučavaju. Ova paradigma smatra da je stvarnost kompleksna i međusobno povezana te da istraživači trebaju aktivno sudjelovati u procesu istraživanja. Metodologija uključuje iskustveno, praktično, prezentacijsko i propozicijsko znanje, omogućujući holistički pristup istraživanju. Cilj je stvoriti znanje koje je relevantno i korisno za sve sudionike (Dubovicki, Mlinarević i Velki, 2018).

Svaka od ovih paradigmi pruža jedinstvenu perspektivu i metodološki okvir za istraživanje odgoja i obrazovanja, omogućujući istraživačima da odaberu pristup koji najbolje odgovara njihovim istraživačkim pitanjima i ciljevima.

4. Vrste znanstvenih istraživanja i vrste istraživanja u odgoju i obrazovanju

Istraživanje je temeljni proces kojim se prikupljaju i analiziraju informacije s ciljem boljeg razumijevanja određene teme ili pitanja. Prema Creswell (2013), istraživački proces može se podijeliti u tri osnovna koraka: prvo postavljamo pitanja, zatim prikupljamo podatke te nakon toga prezentiramo odgovore na postavljena pitanja. Prvi korak u istraživanju je definiranje jasnog i istraživački vrijednog pitanja. Navedeno se smatra ključnim, jer dobro postavljeno pitanje usmjerava cijeli istraživački proces i pomaže u fokusu na bitne aspekte teme. Nakon toga, potrebno je prikupiti podatke koji će omogućiti odgovor na postavljeno pitanje. Ovo uključuje korištenje različitih metoda i instrumenata kako bi se osigurala relevantnost i pouzdanost podataka. Prikupljeni podaci zatim se analiziraju i interpretiraju kako bi se došlo do smislenih zaključaka. Provođenje znanstvenog istraživanja zahtijeva slijed određenih koraka. Prvo se odabire tema istraživanja, što predstavlja početnu točku svakog istraživanja. Zatim se izrađuje projekt istraživanja, koji uključuje detaljno planiranje kako će se istraživanje provoditi, koje metode će se koristiti, te koji su ciljevi istraživanja. Provedba istraživanja uključuje konkretne aktivnosti prikupljanja podataka putem odgovarajućih mjernih instrumenata. Nakon prikupljanja podataka, slijedi njihova detaljna analiza i interpretacija rezultata. Konačno, prema Creswell (2013) rezultati istraživanja se objavljuju i primjenjuju u praksi, čime se doprinosi širenju znanja i unapređenju određenog područja. Ovaj proces osigurava da istraživanje bude sustavno i rigorozno, što jamči pouzdanost i valjanost dobivenih rezultata. Kroz strukturirani pristup istraživanju, znanstvenici mogu povećati svoje razumijevanje svijeta i doprinosti napretku različitih disciplina.

Znanstvena istraživanja u odgoju i obrazovanju su ključna za razvoj i napredak ovog područja, kao i povezanih disciplina. Ona koriste standardne i specifične metode za stvaranje čvrste baze znanja koja unapređuje nastavu. Uspješna istraživanja temelje se na bliskoj povezanosti s praksom i pažljivom planiranju, uključujući postavljanje ciljeva, odabir metoda i prikupljanje podataka. Pravilno vođena istraživanja doprinose društvenom napretku i kontinuiranom razvoju obrazovnih sustava (Creswell, 2013).

Zelenika (2000) navodi podjelu svih istraživanja, koja se mogu podijeliti u dvije osnovne skupine, a to su znanstvena i stručna istraživanja. Isti autor (2000) ističe kako se

znanstvena istraživanja dijele na temeljna i primijenjena istraživanja. Žugaj, Dumičić i Dušak (2006: 16) ističu kako se znanstvena istraživanja *s obzirom na svrhu i razinu istraživanja* dijele na: *fundamentalna (bazna, temeljena, osnovna, čista) istraživanja; primijenjena istraživanja i razvojna istraživanja.*

Mužić (1999: 23) također navodi podjelu vrsta istraživanja s obzirom na svrhu, pa tako imamo:

1. *temeljna,*
2. *primijenjena i*
3. *razvojna, a u njih se ubrajaju i*
4. *akcijska istraživanja.*

1. *Temeljna*, fundamentalna ili osnovna istraživanja predstavljaju ključnu granu istraživanja koja se fokusira na stjecanje novih znanja i razumijevanja osnovnih principa prirodnih fenomena ili društvenih procesa. Ova vrsta istraživanja razlikuje se od primijenjenog istraživanja koje se fokusira na rješavanje konkretnih problema ili primjenu već poznatih principa. Glavni cilj temeljnih istraživanja je proširivanje granica znanja. Istraživači istražuju nepoznate aspekte fenomena ili otvaraju nova polja istraživanja. Fundamentalna istraživanja često se temelje na teorijskim postavkama i pokušavaju razviti teorije koje objašnjavaju prirodu fenomena. Ciljevi osnovnih istraživanja obično nisu usmjereni na trenutno rješavanje praktičnih problema ili primjenu rezultata. Umjesto toga, fokus je na širenju općeg razumijevanja. Ova istraživanja potiču inovaciju, jer istraživači moraju razviti nove pristupa za razumijevanje onoga što je nepoznati. Iako rezultati fundamentalnih istraživanja mogu imati dugoročni utjecaj na društvo, njihov trenutni praktički utjecaj može biti manji u usporedbi s primijenjenim istraživanjima. Osnovna istraživanja obogaćuju obrazovne programe i omogućuju bolje obrazovne materijale i resurse (Mužić, 1999). Dubovicki, Mlinarević i Velki (2018) ističu kako su temeljna istraživanja usmjerena na postizanje novih spoznaja koje imaju znanstvenu vrijednost i doprinose sveukupnom znanju u području pedagogije. Iako se ne očekuje da ova istraživanja budu od neposredne praktične koristi, ona igraju ključnu ulogu u interdisciplinarnom pristupu, jer se povezuju s temeljnim istraživanjima iz drugih znanosti. Cilj temeljnih istraživanja je proširivanje postojećeg znanja o pedagoškim pojavama, baveći se pitanjima poput

aksioloških, epistemološko-metodoloških, etičkih i drugih bitnih aspekata pedagogije. Žugaj, Dumičić i Dušak (2006: 17) ističu kako je *fundamentalno istraživanje* vrsta istraživanja usmjerena na stjecanje novih saznanja bez konkretnih komercijalnih ciljeva. Ova vrsta istraživanja fokusira se na produbljivanje razumijevanja određenih fenomena ili područja znanja. Istraživački projekti koji spadaju u ovu kategoriju imaju za cilj proširenje osnovnog znanja, a ne nužno njegovu trenutnu ili neposrednu primjenu u praksi. Iako fundamentalno istraživanje ne teži izravnoj komercijalnoj koristi, može postati od značaja za tvrtke ili industrije u budućnosti. U osnovi, cilj fundamentalnog istraživanja je unaprijediti teorijsko razumijevanje predmeta istraživanja.

2. *Primijenjena* istraživanja u odgoju i obrazovanju imaju za cilj primjenu postojećih teorijskih znanja i metodologija kako bi se riješili konkretni problemi u obrazovnom sistemu ili kako bi se unaprijedile obrazovne prakse. Primijenjena istraživanja primjenjuju rezultate koji su proizašli iz *fundamentalnih istraživanja* (Mužić, 1999: 24). Ova vrsta istraživanja usmjerena je na praktičnu primjenu rezultata kako bi se poboljšali odgojni i obrazovni procesi, kako bi se razvile nove strategije učenja ili riješili izazovi s kojima se susreću odgojitelji i učitelji, učenici i škole. Fokus je na rješavanju stvarnih problema ili primijeni novih pristupa kako bi se unaprijedio odgoj i obrazovanje te je često potrebna bliska suradnja istraživača i praktičara kako bi se osigurala relevantnost istraživanja i implementacija dobivenih rezultata (Mužić, 1999). Unutar primijenjenih istraživanja može se koristiti kvantitativna i kvalitativna metodologija, ovisno od prirode problema i istraživačkih pitanja. Dubovicki, Mlinarević i Velki (2018) ističu kako su primijenjena istraživanja fokusirana na stjecanje znanja i spoznaja koje su nužne za rješavanje konkretnih praktičnih problema. U kontekstu odgoja i obrazovanja, to znači unapređenje obrazovne prakse na različitim područjima. Ova istraživanja često uključuju provjeru teorija ili stvaranje novih hipoteza temeljenih na empirijski prikupljenim podacima. Primijenjena istraživanja temelje se na sintezi kvantitativnog i kvalitativnog pristupa, što omogućuje praktično korištenje rezultata temeljnih istraživanja za operativne svrhe. Žugaj, Dumičić i Dušak (2006: 17-18) ističu kako je primijenjeno istraživanje usmjereno na projekte koji nastoje razviti nova znanstvena saznanja s namjerom postizanja specifičnih komercijalnih ciljeva vezanih uz proizvode ili procese. Ovo istraživanje se oslanja na rezultate fundamentalnih istraživanja, kako bi ih koristilo u praktičnim primjenama. Istraživači koji se bave

primijenjenim istraživanjem fokusiraju se na jasno definirane zadatke i koriste raspoložive resurse kako bi ostvarili konkretne rezultate. Iako može uključivati suradnju među različitim istraživačima ili institucijama, osnovni cilj je stvoriti ili unaprijediti znanje koje može biti brzo i učinkovito primijenjeno u stvarnom životu.

3. *Razvojna* istraživanja, prema Dubovicki, Mlinarević i Velki (2018), proučavaju procese razvoja pedagoških fenomena kroz vrijeme, kombinirajući znanstveno istraživanje i praktično iskustvo. Ova istraživanja uključuju znanstveno utemeljenu terensku provjeru, što ih čini ključnima za razumijevanje dinamike pedagoške prakse. Žugaj, Dumičić i Dušak (2006: 17-18) ističu kako su razvojna istraživanja zapravo završna faza u procesu istraživanja i ne bave se kontrolom kvalitete ili rutinskim testiranjima proizvoda. Njihov osnovni cilj je razviti i testirati postupke za izradu novih proizvoda, uvođenje novih tehnologija ili metoda u različite područje ljudskog djelovanja. Ova vrsta istraživanja koristi različite vrste znanja, uključujući znanstvena, tehnička i empirijska saznanja te zahtijeva da istraživači budu kreativni i snalažljivi. Razvojna istraživanja oslanjaju se na rezultate prethodnih fundamentalnih i primijenjenih istraživanja kako bi se usmjerila na stvaranje i primjenu novih metoda, tehnika, materijala ili tehnologija.

4. *Akcijska* istraživanja, koja su dio razvojnih istraživanja, specifično se bave traženjem novih spoznaja putem promjena ili unapređenja postojeće pedagoške prakse. Ona povezuju teoriju i praksu, omogućujući praktičarima da aktivno sudjeluju u procesu istraživanja kako bi unaprijedili kvalitetu obrazovanja (Dubovicki, Mlinarević i Velki, 2018). Newton i Burgess (2008) ističu tri osnovna modela akcijskog istraživanja: znanstveni (tehnički ili suradnički), praktični (međusobno suradnički) i emancipacijski (poboljšavajući, kritički znanstveni). Svaki od navedenih ima specifične ciljeve i epistemološke osnove. Valjanost u akcijskom istraživanju ne može se smatrati jednoznačnim pojmom. Različiti modeli akcijskog istraživanja zahtijevaju dobivanje različitih rezultata koji govore o valjanosti, kao što je to valjanost ishoda, demokratska valjanost, dijaloška valjanost, itd. Prema Newton i Burgess (2008) akcijsko istraživanje ima određene nedostatke, kao što su nedostatak rigoroznih metodoloških pristupa i nedovoljna briga o valjanosti istraživanja. Naglašava se potreba za većom metodološkom rigoroznošću kako bi akcijsko istraživanje postalo relevantno i pouzdano. Isti autori (2008) zagovaraju sistematičan pristup osiguranju valjanosti u akcijskom istraživanju, s ciljem poboljšanja prakse u obrazovanju. Autori (2008)

također ističu potrebu da akcijsko istraživanje evoluiru u zrelu formu istraživanja, kroz sustavni pristup valjanosti, čime bi se osiguralo da istraživanje doprinosi širenju kvalitete znanja o odgoju i obrazovanju. Newton i Burgess (2008) postavljaju pitanje je li akcijsko istraživanje nova i nespojiva paradigma istraživanja, istražuju ovo pitanje te navode kako bez obzira na to je li akcijsko istraživanje nova paradigma, ono je ipak kompatibilno s kvalitativnim istraživanjem i podložno je standardima valjanosti koji vrijede za kvalitativne vrste istraživanja. Koncept valjanosti u akcijskom istraživanju razmatra se iz različitih epistemoloških i ontoloških perspektiva. Različiti istraživači predlažu različite alternative za osiguravanje kvalitete istraživanja, uključujući radnu sposobnost rezultata, uvjerljivost tvrdnji te povezanost s istinom. Posebna pažnja posvećuje se etičkim pitanjima u akcijskom istraživanju, kao što su anonimnost i povjerljivost. Preporučuje se uspostava ureda za istraživanje u školskim okruzima kako bi se osiguralo poštivanje minimalnih standarda etičkog postupanja u istraživanjima (Newton i Burgess, 2008). Ove informacije pružaju uvid u raznolikost pristupa i važnost metodološke rigoroznosti, etičkog postupanja te razumijevanja valjanosti u kontekstu akcijskog istraživanja u obrazovanju. Prema Orenga i Gisore (2023) akcijsko istraživanje je sustavno istraživanje usmjereno na poboljšanje specifičnih aspekata organizacije ili svakodnevnog života pojedinca. Ono je dinamično, stvarno i kolaborativno te rezultira implementacijom valjanih i korisnih promjena u neposrednom okruženju. Akcijsko istraživanje pretpostavlja istraživanje i identifikaciju problema, intervenciju ili provođenje istrage o navedenom problemu, generiranje ideja o problemu, prikupljanje primarnih podataka, analizu podataka, identifikaciju tema i obrazaca te korištenje tih podataka kako bi se odgovorilo na istraživačka pitanja. Istraživač na temelju nalaza određuje adekvatne intervencije i strategije za rješavanje problema, nakon čega slijedi evaluacija kako bi se potvrdilo novo znanje i vještine stečene tijekom istraživačkog procesa. Istraživač je ujedno i značajan sudionik u akciji. On povezuje akciju i refleksiju te teoriju i praksu u potrazi za praktičnim rješenjima problema koji su od presudnog značaja za pojedince u društvu. Istraživači razvijaju sustavan, istraživački i upitnički pristup prema vlastitim praksama koji je usmjeren na postizanje pozitivnih promjena. Akcijsko istraživanje ukorijenjeno je u praktičnim akcijama i generira teoriju iz svojih nalaza. Ove komponente međusobno se podržavaju i informiraju tijekom istraživačkog procesa. Navedeno omogućuje odgojiteljima i učiteljima, ali i djeci predškolske dobi te učenicima da istražuju područja koja su od interesa i rješavaju izazove unutar skupine, učionici ili škole općenito.

Orenga i Gisore (2023) ističu kako sveukupno možemo reći da je akcijsko istraživanje moćan alat koji omogućuje odgojno-obrazovnim djelatnicima da sustavno istražuju i rješavaju izazove vezane za odgoj i obrazovanje, s ciljem implementiranja promjena i unapređenja svoje prakse, ali i sveukupne prakse, temeljem dokaza i refleksije. Kada govorimo o cikličkoj prirodi akcijskog istraživanja Orenga i Gisore (2023) ističu kako je akcijsko istraživanje uvijek ciklično i informacije stečene istraživanjem mogu otkriti nove puteve za daljnja istraživanja. Proces se može ponoviti kako bi se istražile srodne ili nove varijable nakon evaluacije procesa. Ary, Jacobs i Sorensen (2010) definiraju značajne korake u akcijskom istraživanju: identifikacija i opis problema, pregled literature, razvoj istraživačkog plana, prikupljanje podataka, analiza podataka, razvoj akcijskog plana, implementacija akcije i diseminacija rezultata te refleksija cijelog procesa. Oranga i Gisore (2023) ističu suštinu akcijskog istraživanja u obrazovanju, a ona pretpostavlja potrebu za poboljšanjem učenja i razvojem osoblja te se pojavljuje odmah nakon upisa učenika u školu ili ulaska učitelja na radno mjesto učitelja. Akcijsko istraživanje omogućava odgojno-obrazovnim djelatnicima sustavno i refleksivno pristupanje rješavanju problema unutar odgojno-obrazovne institucije. Također pridonosi profesionalnom razvoju, istraživanju problema u odgoju i obrazovanju kroz sustavno prikupljanje i analiziranje podataka, implementaciju akcijskih rješenja, evaluaciju učinkovitosti rješenja te refleksiju. Akcijsko istraživanje može se primijeniti na različite aspekte odgojno-obrazovnih situacija, uključujući istraživanje djece i učenika, istraživanje postojećeg kurikulumu, institucije u cijelosti, klime i kulture institucije ili primjerice u istraživanju roditeljske uključenosti u institucionalno obrazovanje. Različite vrste istraživanja mogu se provoditi istovremeno, uključujući individualno, kolaborativno i školsko istraživanje. Individualno istraživanje odgojitelja ili učitelja pretpostavlja samostalno istraživanje problema u svojim odgojno-obrazovnim skupinama ili učionicama kako bi se poboljšala praksa rada s grupom djece, kako bi se razvijala kognitivna i socijalna znanja djece te kako bi se u nastavi adekvatno koristili resursi i strategije poučavanja. U navedenom se mogu koristiti i kvalitativne i kvantitativne metode za istraživanje i eksperimentiranje. Kolaborativno istraživanje pretpostavlja timove, u koje su uključeni odgojitelji ili nastavnici te ostalo stručno osoblje koje je od značaja, ponekad i vanjske agencije, koje zajedničkim snagama istražuju probleme unutar procesa odgoja i obrazovanja. U ovakvom istraživanju može se koristiti širok spektar istraživačkih metoda kako bi se pronašla rješenja za probleme. Školsko široko istraživanje fokusira se na poboljšanje kvalitete škole, u cijelosti, gdje

cijeli tim školskog osoblja radi zajedno na rješavanju problema koji imaju utjecaj na širu školsku zajednicu, poput nedostatka uključenosti roditelja. Ovaj način istraživanja promiče suradnju, timski rad te prikupljanje i interpretaciju podataka s ciljem unošenja kvalitetnih promjena (Oranga i Gisore, 2023).

Nadalje, prema Mužić (2004) imamo podjelu vrsta istraživanja i s obzirom na mjesto prikupljanja podataka:

1. empirijska / iskustvena koja su temeljena na prikupljanju podataka iz neposrednog sudjelovanja u odgojno-obrazovanom procesu i radu (Mužić, 2004).
2. neempirijska / teorijska koja se provode izvan procesa tj. same prakse, a temeljena su na analizi dokumentacije te samim time ne mogu doprinijeti unapređenju odgojno-obrazovne prakse (Mužić, 2004).

S obzirom na trajanje istraživanja dijelimo na *longitudinalna* i *transverzalna istraživanja* (Mužić, 1999: 27). Longitudinalna u odgoju i obrazovanju prate, primjerice, učenike ili učitelje, tijekom dužeg vremenskog perioda. Navedeno se može odnositi i na djecu te odgojitelje. Unutar obrazovanja cilj je razumjeti kako se obrazovni procesi i ishodi razvijaju s vremenom. Ova istraživanja mogu pratiti akademski uspjeh učenika od osnovne škole pa sve do srednje i dalje. Longitudinalna istraživanja mogu procijeniti dugoročne učinke specifičnih programa, kurikuluma ili pedagoških pristupa, jer kao što ističe Mužić (1999: 27), sama riječ govori: *longitudo = duljina*, a odnosi se na vrijeme, tj. duljinu trajanja istraživanja. Primjerice, longitudinalnim istraživanjima možemo pratiti grupu učenika od prvog razreda osnovne škole pa sve do mature kako bi se proučili učinci različitih obrazovnih metoda na akademski uspjeh učenika. Transverzalna istraživanja u odgoju i obrazovanju prikupljaju podatke o učenicima, učiteljima ili obrazovnoj praksi u jednom trenutku. Cilj je dobiti *presjek* ističe Mužić (1999: 28), tj. trenutni pregled stanja kako bi se mogle usporediti različite skupine. Ovakva vrsta istraživanja omogućuje brzo dobivanje podataka o trenutnom stanju obrazovnog sustava ili učinaka specifičnih intervencija unutar odgoja i obrazovanja. Mogu se uspoređivati učinci različitih dobnih skupina, različitih socijalnih pozadina ili s različitih geografskih područja (Mužić, 1999). Lamza Posavec (2021: 29-30) ističe ključne razlike i karakteristike transverzalnih i longitudinalnih istraživanja, posebno u kontekstu društvenih znanosti i istraživanja javnog mnijenja. *Transverzalna (poprečna) istraživanja* usmjerena su na proučavanje pojava ili procesa u razmjerno kratkom

vremenskom razdoblju. Rezultati se odnose na značajne pojava ili procesa u trenutku provođenja. Ovakva vrsta istraživanja daje *presjek* proučavane pojave u specifičnom trenutku. Može se koristiti u svim vrstama istraživanja, ali najčešće je prisutna u orijentacijskim i deskriptivnim istraživanjima. Najčešće se koriste za istraživanja s trenutnim spoznajnim ciljevima. *Longitudinalna (uzdužna) istraživanja* proučavaju značajke pojava ili procesa kroz vremenski kontinuitet. Omogućuju uočavanje smjera i intenziteta promjena tijekom dužeg vremenskog razdoblja. Primjerice, istraživanje javnog mnijenja kroz vrijeme, gdje se koriste ista pitanja u različitim vremenskim razmacima ili primjerice, praćenje trendova i promjena u mišljenju i ponašanju tijekom određenog vremenskog perioda. Podatci iz različitih razdoblja trebali bi biti usporedivi, što zahtjeva konzistentnost u metodama, tehnikama i instrumentima istraživanja. Panel-uzorci, koji uključuju iste ispitanike tijekom vremena, mogu biti nestabilni, jer neki ispitanici mogu odustati od istraživanja, a također mogu postati i neosjetljivi na promjene u mišljenju zbog sklonosti dosljednosti. Prikladniji su za istraživanja koja žele pratiti razvojne trendove i promjene te su česti u ambicioznijim znanstvenim i eksplanatornim istraživanjima (Lamza Posavec, 2021). Ako želimo sažeti longitudinalna i transverzalna istraživanja u kontekstu odgoja i obrazovanja onda možemo reći kako se longitudinalna koriste za praćenje učenika ili obrazovnih procesa kroz vrijeme te samim time omogućavaju dubinsko razumijevanje, dok se transverzalna koriste za dobivanje trenutnog pregleda stanja ili za uspoređivanje različitih skupina u jednom trenutku. Korisna su kada je potrebno brzo prepoznati problem ili potrebu u odgojno-obrazovnom sustavu. Ako koristimo obje vrste istraživanja možemo dobiti cjelovitu sliku o obrazovnim procesima i ishodima. Longitudinalna istraživanja zahtijevaju više vremena i resursa, ali omogućuju dublje razumijevanje promjena i razvojnih trendova tijekom vremena. Prikladna su za istraživanja koja žele pratiti promjene i razumjeti dugoročne učinke različitih faktora. Transverzalna istraživanja su brža i jednostavnija za provođenje, idealna za dobivanje trenutnog stanja ili presjeka društvenih pojava. Prikladna su za situacije u kojima je potreban brz uvid u trenutne probleme ili stavove. Iz navedenog možemo zaključiti kako odabir vrste istraživanja ovisi o ciljevima istraživanja, dostupnim resursima i specifičnostima proučavanih pojava ili procesa.

Ako istraživanje želimo podijeliti prema vremenskoj odrednici imamo: istraživanje povijesti odgoja i obrazovanja, istraživanja sadašnjosti odgoja i obrazovanja te

istraživanje budućnosti odgoja i obrazovanja (Mužić, 2004). Autori Borenstein, Hedges, Higgins i Rothstein (2009) ističu i specifičnu vrstu istraživanja; metaanalitičko istraživanje. Metaanalitička istraživanja uključuju statistički postupak koji kombinira rezultate iz više studija kako bi se izvela zajednička zaključna tvrdnja o određenoj istraživačkoj hipotezi (Borenstein, Hedges, Higgins i Rothstein, 2009). Metaanalitička istraživanja često se koriste u medicini, psihologiji i društvenim znanostima kako bi se identificirali opći trendovi iz pojedinačnih studija koje mogu imati kontradiktorne rezultate. Prednosti metaanalitičkog pristupa uključuju povećanje statističke snage i preciznosti kroz kombinaciju većeg uzorka podataka iz više studija (Haidich, 2010). Prema Riessman (2018) imamo još jednu specifičnu vrstu istraživanja; narativno istraživanje. Narativna istraživanja uključuju kvalitativne metode koje se fokusiraju na priče i osobna iskustva sudionika. Koriste se u društvenim znanostima, obrazovanju i zdravstvenim istraživanjima kako bi se shvatilo kako ljudi daju smisao svojim životnim iskustvima. Ovakva vrsta istraživanja pruža duboko razumijevanje subjektivnih iskustava i može otkriti složenost ljudskog ponašanja koja se ne mogu kvantificirati (Riessman, 2008). Miočić (2018) pod specifične vrste istraživanja ističe studiju slučaja. Studija slučaja je istraživačka strategija koja omogućuje detaljno i holističko istraživanje specifičnog i ograničenog fenomena ili slučaja. Koristi se različitim metodama i tehnikama prikupljanja podataka kako bi se postiglo sveobuhvatno razumijevanje tog fenomena unutar njegovog stvarnog konteksta. To može uključivati analizu pojedinaca, grupa, događaja ili institucija i primjenjuje se u raznim disciplinama poput psihologije, sociologije te istraživanja odgoja i obrazovanja. Studija slučaja se koristi za istraživanje složenosti i jedinstvenosti određenih situacija te za donošenje zaključaka na temelju detaljne analize (Miočić, 2018). Još jedna specifična vrsta istraživanja su i evaluacijska istraživanja. U kontekstu odgoja i obrazovanja predstavljaju ključni alat za procjenu učinkovitosti obrazovnih programa, kurikulumu i nastavnih metoda. Creswell (2009) ističe kako metodologija evaluacijskih istraživanja u obrazovanju često uključuju kvantitativne, kvalitativne i mješovite metode. Važno je korištenje kombiniranih metoda kako bi se dobila sveobuhvatna slika učinaka obrazovnih intervencija. Kvantitativne metode mogu uključivati standardizirane testove, dok kvalitativne metode obuhvaćaju intervjue, fokus grupe i promatranje (Creswell, 2009). Prema Fitzpatrick, Sanders i Worthen (2011) evaluacijska istraživanja u obrazovanju obuhvaćaju nekoliko ključnih tipova: formativna evaluacija koja pruža povratne informacije tijekom implementacije obrazovnog programa s ciljem

njegovog poboljšavanja. Sumativna evaluacija koja procjenjuje konačne ishode obrazovnog programa kako bi se utvrdila njegova učinkovitost. Procesna evaluacija koja analizira način na koji se obrazovni program implementira kako bi se osiguralo da se slijede planirani postupci, primjerice, promatranje nastave i analiza nastavnih materijala. I posljednja, kontekstualna evaluacija koja ispituje vanjske čimbenike koji mogu utjecati na uspjeh obrazovnog programa. Jedan od glavnih izazova evaluacijskih istraživanja u obrazovanju je osiguranje nepristranosti i objektivnosti. Procjenitelji se često suočavaju s pritiscima interesnih grupa koje mogu utjecati na rezultate istraživanja. Također, etička razmatranja igraju ključnu ulogu, posebno kada se evaluiraju programi koji utječu na učenike iz ranjivih skupina (Fitzpatrick, Sanders i Worthen, 2011).

S obzirom na metodu istraživanja imamo deskriptivnu i kauzalnu (eksperimentalnu) metodu istraživanja koje predstavljaju dva glavna pristupa u istraživanju društvenih i prirodnih pojava. Svaka metoda ima svoje specifične karakteristike, prednosti i ograničenja. Deskriptivna metoda istraživanja, prema Creswell (2009), koristi se za opisivanje karakteristika populacija ili fenomena koji se proučavaju. Odgovara na pitanja tko, što, gdje, kada i kako, ali ne odgovara na pitanje zašto. Deskriptivna metoda istraživanja prema Neuman (2014) uključuje prikupljanje podataka bez manipulacije situacijom. Unutar deskriptivne metode mogu se koristiti anketni upitnici za prikupljanje podataka od velikog broja ljudi, studije slučaja u kojima se provodi dubinska analiza pojedinačnih slučajeva ili malih grupa, promatranje tj. sustavno praćenje ponašanja u prirodnim uvjetima, analiza sadržaja u kojoj se proučavaju tekstovi, slike i video materijal. Deskriptivna metoda prema Creswell (2009) ima prednosti jer pruža detaljan opis fenomena, može obuhvatiti veliki broj sudionika i pomaže u identifikaciji obrazaca, ali kao nedostatak ima nemogućnost utvrđivanja uzročno-posljedičnih veza i podložna je subjektivnim interpretacijama. Neuman (2014) ističe kako dubinska analiza pojedinih slučajeva, kao što je to u studiji slučaja, pomaže u razumijevanju složenih fenomena u određenom kontekstu, a s obzirom na navedeno možemo zaključiti kako je studija slučaja primjena za istraživanje područja odgoja i obrazovanja, jer fenomeni unutar navedenog su većinom složeni. Isti autor (2014) također ističe i sustavno praćenje ponašanja u prirodnim uvjetima kao ključnu metodu u deskriptivnim istraživanjima te se navedena smatra pogodnom za istraživanje odgoja

i obrazovanja, jer pruža mogućnost prikupljanja bogatih, opisnih, kvalitativnih podataka o procesu koji se prati.

Kauzalna metoda istraživanja prema Creswell (2009) ili drugim riječima eksperiment koristi se za utvrđivanje uzročno-posljedičnih veza između varijabli. To uključuje manipulaciju jedne ili više nezavisnih varijabli kako bi se promatrale promjene u zavisnoj varijabli. Postoje određene vrste eksperimenata, a Creswell (2009) i Neuman (2014), ističu tri vrste; laboratorijske, terenske i nasumične eksperimente. Creswell (2009) ističe kako se laboratorijski eksperimenti provode u kontroliranim uvjetima kako bi se smanjio utjecaj vanjskih varijabli te omogućavaju visok stupanj kontrole nad varijablama što povećava validnost dobivenih podataka i rezultata. Terenski eksperimenti se prema Neuman (2014) provode u prirodnim uvjetima, ali s kontrolom ključnih varijabli. Isti autor (2014) ističe kako terenski eksperimenti kombiniraju prednosti eksperimentalne kontrole s realnošću prirodnog okruženja, čime se povećava eksterna validnost. Nasumični eksperimenti prema Creswell (2009) imaju nasumično raspoređene sudionike koji su podijeljeni u eksperimentalne i kontrolne grupe, što pridonosi smanjenju pristranosti. Nasumičnost pridonosi osiguranju nepristranih rezultata istraživanja. Kauzalna metoda istraživanja pruža mogućnost utvrđivanja uzročno-posljedičnih veza i ima visoku internu validnost zbog kontrole varijabli, što smatramo njenom prednošću, dok se mogući problemi s eksternom validnošću, tj. primjenjivost rezultata na širu populaciju i etička i praktična ograničenje u provedbi određenih eksperimenata mogu smatrati nedostacima ove metode (Creswell, 2009).

4.1. Načini i vrste prikupljanje podataka u znanstvenim istraživanjima

U znanstvenim istraživanjima u području odgoja i obrazovanja možemo raditi na dokumentaciji odgoja i obrazovanja, sustavno promatrati, provoditi ankete, intervjue i testove kako bismo prikupili relevantne podatke koje će zatim biti potrebno interpretirati i sažeti prilikom pisanja znanstvenog rada.

1. Rad na *dokumentaciji* u odgoju i obrazovanju (dokumentacija odgojno-obrazovnih ustanova) pretpostavlja prikupljanje informacija o odgoju i obrazovanju koje se

najčešće koristi u povijesnim istraživanjima, kao što je praćenje napretka određene obrazovne ustanove, ali može biti korisno i za analizu trenutne i buduće situacije u obrazovanju. Postoje različiti tipovi dokumentacije, odnosno metode arhiviranja informacija u procesu obrazovanja. Najčešće se radi o tiskanim materijalima, zakonodavnim aktima, pravilnicima vlasti, kao i dokumentima samih obrazovnih institucija, literaturi koja se bavi odgojem i obrazovanjem i radovima stručnjaka u ovom području, uz njihovu osobnu dokumentaciju i slično. Rad na dokumentaciji služi kao jedan od izvora informacija za razmatranje kvalitete obrazovnog procesa. Kako bi se olakšalo pronalaženje znanstvene i stručne dokumentacije, često se koriste bibliografije, a u današnje vrijeme, u tehnološki naprednom svijetu, sve češća je upotreba interneta (Mužić, 2004).

Dokumentacija u procesu odgoja i obrazovanja može pomoći stručnjacima da bolje shvate potrebe djeteta, prate njegov razvoj, kao i da nadgledaju vlastiti rad i napredak. Kroz bilježenje, odgojno-obrazovni djelatnici imaju pristup informacijama o događanjima koja se odvijaju u praksi (u školama, vrtićima, na fakultetima, itd.) i mogu prepoznati situacije ili procese koji možda nisu odmah primijećeni. Na taj način, putem zaključaka i preporuka temeljenih na dokumentaciji, otvara se mogućnost za unapređenje obrazovnog procesa, prilagodbu vlastitih metoda i općenito napredovanje u svim aspektima ovog područja. Neki od oblika dokumentacije koji se mogu koristiti uključuju:

- Fotodokumentaciju, koja uključuje bilježenje raznih situacija putem fotografija, a njezina prednost ogleda se u prikazivanju važnih trenutaka. Ako je fotodokumentacija kvalitetna, ona može točno prikazati što se zbilo u određenoj situaciji i kakve su mjere poduzeli odgojno-obrazovni djelatnici (Vujičić i sur., 2016).
- Video dokumentaciju, koja pruža objektivniji uvid jer omogućuje pregled cijelog tijeka događanja, a također omogućuje i slušanje dijaloga ili prijedloga koji su se čuli u određenoj situaciji. Ova forma dokumentiranja zahtijeva više vremena nego fotografiranje, no omogućuje detaljno promatranje i slušanje događaja u stvarnosti te ih se može ponovno pogledati po potrebi (Vujičić i sur., 2016).
- Transkripte razgovora predstavljaju izazov za bilježenje jer često gube aspekte neverbalne komunikacije (Taloš Lopar i Martić, 2015).

- Dječje radove koji pružaju uvid u razvoj svakog pojedinog djeteta i njegov napredak tijekom vremena (Taloš Lopar i Martić, 2015).

Jedan od načina rada na dokumentaciji je i rad na pedagoškoj dokumentaciji u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja tj. dječjim vrtićima. Sukladno članku 52., stavka 2. *Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi* (NN 10/97) ispisan je *Pravilnik o obrascima i sadržaju pedagoške dokumentacije i evidencije o djeci u dječjem vrtiću* koji u Članak 2. naglašava kako *Pedagoška dokumentacija i evidencija o djeci predškolske dobi jest: matična knjiga djece, knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine, imenik djece, ljetopis dječjeg vrtića, godišnji plan i program odgojno-obrazovnog rada, godišnje izvješće o ostvarivanju plana i programa rada, program stručnog usavršavanja, dosje djeteta s posebnim potrebama i knjiga zapisnika* (NN 83/2001). U matičnoj knjizi djece vode se zapisi za svu djecu u vrtiću. Knjiga sadrži informacije kao što su naziv dječjeg vrtića, redni broj knjige, pedagoška godina, matični brojevi, razdoblje na koje se knjiga odnosi te ime, prezime i potpis ravnatelja pri početku i završetku vođenja knjige. Također uključuje podatke o djetetu (ime i prezime, datum, mjesec, godina i mjesto rođenja, ime i prezime roditelja ili skrbnika, njihovu adresu i kontakt telefon). Knjiga pedagoške dokumentacije odgojne skupine se vodi za svaku odgojnu skupinu u vrtiću i sadrži orijentacijski plan i program odgojno-obrazovnog rada, vrednovanje rada (obično tromjesečno), tjedni plan aktivnosti, dnevnik odgojnog rada i zapisnik o zajedničkim aktivnostima djece i odraslih. Knjiga sadrži osnovne podatke o nazivu vrtića, objektu, odgojnoj skupini i pedagoškoj godini, uz imena i potpise odgojitelja i ravnatelja. Imenik djece uključuje podatke o nazivu vrtića i odgojnoj skupini, pedagoškoj godini te potpise odgojitelja i ravnatelja. Također sadrži informacije o djetetu (ime i prezime, datum i mjesto rođenja, adresa, kontakt telefon roditelja ili skrbnika, broj osigurane osobe, osnovu osiguranja, broj zdravstvenog kartona, informacije o procijepljenosti i kroničnim oboljenjima kao i razloge izostanka). Ljetopis dječjeg vrtića se učvršćuje u tvrdi uvez, a na prednjoj strani ima otisnut grb Republike Hrvatske i naziv *ljetopis*. Godišnji plan i program odgojno-obrazovnog rada treba biti sveobuhvatan. Na naslovnici su otisnuti nazivi „Godišnji plan i program odgojno-obrazovnog rada“, zajedno s nazivom dječjeg vrtića, pedagoškom godinom i imenom ravnatelja. Godišnje izvješće o ostvarivanju plana i programa rada – Ova izvješća se izrađuju prema obrascu utvrđenom pravilnikom do 31. kolovoza svake godine, za svaku pedagošku godinu, uz prethodnu raspravu i

mišljenje odgojiteljskog vijeća. Program stručnog usavršavanja je obrazac koji uključuje podatke o vrtiću i osobne podatke zaposlenika (ime, prezime, struka, zanimanje, opis posla te datum prihvaćanja plana tijekom odgojiteljskog vijeća) i oblike stručnog usavršavanja. Dosje djeteta s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama je obvezan za svako dijete s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama, uključujući djecu s razvojnim poteškoćama i darovitu djecu. Knjiga zapisnika sadrži zabilješke sastanaka s odgojiteljskih vijeća, internih stručnih skupina, radnih dogovora i stručnog tima dječjeg vrtića (NN 83/2001).

Na temelju članka 138. stavka 10. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14 i 07/17) te članka 5. stavka 2. i 3. i članka 39. stavka 3. Zakona o strukovnom obrazovanju (NN 30/09) ministar znanosti i obrazovanja donosi *Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama*. Sukladno navedenom Pedagoška dokumentacija i evidencija koja se obavezno vodi u školama, ovisno o vrsti školska ustanove je: *matična knjiga učenika, registar učenika upisanih u Matičnu knjigu, razredna knjiga, imenik i priručni imenik u glazbenoj/plesnoj školi, knjiga evidencije, mapa praktične nastave i vježbi, mapa stručne prakse, dnevnicu rada/praćenja, spomenica škole, prijavnice, upisnice, ispisnice i zapisnici, prijepis ocjena, potvrda o položenome razlikovnom/dopunskom ispitu* (NN 47/2017). Matična knjiga učenika je službeni zapis o učenicima u kojem se bilježe važni podatci za praćenje učenika od upisa u školu do kraja školovanja u osnovnoj ili srednjoj školi, a koji omogućuje pouzdan i sveobuhvatan uvid u učenikove podatke tijekom njegova školovanja. Registar učenika upisanih u Matičnu knjigu je popis učenika školske ustanove po prezimenu, matičnom broju i po Matičnoj knjizi u koju su upisani. Razredna knjiga je službeni zapis u koji se unesu podatci o učenicima, učiteljima i nastavnicima, nastavnom predmetima, odgojnim područjima, kao i o odgojno-obrazovnom radu i drugim aktivnostima u razrednom odjelu tijekom jedne školske godine. Imenik i priručni imenik u glazbenoj/plesnoj školi je dokumentacija koja se vodi pomoću obrazaca koji su prilagođeni posebnostima organizacije nastave glazbenih i plesnih programa. Knjiga evidencije je evidencija učenika koji nastavljaju školovanje za višu razinu kvalifikacije, učenika koji pohađaju vjeronauk izvan škole, knjiga evidencije učenika u nastavi materinskog jezika i kulture. Mapa praktične nastave i vježbi te mapa stručne prakse je dokument u koji se upisuju podaci o planiranim

aktivnostima učenika, praćenju aktivnosti učenika i njihovog napredovanja te o vrednovanju postignuća učenika na praktičnoj nastavi i vježbama. Spomenica škole je trajni dokument u kojem osnovna škola bilježi važne događaje u povijesti škole (NN 47/2017).

2. *Sustavno promatranje* prema Patton (2015) predstavlja ključnu metodu u kvalitativnim istraživanjima, ali se koristi i u kvantitativnim istraživanjima. To je strukturirani proces prikupljanja podataka o ponašanju, događajima i/ili objektima u određenom kontekstu. Sustavno promatranje omogućuje istraživačima da dobiju uvid u prirodni tijek događaja i da shvate kako ljudi i/ili entiteti djeluju u svojim prirodnim okruženjima. Ključne karakteristike sustavnog promatranja uključuju: definiranje cilja i pitanja istraživanja (jasno definirana svrha promatranja i pitanja na koja se želi odgovoriti), odabir mjesta i vremena promatranja (odabir lokacije i vremena koji će omogućiti najbolji uvid u ponašanje i događaje relevantne za istraživanje), razvijanje sustava promatranja (izrada protokola koji će definirati što će se promatrati, kako će se promatrati i kako će se bilježiti podaci), pouzdanost i validnost (osiguranje da promatranje bude točno i da mjeri ono što se želi mjeriti) i etičnost (poštivanje etičkih načela u interakciji s promatranim subjektima ili objektima).

3. *Anketa* je prema Zelenika (2000) složena metoda koja zahtijeva precizno planiranje i izvedbu kako bi se dobili pouzdani i istiniti odgovori. Anketa nije samo jednostavan proces postavljanja pitanja, već uključuje detaljno planiranje. Vujević (2002) ističe kako postoji nekoliko vrsta anketa koje se mogu razlikovati prema načinu na koji su unutar njih postavljena pitanja te prema temama koje se istražuju pomoću anketa. Vujević (2002) ističe ankete u užem smislu, koje pretpostavljaju prikupljanje podataka putem pisanih upitnika. Anketa u obliku intervjua koja predstavlja usmeni način ispitivanja, a pridonosi duljem istraživanju stavova i mišljenja. I treća vrsta su ankete u obliku testova, koje se smatraju posebnim vrstama ankete, a služe za prikupljanje podataka o znanju, sposobnostima i interesima ispitanika. Milas (2005) ističe kako se pitanja unutar anketa dijele na otvorena, zatvorena i kombinirana pitanja. Otvorena pitanja dopuštaju ispitaniku da se slobodno izrazi, ali su zbog toga teža za analiziranje. Zatvorena pitanja imaju već unaprijed ponuđene odgovore, samim time su lakša za analiziranje, ali mogu ograničavati ispitanika u davanju kvalitetnog i u potpunosti iskrenog odgovora. Kombinirana pitanja sadrže elemente otvorenih i zatvorenih pitanja, dakle, uključuju pitanja koja omogućavaju slobodno izražavanje, ali i pitanja

koja imaju ponuđene odgovore. Prilikom izrade anketnog upitnika, ističe Zelenika (2000), treba voditi računa da upitnik bude zasnovan na čvrstim spoznajama o predmetu istraživanja te da pitanja budu jasna i prilagođena ciljnoj populaciji. Kada razmatramo metode provođenja anketa prema Zelenika (2000) jasno je vidljivo kako svaka metoda ima prednosti i nedostatke. Primjerice, ako provodimo individualno anketiranje, navedeno može biti sporo i skupo, a prednost se ogleda u prilagodljivosti ispitaniku. Grupno anketiranje može biti brže i ekonomičnije, ali može dovesti do neadekvatnog uzorka. Anketiranje putem pošte omogućava fleksibilnost ispitanicima, ali često puta je niska stopa povrata anketnih upitnika. Anketiranje putem e-maila je brzo i fleksibilno, ali također može imati nisku stopu povratnih odgovora. Zelenika (2000) ističe kako anketiranje ima mnoge prednosti, poput istovremenog prikupljanja podataka od velikog broja ispitanika što pridonosi smanjenju utrošenog vremena i smanjenju troškova istraživanja. Ankete omogućavaju prikupljanje podataka o događajima iz prošlosti, sadašnjim stavovima i budućim planovima ispitanika. Prednost je i što se ankete mogu provoditi putem pošte ili Internet servisa, kao što je e-mail, a navedeno pridonosi mogućnostima ispitivanja ispitanika koji se nalaze na udaljenim lokacijama. Nedostaci anketiranja mogu se podijeliti u tri glavne skupine. Na prvom mjestu nailazimo na epistemološke poteškoće, primjerice, različiti ispitanici mogu imati različite razine obrazovanja i pismenosti, što može utjecati na njihovu sposobnost razumijevanja pitanja i odgovaranja na pitanja. Na drugom mjestu nailazimo na psihološke poteškoće, primjerice, nužno je prilagoditi anketu svim ispitanicima. Ako je anketa previše lagana za riješiti ispitanici s višom razinom obrazovanja i pismenosti mogu se osjećati neshvaćeno, a ukoliko je previše teška, ispitanici s nižom razinom obrazovanja mogu je pogrešno razumjeti. Zato je nužno prilagoditi ankete prosječnom ispitaniku, čime se eliminiraju odgovori ispitanika koji su ispod prosjeka. Preporučeno je da anketa bude prilagođena nižoj razini obrazovanja kako bi na taj način bila razumljiva svima. Na trećem mjestu nalaze se društvene poteškoće, primjerice, ispitanici često puta daju odgovore za koje smatraju kako su društveno prihvatljivi, što može za rezultat dati odgovore koji su nerealno pozitivni. Stoga, bilo bi poželjno napraviti anonimne ankete koje će pomoći u smanjenju davanja društveno prihvatljivih odgovora, kako bi se dobili što realniji rezultati.

Iz navedenog možemo zaključiti kako je anketa složen i kompleksan postupak koji zahtijeva pažljivo planiranje i izvedbu. Postoji mnogo metoda provođenja anketa, a

svaka ima svoje prednosti i nedostatke. Važno je odabrati metodu koja najbolje odgovara ciljevima istraživanja i karakteristikama ispitanika. Upitnici moraju biti adekvatno teoretski utemeljeni kako bi rezultati bili pouzdani i relevantni. Kombinacija različitih tipova pitanje može pomoći u prikupljanju što sveobuhvatnijih podataka, a kroz pažljivo planiranje, odabir prikladnih metoda i tipova pitanja te razumijevanje teoretske osnove, istraživači mogu koristiti ankete kao moćan alat za prikupljanje podataka i unapređenje znanstvenih spoznaja u području odgoja i obrazovanja. Kako bi se osigurala točnost i pouzdanost podataka, potrebno je pažljivo planirati anketu, prilagoditi je razini ispitanika i koristiti anonimnost kada je to potrebno. Razumijevanje epistemoloških, psiholoških i društvenih poteškoća ključ je za provođenje uspješnih anketnih istraživanja.

4. *Intervju*, ističe Mužić (2004: 88), ima osnovnu prednost u provođenju koja se ogleda u činjenici kako je razgovor između ispitanika i istraživača u najvećoj mjeri ljudski način prikupljanja informacija. Intervju u svrhu istraživanja zapravo vrsta razgovora u kojoj istraživač razgovara s ispitanikom, kako bi ostvario određeni cilj - dobio rezultate za istraživanje koje provodi, a u razgovoru se zapravo prikupljaju informacije koje su od presudne važnosti za dobivanje rezultata istraživanja. Istraživač ispitanika navodi na razgovor o sadržaju koji se istražuje, koji je određen ciljevima istraživanja, poput detaljnog opis, prognoze i interpretacije. Zelenika (2000: 349) predstavlja najjednostavniju definiciju intervju, u kojoj ističe kako je on zapravo *usmena anketa*. Mužić (2004) ističe najčešće upotrebljavane vrste intervju: standardizirani intervju ili strukturirani intervju i nestrukturirani ili otvoreni intervju (slobodniji oblik). Bitne razlike između strukturiranog i nestrukturiranog intervju vidljive su u pripremanju za intervju, u načinu vođenja intervju te u kasnijoj kategorizaciji u koju će se svrstavati određeni odgovori koje je ispitanik dao istraživaču (Mužić, 2004). Za manje iskusne istraživače strukturirani intervju može biti lakši, jer sadrži već unaprijed zapisane korake pomoću kojih će istraživač ispitanika voditi do odgovora na tražena pitanja, dok vođenje nestrukturiranog intervju za osobu s manje iskustva može biti teži način, jer dodatno mora voditi računa da se ispitanik osjeća ugodno, opušteno i da se u potpunosti otvori, jer samo na taj način istraživač može dobiti iskrene odgovore na postavljena pitanja.

5. *Test se*, ističe Mužić (2004: 91), često koristi u istraživanjima odgoja i obrazovanja kako bi se prikupili što objektivniji i točniji podaci o učincima odgojno-obrazovnog rada, kao i o razini usvojenosti odgojno-obrazovnih sadržaja te drugim karakteristikama

sudionika u obrazovnom procesu. Bujas (1959: 283) ističe kako se testiranje provodi pomoću standardiziranog postupka poznatog kao test, koji izaziva određenu aktivnost kod ispitanika, a rezultat testa mjeri se i vrednuje usporedbom s rezultatima drugih sudionika u istim uvjetima ili prema unaprijed postavljenim kriterijima.

4.2. Instrumenti i karakteristike mjernih instrumenata

a) Valjanost: Instrument se smatra valjanim kada uspješno mjeri upravo ono za što je kreiran. Kako bismo utvrdili što točno neki instrument mjeri neophodno je analizirati podatke prikupljene uz pomoć tog instrumenta na reprezentativnom uzorku ljudi. Prognozička valjanost se određuje usporedbom rezultata instrumenta s uspjehom u kasnijim aktivnostima, a to se kvantificira izračunavanjem korelacije. Faktorska valjanost, s druge strane, temelji se na korelacijama i koristi se za određivanje osnovnih čimbenika koji utječu na rezultate postignute pri rješavanju zadataka (Mužić, 2004).

b) Pouzdanost: Mužić (2004: 75) ističe kako pouzdanost podrazumijeva dosljednost rezultata pri ponovnom korištenju istog instrumenta na istim ispitanicima. To znači da, ako se instrument smatra pouzdanim, njegovi rezultati će ostati konstantni čak i prilikom ponovljenih mjerenja kod istih osoba. Ipak, u obrazovnoj praksi postoje i drugi načini provjere pouzdanosti koji ne uključuju ponavljanje istih zadataka.

c) Objektivnost: Objektivnost se može kvantitativno odrediti kroz slaganje različitih ocjenjivača. Instrument je objektivan ako rezultat ne zavisi od instrumenata ili ocjenjivača, nego samo od mjerene karakteristike. To može uključivati procjenu točnosti odgovora u testovima znanja ili relevantnosti odgovora tijekom intervjua. Ljudski ocjenjivači često ne zadovoljavaju ovaj kriterij zbog subjektivnih interpretacija. Kako bi se minimizirale greške, ocjenjivačima se daju precizne smjernice, ali je idealno rješenje korištenje računalnog ocjenjivanja (Mejovšek, 2008).

d) Osjetljivost: Osjetljivost se odnosi na sposobnost instrumenta da razlikuje i najmanje razlike među ispitanicima. Kako bi bio valjan, instrument mora sadržavati dovoljan broj zadataka različite težine, pri čemu većina treba biti srednje težine (Mužić, 2004).

e) Primjerenost: Instrument je primjeren kada odgovara karakteristikama ispitanika, primjerice njihovoj dobi. Budući da kod nekih ispitanika raspon određenih osobina

može biti velik, instrument mora imati odgovarajući raspon težine zadataka (Mužić, 2004).

f) Standardiziranost: Instrument je standardiziran ako postoje opći kriteriji za usporedbu rezultata koje postižu ispitanici. Standardizacija se može ostvariti na dva načina: kalibracijom i postavljanjem kriterijskih razina za ocjenjivanje (Mejovšek, 2008).

4.3. Tijek istraživanja u istraživanju odgoja i obrazovanja

Tijek istraživanja u području odgoja i obrazovanja Mužić (2004: 40) podjeljuje u etape. Prva etapa u istraživanju odgoja i obrazovanja je izbor teme, nakon čega slijedi izrada projekta. Treća etapa jest samo provođenje istraživanja u kojemu se primjenjuju različite metode istraživanja, prikupljaju se podatci, određenim postupcima te se određuju mjerni instrumenti, a zatim se vrši analiziranje prikupljenih podataka i interpretacija rezultata i donošenje zaključaka na temelju rezultata. Po završetku dolazi do objavljivanja izvješća dobivenog na temelju sveukupno provedenog istraživanja i primjena dobivenih rezultata.

Istraživanje u području odgoja i obrazovanja prolazi kroz nekoliko ključnih koraka koji osiguravaju da se istraživački problem adekvatno postavi, prouči i interpretira. Prvi korak je identifikacija i jasna definicija istraživačkog problema ili kako ističe Zelenika (2000) izbor teme, koja mora biti kratka, jasna i privlačna za istraživanje. Problem treba biti relevantan za odgojno-obrazovnu praksu ili teoriju te dovoljno specifičan da vodi ciljanom istraživanju. Cresweel (2012) naglašava važnost definiranja istraživačkog problema kako bi se istraživanja moglo usmjeriti i strukturirati na pravi način. Mužić (2004) napominje važnost razlikovanja opće teme i konkretnog problema istraživanja, osobito kod istraživanja u odgojno-obrazovnom području. Nakon definiranja problema, provodi se pregled relevantne literature kako bi se identificirale prethodne studije, teorijski okviri i praznine u znanju koje novo istraživanje može popuniti. Boote i Beile (2005) ističu kako pregled literature omogućava istraživaču postavljanje istraživačkih pitanja u kontekstu postojećeg znanja. Na temelju pregleda literature i definiranog istraživačkog problema, istraživač postavlja specifična istraživačka pitanja ili hipoteze. Prema Mužić (2004) bitno je izraditi projekt, koji predstavlja pisani dokument za istraživanje u kojem se opisuju aktivnosti, metode, resursi i vrijeme u kojemu će biti

provedeno istraživanje. Navedeno služi za dobivanje odobrenja za provođenje istraživanja i za dobivanje financijskih sredstava. Projekt treba imati naziv, ime istraživača, metodološki pristup i detaljno razrađen plan. Creswell (2012) ističe važnost jasnog formuliranja istraživačkih pitanja koja su specifična, mjerljiva i ostvariva. Odabir odgovarajuće metodologije ključan je za provođenje istraživanja. Ovo uključuje odluku hoće li istraživanje biti kvantitativno, kvalitativno ili mješovito, kao i izbor specifičnih metoda prikupljanja podataka. Van der Voordt (2014) ističe kako kvantitativni pristup koristi analizu velikih količina podataka, dok kvalitativni pristup pruža dulje razumijevanje kroz detaljnu analizu specifičnih slučajeva. Fraenkel, Wallen i Hyun (2012) ističu kako izbor metodologije treba biti u skladu s istraživačkim pitanjima i ciljevima. Prikupljanje podataka provodi se prema odabranoj metodologiji, što može uključivati ankete, intervju, promatranje ili analizu dokumentacije. Creswell (2012) naglašava važnost korištenja pouzdanih i valjanih instrumenata za prikupljanje podataka. Nakon prikupljanje podataka provodi se analiza kako bi se odgovorilo na istraživačka pitanja ili testirala hipoteza. Kvantitativni podaci analiziraju se statističkim metodama, dok se kvalitativni podatci analiziraju tematskom ili sadržajnom analizom. Fraenkel, Waallen i Hyun (2012) ističu kako je analiza podataka ključna za donošenje zaključaka temeljenih na prikupljenim dokazima. Cresweel (2012) naglašava kako interpretacija rezultata treba biti povezana s istraživačkim pitanjima i teorijskim okvirima. Nakon analize istraživač treba interpretirati rezultate u kontekstu istraživačkih pitanja, teorijskog okvira i relevantne literature. Navedeno uključuje razmatranje implikacija rezultata za praksu i teoriju te identificiranje ograničenja istraživanja. Mužić (2004) ističe kako je kod interpretacije rezultata važno voditi računa o objektivnosti i razlikovati činjenice od subjektivnih mišljenja. Konačni korak je pisanje istraživačkog izvještaja koji jasno i sažeto prezentira sve faze istraživanja, od definicije problema do interpretacije rezultata. Izvještaj treba biti strukturiran kako bi bio lako razumljiv čitateljima i korisnicima istraživanja. Fraenkel, Wallen i Hyun (2012) navode, vezano za kvalitetan istraživački izvještaj, kako isti treba pružiti cjelovit pregled svih aspekata istraživanja. Mužić (2004) ističe kako izvještaju trebaju biti jasni i dostupni širokoj populaciji, uključujući znanstvenike i praktičare. Također trebaju sadržavati naslov, sadržaj, rezultate, interpretaciju rezultata, zaključak i literaturu. Prije objave izvještaji bi trebali proći recenziju i lekturu ističe Mužić (2004). Za primjenu rezultata je nužno informirati sve potencijalne korisnike putem tiskanih izdanja, interneta, stručnih

skupova, seminara i radionica. Ipak, ključna je i volja korisnika za primjenu rezultata (Mužić, 2004).

4.4. Odabir uzorka i vrste uzorka

Odabir uzorka i vrste uzorka u znanstvenim istraživanjima ključan je korak koji može značajno utjecati na valjanost i pouzdanost rezultata. Prema Mejovšek (2008), kvaliteta istraživanja ne ovisi samo o metodologiji i instrumentima, već i o strategiji odabira uzorka. Uzorak ispitanika treba vjerodostojno predstavljati populaciju, odnosno biti reprezentativan. Formiranje uzorka ispitanika mora biti pažljivo izvedeno jer od njegova obilježja ovisi mogućnost generalizacije rezultata. Kako bi se rezultati mogli primijeniti na populaciju, uzorak treba u maloj mjeri odražavati ključne karakteristike te populacije. Veličina uzorka i reprezentativnost uzorka ovisi o nekoliko faktora, uključujući ciljeve istraživanja, prirodu populacije i dostupne resurse. Veći uzorci često omogućuju precizniju procjenu populacijskih parametara, dok manji uzorci mogu dovesti do grešaka u procjenama i smanjene pouzdanosti rezultata. Reprezentativnost uzorka znači da uzorak dovoljno dobro odražava karakteristike cijele populacije, što je ključno za općost znanstvenih zaključaka (Cochran, 1977).

Cohen, Manion i Morrison (2018) navode četiri ključna faktora koja utječu na odabir uzorka: veličinu uzorka, reprezentativnost i osnovne parametre, pristup uzorku te strategiju odabira uzorka. Veličina uzorka ovisi o svrsi istraživanja i prirodi populacije; premali uzorak može biti nereprezentativan, dok prevelik može biti nezgrapnan. Istraživači također moraju odrediti što trebaju reprezentirati i osigurati praktičan pristup uzorku, kao i odlučiti hoće li koristiti poznate ili nepoznate vjerojatnosti odabira.

Prema Mejovšek (2008) najčešće vrste uzoraka uključuju jednostavni slučajni uzorak, intervalni uzorak, stratificirani uzorak, grupni uzorak i prigodni uzorak. Jednostavni slučajni uzorak prema Cochran (1977) predstavlja uzorak u kojemu svaki član populacije ima jednaku šansu da bude izabran. Ovakav odabir uzorka osigurava najveću objektivnost i smanjuje pogreške u uzrokovanju. Prema Cochran (1977) intervalni uzorak se koristi kada istraživači žele osigurati da su svi elementi populacije predstavljeni u uzorku u ravnomjernim razmacima. Primjerice, kada je populacija homogena, a istraživači žele smanjiti pogrešku uzrokovanja i poboljšati reprezentativnost onda će izabrati intervalni uzorak. Prema Kalton (1983) intervalni

uzorak je metoda uzrokovanja pri kojoj se uzorci biraju prema određenim intervalima iz ukupne populacije. Primjerice, svaki deseti član populacije se odabire za uzorak. Ovakav način odabira je koristan zbog svoje jednostavnosti i efikasnosti kod velikih populacija. Stratificirani uzorak je prema Babbie (2010) uzorak populacije koji se dobiva stratificiranim uzrokovanjem u kojem je iskazana veća razina reprezentativnosti uzorka. Pri odabiru stratificiranog uzorka istraživač osigurava da se prikladan broj elemenata odabere iz homogene skupine određene populacije, kao što to ističe Babbie (2010). Isti autor (2010) navodi i primjer za dobivanje stratificiranog uzorka. Ističe kako za dobivanje stratificiranog uzorka prvo moramo organizirati populaciju prema godini studija, zatim odabrati odgovarajuće brojeve bruceša, studenata druge, treće i četvrte godine. Za razliku od stratificiranog uzorka, u ne stratificiranom uzorku reprezentativnost prema godini studija bi bila podložna pogrešci uzrokovanja, kao i druge varijable, dok u navedenom stratificiranom uzorku prema godini studija pogreška uzrokovanja za navedenu varijablu smanjuje se na nulu. Grupni uzorak prema Lohr (2000) je metoda uzrokovanja gdje se populacija dijeli na različite grupe, a zatim se slučajno biraju neke od tih grupa za uzorak. Unutar svake odabrane grupe proučavaju se svi ili samo neki članovi. Ovakav način je koristan kada se radi o populaciji koja je rasprostranjena na velikom području i kada je praktično nemoguće raditi sa svakim pojedinim članom populacije. Prigodni uzorak prema Saunders, Lewis i Thornhill (2019) poznat i kao uzorak pogodnosti, uključuje odabir sudionika koji su najlakše dostupni istraživaču. Ova metoda često je korištena zbog svoje jednostavnosti i brzine primjene, posebno kada su resursi ograničeni. Međutim, prigodni uzorci mogu biti pristrani, jer nisu nasumično odabrani, što može ograničiti generalizaciju rezultata na širu populaciju.

David, Bolšec i Šafarić (2014) ističu kako je uzrokovanje ključni aspekt istraživanja koji osigurava da dobiveni podatci budu reprezentativni za cijelu populaciju. Navode dvije osnovne vrste uzorka koje se koriste u istraživanjima: slučajni uzorci (jednostavni slučajni uzorak, sustavni uzorak, stratificirani uzorak i grupni uzorak) i namjerni uzorci (prigodni uzorak, uzorak poznavatelja i kvota uzorak). Veličina uzorka prema David, Bolšec i Šafarić (2014) u velikoj mjeri ovisi o varijabilnosti značajke koja se mjeri. Što je varijabilnost manja, potreban je manji uzorak za točno mjerenje. S druge strane, veća varijabilnost zahtijeva veći uzorak za postizanje željene preciznosti. Također, ako

preciznost nije ključna, manji uzorak može biti dovoljan, dok će za visoku preciznost biti potreban veći uzorak.

4.5. Etika istraživanja

Etika istraživanja predstavlja temeljni aspekt svakog znanstvenog istraživanja, osiguravajući da su svi sudionici zaštićeni i da se istraživanje provodi na odgovoran i transparentan način. Etički standardi, proces dobivanja pristanka i rješavanje etičkih dilema ključni su za održavanje integriteta istraživačkog procesa. Etički standardi u istraživanju osiguravaju da se svi aspekti istraživačkog procesa provode s poštovanjem prema ljudskim pravima i dostojanstvu sudionika. Prema Nacionalnom institutu za zdravlje (National Institutes of Health, NIH), istraživači moraju slijediti smjernice koje uključuju dobrovoljno sudjelovanje, informirani pristanak, povjerljivost podataka i izbjegavanje štete sudionicima (National Institutes of Health, NIH). Etički kodeksi poput Helsinške deklaracije (World Medical Association, 2013) pružaju okvir za medicinska istraživanja koja uključuju ljudske subjekte, naglašavajući važnost zaštite njihovih prava i dobrobiti (World Medical Association, 2013).b

Proces dobivanja informiranog pristanka ključan je za etičko istraživanje. Informirani pristanak znači da su sudionici u potpunosti svjesni ciljeva, metoda, mogućih rizika i koristi od sudjelovanja u istraživanju te da su dobrovoljno odlučili sudjelovati. Studija koju su proveli Grady, Cummings, Rowbotham, McConnell, Ashley i Kang (2017) naglašava važnost transparentne komunikacije između istraživača i sudionika kako bi se osiguralo da sudionici razumiju sve aspekte istraživanja prije davanja pristanka. Ovaj proces također uključuje pružanje dovoljno vremena sudionicima da postave pitanja i razmisle o svojoj odluci.

Etičke dileme u istraživanju mogu nastati kada se sukobe različiti etički principi ili kada se istraživači suoče s neočekivanim situacijama. Na primjer, može se pojaviti dilema kada postoji potreba za balansiranjem između koristi istraživanja i potencijalne štete sudionicima. Prema Emanuel, Wendler i Grady (2000), istraživači se često suočavaju s izazovom kako osigurati pravilnu distribuciju rizika i koristi među sudionicima. Dodatno, postoje dileme vezane uz povjerljivost podataka, posebno u istraživanjima koja uključuju osjetljive informacije. Istraživači moraju pažljivo razmotriti kako zaštititi privatnost sudionika dok istovremeno omogućuju pristup potrebnim podacima za istraživanje.

Etika istraživanja, uključujući poštivanje etičkih standarda, proces dobivanja informiranog pristanka i rješavanje etičkih dilema, ključna je za osiguranje integriteta i odgovornosti u znanstvenim istraživanjima. Kroz jasne smjernice i kontinuiranu refleksiju o etičkim pitanjima, istraživači mogu osigurati da njihovo istraživanje doprinosi znanju i dobrobiti društva, a pritom štiti prava i dobrobit sudionika.

4.6. Analiza i interpretacija podataka

Analiza i interpretacija podataka ključni su procesi u istraživačkom radu koji omogućavaju istraživačima da razumiju i povežu informacije koje su prikupili. Ovi procesi obuhvaćaju kvantitativnu i kvalitativnu analizu, a oboje igra značajnu ulogu u uspješnom tumačenju rezultata. Kvantitativna analiza koristi statističke metode za prikupljanje i analizu numeričkih podataka. Ova vrsta analize omogućava istraživačima da utvrde obrasce, trendove i korelacije unutar podataka. Deskriptivna statistika je osnovni alat koji se koristi u kvantitativnoj analizi i uključuje mjere centralne tendencije (kao što su srednja vrijednost i medijan) i mjere disperzije (kao što su varijanca i standardna devijacija) (Field, 2013). Osim deskriptivne statistike, statistika zaključivanja omogućuje istraživačima da testiraju hipoteze i donose zaključke koji nadilaze uzorak podataka. Korištenjem različitih testova, poput t-testa ili analize varijance (ANOVA), istraživači mogu procijeniti statističku značajnost svojih rezultata (Pallant, 2007).

Kvantitativna istraživanja u obrazovanju često se oslanjaju na statističke metode za analizu podataka. Primjerice, upotreba deskriptivnih statistika pomaže u sažimanju osnovnih značajki podataka, dok zaključne statistike omogućuju istraživačima da izvode zaključke o populaciji na temelju uzoraka (Johnson i Christensen, 2014). S druge strane, kvalitativna istraživanja koriste metode kao što su analiza sadržaja, tematska analiza i fenomenološka analiza kako bi se istražili dubinski aspekti obrazovnih fenomena (Creswell, 2013). Kvalitativna analiza fokusira se na analizu ne-numeričkih podataka. Ova vrsta analize koristi se za identifikaciju obrazaca i tema unutar kompleksnih informacija koje se često prikupile kroz intervjue, fokusne grupe i otvorena pitanja. Tematska analiza i analiza sadržaja najčešće su korištene metode u kvalitativnom istraživanju. Tematska analiza uključuje identifikaciju i analizu

ponavljajućih tema unutar podataka, omogućavajući istraživaču da istraži dubinu i kompleksnost iskustava sudionika (Braun i Clarke, 2006).

Analiza sadržaja, s druge strane, služi za kvantifikaciju prisutnosti određenih riječi, fraza ili tema unutar tekstualnih podataka, što omogućuju istraživačima da izvuku zaključke iz većih količina informacija (Krippendorff, 2004). Etnografska istraživanja, koja uključuju dugotrajno promatranje i interakciju s sudionicima u njihovim prirodnim okruženjima, također su važna u području odgoja i obrazovanja. Ova vrsta istraživanja omogućuje dubinsko razumijevanje kulturnih i socijalnih dinamika koje utječu na obrazovne procese (Atkinson i Hammersley, 2007).

Interpretacija rezultata je proces u kojem istraživač povezuje analizu podataka s istraživačkim pitanjem i teorijskim okvirom koji je postavljen na početku studije. Ovo uključuje razmatranje kako rezultati odgovaraju očekivanjima, hipotezama ili postojećim teorijama. Ključno je da istraživači budu svjesni granica svojih podataka i analiza, te da shvate kako kontekst i okolina mogu utjecati na interpretaciju (Creswell, 2009). Interpretacija rezultata također uključuje promišljanje o implikacijama nalaza, budućim smjerovima istraživanja te o tome kako rezultati mogu utjecati na praksu, politiku ili daljnje teorijske rasprave.

Osiguravanje pouzdanosti i valjanosti podataka ključno je u znanstvenim istraživanjima. Pouzdanost se odnosi na konzistentnost mjerenja, dok se valjanost odnosi na to koliko mjera stvarno mjeri ono što je namijenjena mjeriti (Cohen, Manion i Morrison, 2018). Korištenje različitih metoda prikupljanja podataka, kao što su ankete, intervjui i promatranja, može pomoći u osiguravanju valjanosti rezultata (Denscombe, 2010).

Etika igra ključnu ulogu u analizi i interpretaciji podataka u obrazovnim istraživanjima. Istraživači moraju osigurati da su svi sudionici dobrovoljno uključeni i da su informirani o svrsi istraživanja. Također je važno zaštititi privatnost sudionika i povjerljivost podataka (BERA, 2018).

Analiza i interpretacija podataka predstavljaju srž znanstvenog istraživanja. Razumijevanje kvantitativnih i kvalitativnih metoda omogućava istraživačima da bolje analiziraju i tumače svoje nalaze, čime doprinose razvoju znanja u svom području. Različite stilove analize i njihovu primjenu potrebno je pažljivo razmotriti kako bi se osigurala točna i korisna interpretacija rezultata. Analiza i interpretacija podataka u

odgoju i obrazovanju zahtijevaju pažljivu primjenu različitih istraživačkih metoda i tehnika. Korištenje kvantitativnih i kvalitativnih pristupa, zajedno s etičkim razmatranjima, pomaže istraživačima da razviju dublje razumijevanje obrazovnih fenomena i pridonese unapređenju obrazovnih praksi.

5. Primjeri istraživanja u odgoju i obrazovanju

Prema Oranga i Gisore (2023), učitelji i odgojitelji susreću se s raznim izazovima u učionicama, za vrijeme predavanja ili za vrijeme boravka u odgojno-obrazovnoj predškolskoj ustanovi. Izazovi su razni, a učitelji i odgojitelji izazove rješavaju na različite načine. Dio odgojno-obrazovnih radnika koristi tradicionalne metode, dok drugi traže stručne savjete. Najbolji djelatnici poduzimaju sustavno istraživanje kako bi identificirali i riješili probleme, analizirajući i druge važne aspekte vezane za odgoj, učenje i školsko okruženje.

Greenberg (2023) u kontekstu istraživanja odgoja i obrazovanja raspravlja o važnosti socijalnog i emocionalnog učenja u školama te napominje nedostatke u kompetencijama ravnatelja za stvaranje poticajnog školskog okruženja. O istome govori i istraživanje koje je provela autorica Farniok (2023).

Anđić (2007) provodi istraživanje koje se bavi obrazovanjem učitelja u kontekstu održivog razvoja, naglašavajući potrebu za tranzicijom s tradicionalnih metoda poučavanja na suvremene metode koje uključuju uporabu novih tehnologija. Ključni izazov je integracija informacijsko-komunikacijskih tehnologija u obrazovanje za održivi razvoj, zbog čega je stanje u praksi trenutno nezadovoljavajuće. Rezultati istraživanja koje je provela autorica Anđić (2007) pokazuju kako u praksi obrazovanja nedovoljno učitelja koristi elektroničke medije i suvremene tehnologije, zbog čega postoji potreba za razvojem i implementacijom obrazovanih modela koji će poticati korištenje suvremene tehnologije u obrazovanju za održivi razvoj. Također je vidljivo kako je učitelji trebaju profesionalno usavršavanje i kako bi budući programi za obrazovanje i usavršavanje učitelja trebali uključivati sadržaje koji su povezani s primjenom elektroničkih medija i suvremenih obrazovnih tehnologija. Istraživanje naglašava kako je integracija novih tehnologija u obrazovanje ključna za uspješno suočavanje s izazovima održivog razvoja te da budući procesi učenja moraju uključivati ove tehnologije kako bi bili relevantni i učinkoviti.

Autorica Martan (2018) provodi istraživanje koje analizira stavove, mišljenja i osposobljenost učitelja i studenata Učiteljskih studija za provedbu inkluzivnog obrazovanja te čimbenike koji na to utječu. Rezultati istraživanja pokazuju kako učitelji imaju generalno pozitivne stavove prema učenicima s teškoćama i inkluzivnom

obrazovanju, prepoznajući pozitivne učinke inkluzije na socijalni razvoj. Također, učitelji ističu nedostatak educiranosti, stručne podrške i neadekvatnu materijalnu opremljenost škola kao glavne prepreke. Stavovi variraju ovisno o vrsti teškoće učenika; učitelji su skloniji poučavanju učenika s lakšim teškoćama. Nedostatak kompetencija među učiteljima i studentima je značajna prepreka, što naglašava potrebu za kvalitetnijim obrazovnim programima i kontinuiranim profesionalnim razvojem. Potrebno je unaprijediti inicijalno obrazovanje i kontinuirani profesionalni razvoj učitelja, uključujući više praktičnog rada i volontiranja. Zakonski bi trebalo definirati obavezu učitelja za stručno usavršavanje u području inkluzije. Preporučuje se veći broj istraživanja o provedbi inkluzije kako bi se poboljšala praksa i podrška u školama. Istraživanje pruža smjernice za razvoj inkluzivne prakse u obrazovanju, naglašavajući potrebu za sveobuhvatnim razvojem kompetencija učitelja i osiguranjem adekvatnih resursa i podrške za uspješnu inkluziju učenika s teškoćama.

Rad autorice Pažur (2017) predstavlja kronološki prikaz razvoja građanskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj od 1999. godine do danas, analizirajući relevantne dokumente, strategije, istraživanja i ključne dionike. Inicijalni poticaji za uvođenje građanskog odgoja i obrazovanja dolazili su iz Europa, s naglaskom na važnost odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo. U radu se prati odgovor Hrvatske na europske poticaje. Prvi strateški dokument koji predviđa razvoj građanske kompetencije vidljiv je još 1999. godine, a tijekom godina, različite institucije kontinuirano naglašavaju potrebu kvalitetnog uvođenja građanskog odgoja i obrazovanja u svoje strateške dokumente. Proces uvođenja građanskog odgoja i obrazovanja dugotrajan je i turbulentan s mnogim strateškim i stručno-pedagoškim izazovima, a samim time postavlja se i pitanje budućnosti građanskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj s obzirom na velike promjene u obrazovnoj politici. Autorica zaključuje u radu kako unatoč europskim preporukama država još uvijek nije spremna preuzeti odgovornost za pripremu svojih građana za kvalitetno sudjelovanje u demokratskom društvu. Isto područje istražuju i autorice Spajić-Vrkaš i Čehulić (2016) te zaključuju kako je potrebno poboljšati implementaciju građanskog obrazovanja osobito u Jugoistočnoj Europi kako bi se smanjio jaz između politika i praksi. Osnajivanje inicijalnog obrazovanja i stručnog usavršavanja nastavnika ključno je za učinkovitiji građanski odgoj i obrazovanje. Međunarodna i regionalna istraživanja

trebaju biti šire zastupljena i financirana kako bi se osigurala sveobuhvatnija analiza i razvoj učinkovitih programa.

Istraživanje koje su provele autorice Križman Pavlović, Bušelić i Gal (2019) istražuje kvalitetu odgojitelja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u Hrvatskoj. Važnost istraživanja ogleda su u činjenici kako sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju donosi mnoge koristi pojedincu i društvu. Potražnja za uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja porasla je u posljednjem desetljeću, a glavni izazovi za obrazovne politike u Europi su pristup i kvaliteta usluga u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, s time kako se pretpostavlja da je kvaliteta odgojitelja ključan faktor za kvalitetu sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Provedeno je primarno i sekundarno istraživanje kvalitete odgajatelja u hrvatskom sustavu RPOO-a. Kvaliteta odgajatelja mjerena je pomoću strukturnih pokazatelja kvalitete na dvije razine: međunarodnoj/nacionalnoj i razini dječjeg vrtića. Rezultati istraživanja doprinose teoriji i praksi organizacije i menadžmenta RPOO-a, posebno u menadžmentu kvalitete ljudskih resursa (odgajatelja). Hrvatska treba donijeti Okvir za kvalitetu RPOO-a, regulirajući sva područja propisana EU okvirom za kvalitetu, uključujući dostupnost usluge, radnu snagu i financiranje. Istraživanje koje je provela autorica Terlević (2020) pokazuje kako je ključno za unapređenje kvalitete vođenja i jačanje kapaciteta ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja uvoditi promjene u profesionalnom razvoju ravnatelja, povećati financijska sredstava, umrežiti odgojno-obrazovne ustanove te prilagoditi zakonske regulative.

Zaključno možemo reći kako navedena istraživanja pružaju i predstavljaju značajan doprinos području odgoja i obrazovanja osvjetljujući ključne izazove i mogućnosti za unapređenje obrazovnog sustava. Njihov kolektivni doprinos očituje se u nekoliko ključnih aspekata. Na prvom mjestu ova istraživanja naglašavaju važnost kontinuiranog profesionalnog razvoja odgojno-obrazovnih djelatnika. Od učitelja i odgojitelja u predškolskim ustanovama do ravnatelja škola, postoji jasna potreba za unapređenjem kompetencija u raznim područjima. To uključuje bolje razumijevanje i implementaciju socijalnog i emocionalnog učenja, integraciju suvremenih tehnologija u nastavu, posebno u kontekstu obrazovanja za održivi razvoj te razvoj vještina potrebnih za uspješnu provedbu inkluzivnog obrazovanja. Drugo, istraživanja ističu potrebu za sistemskim pristupom u rješavanju izazova u obrazovanju. To se posebno očituje u području inkluzivnog obrazovanja, gdje se naglašava potreba ne samo za

boljom edukacijom učitelja, već i za adekvatnom materijalnom opremljenošću škola i stručnom podrškom. Slično tome, u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, istraživanja ukazuju na potrebu za sveobuhvatnim okvirom kvalitete koji bi regulirao sve aspekte, od dostupnosti usluga do kvalifikacija radne snage. Kao treći doprinos navedena istraživanja pružaju vrijedan uvid u dugoročne procese implementacije obrazovnih politika, kao što je slučaj s građanskim odgojem i obrazovanjem u Hrvatskoj. Ovi uvidi su ključni za razumijevanje izazova s kojima se suočavaju obrazovne reforme i mogu poslužiti kao smjernice za buduće inicijative. Na četvrtom mjestu, navedena istraživanja naglašavaju važnost usklađivanja obrazovnih praksi s europskim standardima i preporukama, istovremeno prepoznajući specifične kontekste i izazove na nacionalnoj razini. To je posebno vidljivo u području građanskog odgoja i obrazovanja te u nastojanjima za unapređenje kvalitete ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Ukupno gledano, navedena istraživanja predstavljaju vrijedan doprinos razumijevanju trenutnog stanja i izazova u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu. Ona ne samo da identificiraju ključne probleme, već i nude potencijalna rješenja, naglašavajući važnost kontinuiranog istraživanja i evaluacije u obrazovanju. Njihovi rezultati mogu poslužiti kao temelj za informirano donošenje odluka i razvoj obrazovnih politika usmjerenih na unapređenje kvalitete obrazovanja na svim razinama.

6. Izazovi istraživanja u području odgoja i obrazovanja

Istraživanje u području odgoja i obrazovanja suočava se s nizom izazova koji se odnose na metodološke, etičke i praktične aspekte. U ključne izazove spada kompleksnost varijabli naglašavaju Cohen, Manion i Morrison (2018), jer obrazovanje obuhvaća brojne nerazdvojive varijable. To otežava izolaciju i mjerenje pojedinačnih utjecaja. Etnička i kulturna pristranost, kako naglašava Punch (2009), istaknuta je također kao izazov, jer bi istraživači trebali paziti na pristranosti uzrokovane kulturnim i etničkim razlikama kako bi osigurali maksimalnu objektivnost studija. Etika istraživanja ističe Creswell (2012) posebno je važna u istraživanjima koja uključuju djecu, jer u svakom istraživanju nužno je voditi računa o etici istraživanja, a posebice u istraživanjima u koja su uključena djeca. Zbog toga je nužno osigurati visoke etičke standarde. Dinamičnost obrazovnih politika i praksi, kako ističe Creswell (2012), također je izazov, jer brze promjene u obrazovnim politikama i tehnologijama mogu smanjiti relevantnost istraživačkih zaključaka. Osim navedenih izazova Cohen, Manion i Morrison (2018) napominju i pristranost istraživača, koji mogu nesvjesno utjecati na ishod studija zbog svojih vlastitih uvjerenja, očekivanja ili želja. Potrebno je paziti na objektivnost istraživača i koristiti metode koje smanjuju pristranost. Punch (2009) naglašava kako poteškoće u prikupljanju visoko kvalitetnih podataka mogu utjecati na točnost i pouzdanost rezultata. Osiguravanja pristupa podacima i etičko upravljanje njima ključni su čimbenici u provođenju kvalitetnih istraživanja. Fullan (2016) ističe kako implementacija inovacija, tj. uvođenje novih obrazovnih praksi ili tehnologija može biti također izazovno jer se može pojaviti otpor među učiteljima, odgojiteljima ili učenicima. Mertens (2010) ističe kako je održiva dugoročna evaluacija također izazov, jer su dugoročna praćenja i evaluacija obrazovnih intervencija često zanemareni, a time se gubi mogućnost procjene stvarne učinkovitosti promjena. Creswell (2012) ističe kako su financije i resursi također izazov, jer proračuna za istraživanja mogu utjecati na sami dizajn istraživanja, veličinu uzorka i opseg rezultata. Financijski limitirani resursi često zahtijevaju kreativna rješenja u planiranju i provedbi istraživanja.

7. Metodologija

7.1. Predmet i cilj istraživanja

Istraživanje se bavi ispitivanjem stavova odgojitelja i učitelja o važnosti provođenja istraživanja u odgoju i obrazovanju, njihovim kompetencijama kompetencinama te poticajima na sudjelovanje odgojno-obrazovnih ustanova u istraživačkom radu i stručnom usavršavanju.

Cilj je ispitati u kojoj mjeri obrazovne ustanove potiču sudjelovanje svojih djelatnika u istraživačkim aktivnostima te smatraju li se obrazovni djelatnici kompetentnima za provođenje istraživanja u odgoju i obrazovanju. U odnosu na predmet i cilj, postavljena je hipoteza: Odgojno-obrazovne ustanove ne potiču u dovoljnoj mjeri istraživačke kompetencije svojih zaposlenika.

7.2. Uzorak ispitanika

U istraživanju su sudjelovali zaposlenici Dječjeg vrtića Neven u Rovinju i Osnovne škole Veruda iz Pule. Istraživanju je pristupilo trideset i jedan odgojitelj iz Dječjeg vrtića Neven u Rovinju te trideset učitelja i učiteljica iz Osnovne škole Veruda u Puli. Prema spolu, 52 ispitanika su ženskog spola, dok je 9 ispitanika muškog spola. Najviše ispitanika posjeduje deset godina i više radnog staža njih 29, a 21 ispitanik ima do pet godina staža.

7.3. Metode prikupljanja i analize podataka

Anketnim upitnikom ispitani su odgojno-obrazovni djelatnici iz Dječjeg vrtića Neven iz Rovinja i Osnovne škole Veruda u Puli. Anketni upitnik sadrži četrnaest pitanja; pet općih (spol, zanimanje, razina obrazovanja, staž, ustanova u kojoj su zaposleni), a ostalih devet pitanja vezanih za predmet i cilj istraživanja (veličina skupine/razreda, važnost provođenja istraživanja, sudjelovanje/provođenje istraživanja, kompetentnost za provođenje istraživanja, promicanje istraživanja od strane odgojno-obrazovnih ustanova, odlike znanstvenog pristupa). Anketni je upitnik bio dostupan samo ispitanicima iz Osnovne Škole Veruda i DV Neven, a nosi naziv "Metode istraživanja u odgoju i obrazovanju: kompetentnost odgajatelja i učitelja".

Istraživanje je bilo dobrovoljno i svim je ispitanicima zagarantirana anonimnost. Anketni upitnik napravljen je u Google obrascima i dostupan je u priložima ovoga rada. Zahtjev za provedbu istraživanja odobren je od strane ravnatelja osnovne škole i vrtića te se nalazi u prilogu.

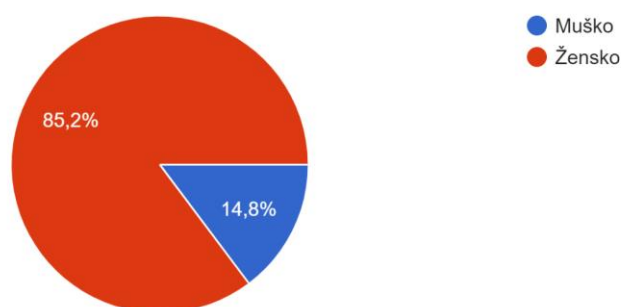
Za potrebe ovog rada primjenjivali su se: anketni upitnik „Metode istraživanja u odgoju i obrazovanju“ i Excel proračunska tablica prikupljenih odgovara i test proporcija za statističku analizu.

7.4. Rezultati istraživanja

Rezultati istraživanja prikazani su grafikonima s naglaskom na postotke.

Prvo je pitanje ispitivalo spol ispitanika. U većem su postotku ženski ispitanici pristupili istraživanju (N=52), dok je manji broj muških ispitanika (N=9) (Slika 1).

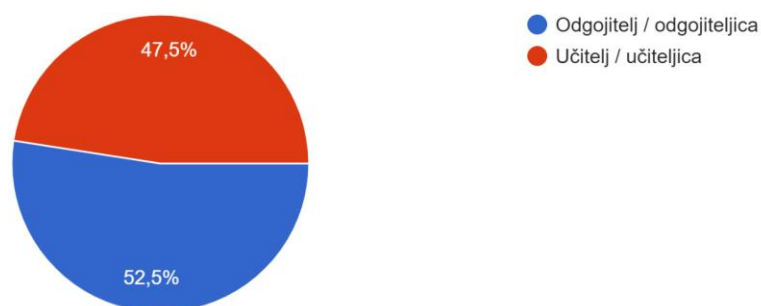
Spol:
61 odgovor

Slika 1. Spolna struktura ispitanika u istraživanju

Drugo se pitanje dotiče zanimanja ispitanika. Prema zanimanju više je odgojitelja (N=32), a učitelja i učiteljica je (N=29) (Slika 2).

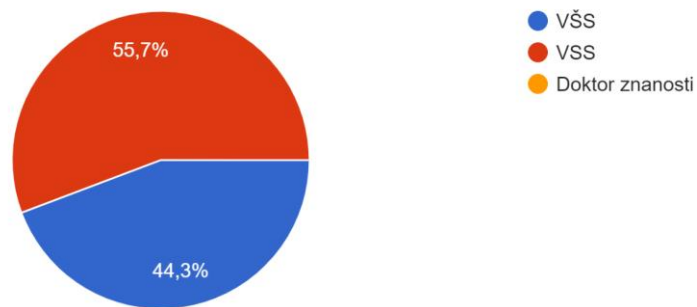
Ja sam:
61 odgovor

Slika 2. Zanimanje ispitanika

Treće pitanje ispituje stupanj obrazovanja ispitanika. Visoku stručnu spremu (VSS) posjeduje (N= 34) ispitanika, a višu školsku spremu (VŠS) posjeduje (N=27) ispitanika. Niti jedan od ispitanika nema doktorat (Slika 3).

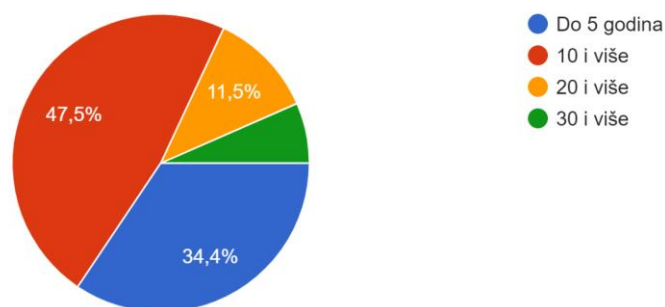
Razina obrazovanja:
61 odgovor

Slika 3. Stupanj obrazovanja ispitanika

Četvrto pitanje ispituje staž ispitanika u struci. U struci deset godina i više je (N=29) ispitanika. Do pet godina (N=21) ispitanika, što bi značilo da je i značajno mlada generacija uključena u ovo istraživanje. Zatim, dvadeset godina i više je (N= 7), a (N=4) ispitanika je u struci trideset godina i više (Slika 4).

Stož u struci:
61 odgovor

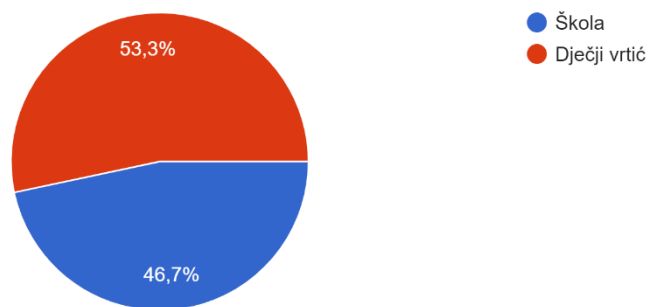

Slika 4. Staž ispitanika u struci

U petom pitanju ispitanici odgovaraju u kojoj odgojno-obrazovnoj ustanovi rade. U dječjem vrtiću radi (N=32) ispitanika, dok (N=29) ispitanika radi u školi (Slika 5).

Vrsta odgojno-obrazovne ustanove u kojoj radite:

61 odgovor

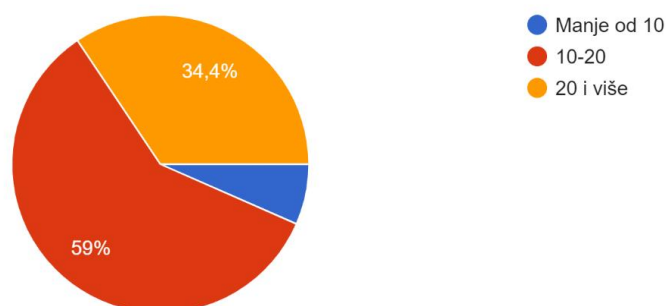

Slika 5. Radno mjesto ispitanika

U skupini ili razredu, ispitanici u prosjeku imaju deset do dvadeset djece, (N=36), a dvadeset i više ima (N=21) ispitanika. Manje od desetero djece ima (N=4) ispitanika (Slika 6).

Koliko djece prosječno imate u svojoj skupini/razredu?

61 odgovor

Slika 6. Veličina skupine/razreda

Slijedi pitanje otvorenog tipa na koje ispitanici imaju mogućnost objasniti svoj odgovor. Pitanje glasi smatraju li ispitanici da je važno provoditi istraživanja u području odgoja i obrazovanja, te ako smatraju da je važno da objasne i zašto. Od 61 ispitanika, njih 12 je odgovorilo "da". Ostatak odgovora:

- *Da. Istraživanje prakse omogućava razvoj iste i ukoliko je u okvirima šire zajednice rezultati istraživanja do kojih se dođe imaju snagu mijenjanja i građenja teorije iz prakse. To je tzv. gradbena teorija za koju se zalažu mnogi znanstvenici a posebno je na istome radila prof. Arjana Miljak u sklopu akcijskog istraživanja "Vrtić u skladu sa dječjom prirodom,- Dječja kuća" u vrtićima Istre, Zagreba i Čakovca.*
- *Da, važno je provoditi istraživanja u odgoju i obrazovanju jer omogućuju unapređenje obrazovnih praksi, bolje razumijevanje učinkovitih metoda poučavanja i donošenje informiranih odluka koje poboljšavaju ishode učenja.*
- *Da, zbog boljeg uvida u vlastite kompetencije, zbog praćenja dječjeg kognitivno emocionalnog razvoja te na čemu bi se trebalo poraditi i koje odgojno obrazovne metode primjenjivati.*
- *Važno je. To je živ organizam koji je potrebno stalno unapređivati i poboljšavati, kakve promjene uvoditi i što i na koji način poboljšati možemo utvrditi pomoću istraživanja.*
- *Da, jer se prilike u odgoju i obrazovanju stalno mijenjaju i ako želimo biti kvalitetni edukatori, moramo svakodnevno prilagođavati sebe i svoje metode poučavanja djeci.*
- *Smatram da je važno kako bi se dobio uvid u dobre i manje dobre načine poučavanja te kako bi se sukladno dobivenim rezultatima uvelo promjene.*
- *Itekako je važno, iz razloga što provođenje istraživanja daje nam rezultate kako bi mogli unaprijediti praksu, razumijevanje potrebe djece...*
- *Smatram da je to važno jer na taj način učitelji teže suvremenom odgoju i obrazovanju učenika, koriste suvremene oblike i metode rada.*
- *Da, važno je kako bi isto dovelo do novih saznanja uvijek u cilju unapređenja i razvijanja sustava odgojno - obrazovnog procesa.*
- *Da, zato jer smatram da se s time može usavršiti odgojno-obrazovna praksa, s primjerima dobre prakse koji su dio istraživanja.*

- *Važno je... Vidimo napredak djece, vlastiti napredak... Radi postignutih rezultata jačamo svoje ja, samopouzdanje djeteta.*
- *Jeste! Na žalost sve ma je roditelji uspijevaju u odgoj s djecom a famozni reforma školstva je promašaj.*
- *Zbog valorizacije vlastitog rada te mogućnosti unapređenja istog pomoću rezultata istraživanja.*
- *Da, jer su istraživanja pokazatelj dobre prakse, odnosno one koja bi se trebala mijenjati.*
- *Vrlo važno, da se vide svi parametri odgojno-obrazovnog rada kroz određeni tijek vremena.*
- *U svijetu brzih promjena, važno je istražiti uzroke i posljedice i pridonijeti kvaliteti.*
- *Smatram, zbog novog trenda i rastućeg broja oboljelih od depresije i ostalih bolesti.*
- *Smatram da je važno radi unapređenja odgojno-obrazovnog rada a i rada same ustanove.*
- *Važno je, ako će rezultati istoga potaknuti rukovodeće da uvedu adekvatne promjene.*
- *Važno je zbog uvida u rezultate trenutačnog rada i unapređenja istog.*
- *Smatram. Zbog unapređenja prakse, razmjene iskustava i savjeta.*
- *Da. Zbog unaprjeđenja prakse i utvrđivanja problematike rada.*
- *Da. Vremena, način odgoja djece pa i sama djeca se mijenjaju.*
- *Važno je zbog kvalitete odgojno-obrazovnog rada s djecom.*
- *Kako bi se mogla unaprjeđivati odgojno-obrazovna praksa.*
- *Je, radi poboljšanja budućeg rada u odgoju i obrazovanju.*
- *Da, jer se uvijek nešto novo nauči i radi.*
- *Da. Radi daljnjeg usavršavanja i boljitka.*
- *Važno je kako bi mogli napredovati u tome.*
- *Da, zbog unapređenja prakse djelovanja.*
- *Da, radi unapređenja prakse i teorije.*
- *Da, zbog boljeg razumijevanja djece.*
- *Da. Ovisno o tome tko ih provodi.*
- *Radi unapređenja cijelog sustava.*
- *Jer se kvaliteta rada podiže.*

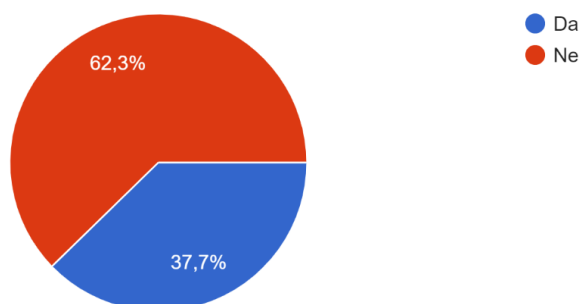
- *Da, zbog unapređenja prakse.*
- *Da jer ona pomažu napretku.*
- *Da, zbog gradbene teorije.*
- *Za unaprjeđenje sustava.*
- *Da, radi dalje edukacije.*
- *Zbog unapređenja struke.*
- *Da, za dobrobit djece.*
- *Mislim da je važno.*
- *Da za poboljšanje.*
- *Napredak djece.*
- *Smatram da je.*
- *Ne znam.*
- *Ne.*
- *.*

Ispitanici naglašavaju važnost istraživanja zbog unapređenja odgojno-obrazovnih praksi (dobiva se uvid u što je dobro ili loše u postojećim pristupima, što omogućuje promjene i poboljšanja), prilagodbe promjenama u sustavu te boljeg razumijevanja dječjeg razvoja. Vjeruju da istraživanja omogućuju razumijevanje novih izazova te pronalaženje najučinkovitijih načina poučavanja. Zaključno, provođenje istraživanja ključno je za poboljšanje kvalitete odgojno-obrazovnog procesa, kako na individualnoj razini edukatora, tako i na razini sustava u cjelini.

U idućem pitanju, ispitanici odgovaraju jesu li ikada provodili istraživanja u području odgoja i obrazovanja. Većina (N=38) odgovara s "ne", dok (N=23) navodi da su provodili istraživanja (Slika 7).

Jeste li ikada provodili istraživanja u području odgoja i obrazovanja?

61 odgovor

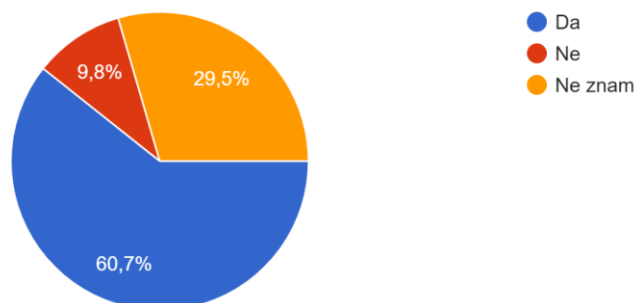

Slika 7. Osobna uključenost ispitanika u istraživanjima odgoja i obrazovanja

Za pitanje osobne kompetentnosti u provođenju istraživanja u području odgoja i obrazovanja, 37 ispitanika smatra da je dovoljno kompetentna, 18 ne zna, a ostali smatraju da nisu (Slika 8).

Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?

61 odgovor

Slika 8. Kompetentnost za provođenje istraživanja u odgoju i obrazovanju

Navedeno pitanje se nadovezuje na prethodno, pa su tako ispitanici morali odgovoriti, oni koji su odgovorili "ne" i "ne znam" što bi ih potencijalno sprječavalo u provođenju istraživanja u odgoju i obrazovanju.

Odgovori su sljedeći:

- *Smatram da stručne službe to već odrađuju.*
- *Sredina u kojoj radim, odnosno mali broj djece da bi se istraživanje moglo kvalitetno provesti.*

- *Sama činjenica da nikada nisam provodila.*
- *Manjak broja ispitanika jer ljudi, nažalost, ne žele sudjelovati u istraživanjima, a djeca često puta ne daju istinite odgovore na postavljena pitanja.*
- *Nema dovoljno iskustva.*
- *Ne interesira me istraživanje u tom smjeru.*
- *Manjak iskustva.*
- *Ne podrška unutar kolektiva i struke.*
- *Nedostatak vremena.*
- *Nisam dovoljno educirana.*
- *Nedostatak vremena, strah od zanemarivanja neposrednog rada u odgojno-obrazovnom procesu, ali odgovorila sam - da 😊.*
- *Nedostatak edukacije kako pravilno provoditi istraživanje u području odgoja i obrazovanja.*
- *Tromost sustava.*
- *Možda motivacija, zbog općeg stanja u ustanovi.*
- *Suradnja s drugim ljudima.*
- *Nesigurnost, nedovoljno samopouzdanje.*
- *Vrijeme potrebno za istraživanje.*
- *Vrijeme.*
- *Zanima me kreativni, a ne znanstveni dio tog područja.*
- *Nedostatak volje da se bavim time.*
- *Nesigurnost.*
- *Možda kultura ustanove u kojoj se radi, te pristanak ostalih odgojiteljica.*
- *Nedostatak ispitanika koji su voljni sudjelovati u istraživanju.*
- *Nedovoljno samopouzdanje, iskustvo, stručnost.*
- *Nedovoljno iskustva u praksi.*
- *Podrška.*
- *Za sada to što sam 3. odgojitelj kako sam još na fakultetu, pa trenutno izvršavam obveze fakulteta.*

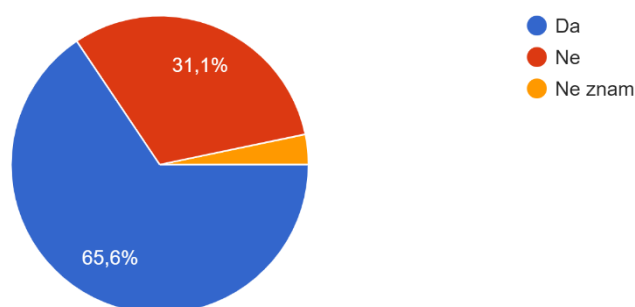
Glavne prepreke koje ispitanici prepoznaju u provođenju istraživanja mogu se svesti na nedostatak iskustva, edukacije i samopouzdanja, kao i na izazove unutar radne okoline, vremenske ograničenosti i motivacijskih faktora. Ovi faktori ukazuju na potrebu

za jačom podrškom u stručnoj edukaciji i organizaciji rada, kao i na stvaranje povoljnijeg okruženja za istraživačke aktivnosti.

U idućem pitanju ispituje se provode li odgojno-obrazovne ustanove istraživanja i sudjeluju li ispitanici u njima? Većina je (N=40) odgovorilo da njihove odgojno-obrazovne ustanove provode istraživanja i sudjeluju u njima, dok je (N=19) odgovorilo da ne sudjeluju, a (N=2) ispitanika odgovorilo s "ne znam" (Slika 9).

Provode li vaše odgojno-obrazovne ustanove istraživanja i sudjeluju li u njima?

61 odgovor

Slika 9. Uključenost u provedbu istraživanja

Ispitanici su u idućem pitanju imali priliku odgovoriti smatraju li da odgojno-obrazovne ustanove dovoljno potiču stručno usavršavanje svojih djelatnika u području istraživačkih kompetencija. Ispitanici smatraju, njih 32, da ne potiču dovoljno, 13 ih kaže da. Pitanje je bilo otvorenog tipa, pa su odgovori sljedeći:

- *Ne znam (3 odgovora)*
- *Ima ustanovama u kojima je kultura vrtića pozitivna i podržavajuća i one podržavaju rast i razvoj istraživačkih kompetencija djelatnika. Nažalost mnoge ustanove to ne podržavaju, kao ni ustanova u kojoj ja radim međutim to meni nikad nije bila prepreka da se samoobrazujem i educiram u tom području putem drugih "kanala" Doškolovanjem na diplomskom studiju Rani i predškolski odgoj u UFRi stekla sam kompetencije koje su mi omogućile da u sklopu diplomskog rada provedem istraživanja i povezivanja 5 ustanova u Istri na projektu "Šetnja s dinosaurima u Istri" putem kojeg je došlo do umrežavanja zajednice odgajatelja koji su putem istraživanja sa djecom paleontoloških ostataka u Istri zajedno sa znanstvenicima sa Prirodoslovnog*

fakulteta u Zagrebu imali priliku i razvijati istraživačke kompetencije te putem refleksivnih praktikuma o istima učiti i raspravljati uz superviziju znanstvenika " Centra za istraživanje djetinjstva" UFRI. Ovo istraživanje aplicirala sam na natječaj za financiranje pri Zakladi Istarske županije preko udruge i dobivenim sredstvima mogao se ovaj projekt realizirati u potpunosti.

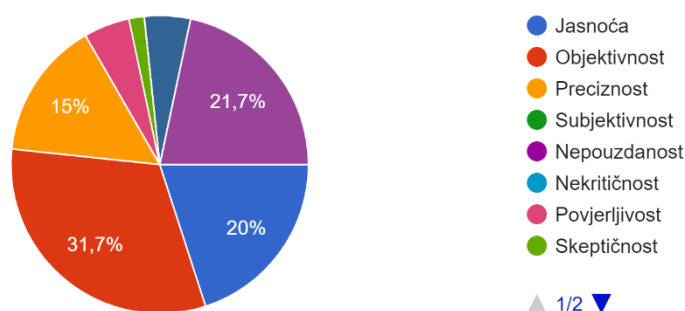
- *Stručna usavršavanja koja sam ja u vrtiću prolazila za sada nisu bila vezane uz istraživačke kompetencije.*
- *Potiču stručno usavršavanje na suvremene teme, ali ne na temu istraživanja.*
- *Kako kada, uvijek mogu bolje i više.*
- *Mogli bi i više.*
- *Nije dovoljno. (4 odgovora)*
- *Djelomično (2)*
- *Naša ne.*
- *Neke.*

Većina ispitanika smatra da odgojno-obrazovne ustanove ne pružaju dovoljno podrške za stručno usavršavanje u području istraživačkih kompetencija. Dok su u nekim ustanovama pozitivne prakse prisutne, često je potrebno oslanjati se na samoinicijativu za razvoj tih vještina. Ustanove bi trebale poboljšati svoje programe stručnog usavršavanja kako bi obuhvatile i istraživačke teme te pružile zaposlenicima potrebne alate i podršku.

U idućem pitanju ponuđene su razne značajke kao što su objektivnost, jasnoća, kritičnost i dr. Ispitanici su trebali odabrati onu značajku koju smatraju odlikom znanstvenog pristupa (Slika 10).

U nastavku odaberite značajke koje smatrate odlikom znanstvenog pristupa u provođenju istraživanja:

60 odgovora

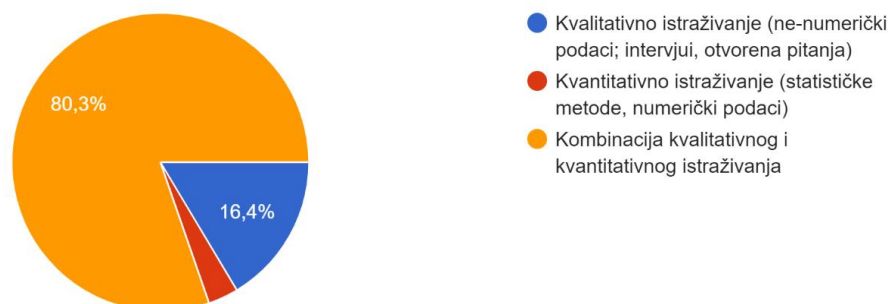

Slika 10. Odlike znanstvenog pristupa u provođenju istraživanja

Zadnjim pitanjem ispitujemo koji bi pristup istraživanja bio pristupačniji za istraživanja u odgoju i obrazovanju. Mješovit pristup, kombinaciju kvalitativnog i kvantitativnog istraživanja odabire (N=49) ispitanika, dok (N=10) ispitanika smatra da je to kvalitativno istraživanje. Kvantitativno istraživanje pristupačnim smatra (N=2) ispitanika (Slika 11).

Koji pristup istraživanja smatrate pristupačnijim za istraživanje odgoja i obrazovanja:

61 odgovor

Slika 11. Percepcija ispitanika o pristupačnosti različitih istraživačkih metoda

7.5. Test proporcija

Za statističku obradu podataka odabran je test proporcija kojim se testira postotak muškaraca i žena koji su odgovorili pozitivno na određeno pitanje. Odabrana su tri pitanja: prvo je *Provode li vaše odgojno-obrazovne ustanove istraživanja i sudjeluju li u njima?*, drugo *Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?* i treće *Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?* u kombinaciji sa stažem u struci.

Prvo je pitanje *Provode li Vaše odgojno-obrazovne ustanove istraživanja i sudjeluju li u njima?* Dvije su kategorije: 1. *Da* i 2. *Ne/Ne znam*.

Provode li vaše odgojno-obrazovne ustanove istraživanja i sudjeluju li u njima?

	f	%
Da	40	65,6
Ne/ Ne znam	21	34,4
Ukupno	61	100,0

Tablica 1. Rezultati prema kategorijama. Microsoft Excel

Spol * Provode li vaše odgojno-obrazovne ustanove istraživanja i sudjeluju li u njima?

		Provode li vaše odgojno-obrazovne ustanove istraživanja i sudjeluju li u njima?			
		Ne/ Ne			
		Da	znam	Ukupno	
Spol	Žensko	F	32	20	52
		%	61,5%	38,5%	100,0%
	Muško	F	8	1	9
		%	88,9%	11,1%	100,0%
Ukupno		F	40	21	61
		%	65,6%	34,4%	100,0%

Tablica 2. Rezultati prema spolu - Fisher egzaktni test, Microsoft Excel. Real Statistics

Proveden je Fisherov egzaktni test u programu Microsoft Excelu s dodatkom Real Statistic kako bi se ispitalo odnos između odgovora na pitanje *Provode li vaše odgojno-obrazovne ustanove istraživanja i sudjeluju li u njima?* i spola. Fisherov egzaktni test koristan je jer omogućava točnost podataka čak i kad su podaci ograničeni i nije moguće primijeniti druge statističke metode (Sedar i Šišić, 1981). Nije dobiven statistički značajan rezultat ($p = 0,146$).

Iako je test proporcija ukazao na veći udio muškaraca koji smatraju da ustanove provode istraživanja u odnosu na žene, prema rezultatima Fisherovog egzaktnog testa ne može se tvrditi da postoji statistički značajna razlika između žena i muškaraca u pogledu toga provode li njihove ustanove navedena istraživanja i sudjeluju li u njima.

Drugo je pitanje: *Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?*

Dvije su kategorije 1. Da, 2. Ne/ Ne znam.

Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?

	f	%
Da	37	60,7
Ne/ Ne znam	24	39,3
Ukupno	61	100,0

Tablica 3. Rezultati prema spolu - Fisher egzaktni test, Microsoft Excel. Real Statistics

Spol * Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?

		Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?			
		Ne/ Ne znam			
		Da	znam	Ukupno	
Spol	Žensko	f	30	22	52
		%	57,7%	42,3%	100,0%
	Muško	f	7	2	9
		%	77,8%	22,2%	100,0%
Ukupno		f	37	24	61
		%	60,7%	39,3%	100,0%

Tablica 4. Rezultati prema spolu – Fisher egzaktni test, Microsoft Excel. Real Statistic

Rezulta Fisherovog egzaktnog tesa odnosa između odgovora na pitanje *Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?* i spola je $p = 0,461$.

Test proporcija je ukazao na razliku u postocima između žena i muškaraca u pogledu osjećaja kompetentnosti za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja (veći postotak muškaraca smatra da se osjećaju kompetentnima), ali prema

rezultatima Fisherovog egzaktnog testa ne može se tvrditi da postoji statistički značajna razlika između žena i muškaraca u ovom pogledu.

Treće je pitanje *Stož u struci*. Za potrebe analize, staž u struci je podijeljen u dvije kategorije: 1. *do 5 godina* i 2. *više od 5 godina* (deset i više, dvadeset i više, trideset i više) i stavljen u korelaciju s osjećajem kompetentnosti.

Stož u struci:

	f	%
10 i više	29	47,5
20 i više	7	11,5
30 i više	4	6,6
Do 5 godina	21	34,4
Ukupno	61	100,0

Stož u struci:

	f	%
Do 5 godina	21	34,4
Više od 5 godina	40	65,6
Ukupno	61	100,0

Tablica 5. Rezultat prema kategorijama. Microsoft Excel

Stož u struci: * Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?

		Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?			
		Ne/ Ne			
		Da	znam	Ukupno	
Stož u struci:	Do 5 godina	f 12	f 9	f 21	
		% 57,1%	% 42,9%	% 100,0%	
	Više od 5 godina	f 25	f 15	f 40	
		% 62,5%	% 37,5%	% 100,0%	
Ukupno		f 37	f 24	f 61	
		% 60,7%	% 39,3%	% 100,0%	

Tablica 6. Rezultat prema spolu – Fisher egzaktni test. Microsoft Excel. Real Statistic

Proveden je Fisherov egzaktni test kako bi se ispitalo odnos između odgovora na pitanje *Osjećate li se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja u području odgoja i obrazovanja?* i staža u struci. Nije dobiven statistički značajan rezultat ($p = 0,785$).

Iako su udjeli odgovora različiti među osobama sa stažem do 5 godina i osobama sa stažem većim od 5 godina, koji se smatraju kompetentnijima, prema rezultatima Fisherovog egzaktnog testa ne može se tvrditi da među njima postoji statistički značajna razlika.

7.6. Rasprava

Rezultati istraživanja pokazuju značajan udio ženskih sudionica. Svi ispitanici su formalno obrazovani za rad u odgoju i obrazovanju i većina posjeduje visoku stručnu spremu, dok preostali imaju višu školsku spremu. Nitko nije završio doktorat. Rezultati pokazuju da prevladavaju oni s dugogodišnjim radnim iskustvom, ali je značajan i udio ispitanika s kraćim radnim stažem. Što se tiče radnog okruženja, uglavnom rade u dječjim vrtićima i osnovnim školama, u prosjeku s grupama od 10 do 20 djece, dok manji broj radi s manjim ili većim skupinama. Ovi podaci mogu biti važni u kontekstu njihovog opterećenja i izazova s kojima se suočavaju u svakodnevnom radu, što može utjecati i na angažiranost u istraživačkim aktivnostima. Većina ispitanika nikada nije sudjelovala u istraživanju u području odgoja i obrazovanja, što sugerira da postoji prostor za dodatno poticanje i motiviranje da se uključe u istraživački rad. Manji broj ima iskustva s provođenjem istraživanja. Kada je riječ o percepciji vlastite kompetentnosti, većina smatra se dovoljno kompetentnima za provođenje istraživanja, što je pozitivan pokazatelj. Ipak, neki ispitanici izražavaju nesigurnost ili osjećaj nedostatka kompetencija, što ukazuje na potrebu za dodatnim stručnim usavršavanjem i osnaživanjem u području istraživačkih metoda. Slično vidimo i u prethodno spomenutom istraživanju Lončar (2018) u kojem ispitanici procjenjuju da su istraživačke kompetencije važne, ali da im one nisu dovoljno razvijene. Većinom prepoznaju različite značajke znanstvenog pristupa, pri čemu objektivnost, pouzdanost i jasnoća dobivaju najviše priznanja kao ključne karakteristike. Konačno, većina ispitanika preferira mješoviti pristup u istraživanjima, kombinirajući kvalitativne i kvantitativne metode, što pokazuje svijest o važnosti sveobuhvatnog istraživačkog pristupa.

Pitanja u upitniku se odnose na problematiku provedbe istraživanja u odgoju i obrazovanju i mišljenja ispitanika te uključenost odgojno-obrazovnih ustanova u kojima rade. Pokazalo se da su im istraživanja važna za kontinuirani razvoj i poboljšanje odgojno-obrazovne prakse i da pomažu dubljem razumijevanju dječjeg razvoja. Ona potiču razvoj suvremenih metoda rada, dovode do sustavnih promjena koje poboljšavaju kvalitetu rada u obrazovnoj ustanovi. Ispitanici smatraju da se uvjeti odgoja i obrazovanja neprestano mijenjaju i da je važno prilagoditi pristupe kako bi se zadržala visoka kvaliteta edukacije u promjenjivim uvjetima. Najčešće ističu nedostatak iskustva i edukacije kao ključne prepreke u provođenju istraživanja, što

dovodi do nesigurnosti i nedostatka samopouzdanja. Također, nedostatak vremena i strah od zanemarivanja neposrednog odgojno-obrazovnog rada često se spominje kao ograničavajući faktori. Dodatno, nedostatak podrške unutar kolektiva i tromost sustava, kao i manjak motivacije i ispitanika voljnih sudjelovati, također otežavaju provođenje istraživanja. Većina ispitanika navodi da njihove odgojno-obrazovne ustanove provode ili sudjeluju u istraživanjima, što sugerira da postoji određena aktivna uključenost u provedbu istraživanja. Međutim, postoji i značajan broj koji ističe da ustanove ne provode istraživanja, ili da nisu sigurni u njihovu provedbu, što ukazuje na neujednačenu praksu i informiranost unutar različitih ustanova. Nekolicina ispitanika ističe da su njihove ustanove sudjelovale u istraživanjima u prošlosti, ali da se ta praksa više ne provodi. Većina smatra da odgojno-obrazovne ustanove ne potiču dovoljno stručno usavršavanje u području istraživačkih kompetencija, a manji broj da postoje pojedine ustanove s pozitivnom kulturom koje potiču takav razvoj, no to nije univerzalno prisutno. Također, neki ispitanici ističu da stručno usavršavanje postoji, ali nije usmjereno na istraživanja, već na druge suvremene teme. Postoji i osjećaj da se poticanje istraživačkih kompetencija može poboljšati, a neki smatraju da je ono tek djelomično ili nedovoljno prisutno.

Statističkom metoda testa proporcija nije pokazala značajnu razliku između odgovora muškaraca i žena na pitanja: provode li njihove odgojno-obrazovne ustanove istraživanja, osjećaj kompetentnosti i staž u struci u korelaciji s osjećajem kompetentnosti. Prema Terlević (2020) važno je kontinuirano raditi na stručnom usavršavanju svih dionika, te poticati suradnju i razmjenu iskustava kako bi se ostvario učinkovit i kvalitetan odgojno-obrazovni rad.

Iako većina odgojno-obrazovnih djelatnika prepoznaje važnost provođenja istraživanja u području odgoja i obrazovanja te pozitivno vrednuje njihovu ulogu u unapređenju prakse, postoji niz prepreka koje koče njihovo aktivno sudjelovanje u istraživačkim aktivnostima. Nedostatak vremena, iskustva, edukacije i podrške unutar ustanove identificirani su kao ključni izazovi, dok su nesigurnost i manjak motivacije također prisutni. Hipoteza je glasila da odgojno-obrazovne ustanove ne potiču dovoljno razvoj istraživačkih kompetencija svojih zaposlenika iako su ključne za unaprjeđenje prakse. Rezultati pokazuju da veći broj ispitanika smatra kako njihov radni kolektiv ne podržava takve aktivnosti, a neki su istaknuli nedostatak podrške i edukacije. Ipak, treba uzeti u obzir da i ovo istraživanje ima nedostatke kao što su veličina uzorka, subjektivnost

ispitanika, nedostatak dubinskih odgovora (mnogi su odgovori kratki ili nedorečeni), fokus je bio na dvije specifične ustanove, što dovodi do pristranosti te da ispitanici mogu davati odgovore koji se čine prihvatljivima i pozitivnima, čak i ako ne odražavaju stvarno ponašanje ili stavove.

Kako ističu Cohen, Manion i Morrison (2018), postoji jaz između rezultata istraživanja i njihove primjene u obrazovnim praksama, što može ograničiti učinkovitost prijenosa teorije u praksu. Prijedlog za buduća istraživanja ove problematike je širenje uzorka, kombinacija kvalitativnih i kvantitativnih metoda (što i ispitanici priželjkuju), longitudinalna istraživanja koja bi pratila promjene stavova i prakse kroz duži period.

8. Zaključak

Istraživanje u području odgoja i obrazovanja predstavlja ključni stup razvoja modernih obrazovnih sustava, omogućavajući prilagodbu obrazovnih praksi prema potrebama suvremenog društva. Istraživanje u području odgoja i obrazovanja predstavlja ključni stup razvoja modernih obrazovnih sustava, čime se doprinosi sprječavanju obrazovnih nejednakosti i unapređenju kvalitete obrazovnog sustava. Metodološka raznolikost, uključujući kvantitativna, kvalitativna i mješovita istraživanja, omogućava istraživačima da odaberu pristup koji najbolje odgovara specifičnim istraživačkim pitanjima i ciljevima, pri čemu je izbor uzorka ključno pitanje za osiguranje reprezentativnosti i mogućnost generalizacije rezultata. Valjanost i pouzdanost podataka osiguravaju se pažljivim planiranjem i primjenom etičkih standarda koji štite prava sudionika, osobito u istraživanjima koja uključuju djecu.

Znanstvena su istraživanja u odgoju i obrazovanju ključna za oblikovanje obrazovnih politika koje odgovaraju potrebama djece i društva u cjelini. Njihova uloga u promicanju kvalitetnog obrazovanja, poticanju inkluzije i održivog razvoja obrazovnih praksi neprocjenjiva je, pri čemu kontinuirana evaluacija i prilagodba predstavljaju neophodne korake za uspjeh u obrazovnom sektoru. Potrebno je veće institucionalno ulaganje u poticanje istraživačkih kompetencija, kako bi odgojno-obrazovni djelatnici imali priliku usavršavati se i doprinositi unapređenju prakse putem istraživanja. Buduća istraživanja trebala bi se usmjeriti na evaluaciju edukacija u području istraživačkih kompetencija, kako bi se procijenilo koliko su korisne i na koji način doprinose povećanju istraživačke aktivnosti među djelatnicima.

Literatura

1. Ajanović, Dž. i Stevanović, M. (1997). *Školska pedagogija*. Varaždinske Toplice: Tonimir.
2. Anđić, D. (2007). Obrazovanje učitelja i suvremena obrazovna tehnologija u području odgoja i obrazovanja za okoliš/održivi razvoj. *Informatologia*, 40 (2), 126-131. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/13377> (03.08.2024)
3. Ary, D., Jacobs, L. C. i Sorensen, C. (2010). Introduction to Research in Education (8th ed.). Wadsworth: Cengage Learning. Preuzeto s <https://repository.unmas.ac.id/medias/journal/EBK-00124.pdf>. (04.08.2024)
4. Atkinson, P. i Hammersley, M. (2007). *Ethnography: Principles in Practice* (3rd ed.). London: Routledge. Preuzeto s [file:///C:/Users/mirko/Downloads/MartynHammersleyPaulAtkinson-Ethnography_PrinciplesinPractice-Routledge2007%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/mirko/Downloads/MartynHammersleyPaulAtkinson-Ethnography_PrinciplesinPractice-Routledge2007%20(1).pdf). (07.08. 2024)
5. Babbie, E. (2010). *The practice of social research* (13th ed.). Wadsworth Cengage Learning. Preuzeto s [http://old-eclass.uop.gr/modules/document/file.php/SEP187/BI%CE%92%CE%9B%CE%99%CE%91%20%CE%9C%CE%95%CE%98%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91%CE%A3/Babbie The Practice of Social Research.pdf](http://old-eclass.uop.gr/modules/document/file.php/SEP187/BI%CE%92%CE%9B%CE%99%CE%91%20%CE%9C%CE%95%CE%98%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91%CE%A3/Babbie+The+Practice+of+Social+Research.pdf). (10.08.2024)
6. Bilić, V., Matijević, M. i Opić, S. (2016). *Pedagogija za učitelje i nastavnike*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Bognar, L. i Matijević, M. (2005). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Bognar, L. i Svalina, V. (2013). Glazba i glazbeno obrazovanje u starom i srednjem vijeku. *Napredak*, 154(1-2), 219-233. <https://hrcak.srce.hr/138794>. (03.08.2024)
9. Boote, D. N. i Beile, P. (2005). Scholars before researchers: On the centrality of the dissertation literature review in research preparation. *Educational Researcher*, 34(6), 3-15. Preuzeto s <https://writing.uwo.ca/img/pdfs/Scholars%20Before%20Researchers.pdf>. (05.08.2024)

10. Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T. i Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to meta-analysis*. John Wiley & Sons. Preuzeto s https://www.agropustaka.id/wp-content/uploads/2020/04/agropustaka.id_buku_Introduction-to-Meta-Analysis.pdf. (31.07.2024)
11. Braun, V. i Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. Preuzeto s https://www.researchgate.net/publication/235356393_Using_thematic_analysis_in_psychology. (28.07.2024)
12. British Educational Research Association (BERA). (2018). *Ethical Guidelines for Educational Research*. Preuzeto s file:///C:/Users/mirko/Downloads/BERA-Ethical-Guidelines-for-Educational-Research_4thEdn_2018.pdf. (17.07.2024)
13. Bujas, Z. (1981). *Uvod u metode eksperimentalne psihologije. Psihologijski praktikum I* (treće izdanje). Zagreb: Školska knjiga.
14. Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (3th ed.). John Wiley & Sons. Preuzeto s https://fsapps.nwccg.gov/gtac/CourseDownloads/IP/Cambodia/FlashDrive/Supporting_Documentation/Cochran_1977_Sampling%20Techniques.pdf. (18.07.2024)
15. Cohen, L., Manion, L. i Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education* (8th ed.). London: Routledge. Preuzeto s <https://archive.org/details/research-methods-in-education/mode/2up>. (07.08.2024)
16. Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. London: SAGE Publications Ltd. Preuzeto s https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf. (17.08.2024)
17. Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Pearson. Preuzeto s <https://repository.unmas.ac.id/medias/journal/EBK-00121.pdf>. (25.07.2024)
18. Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (3th ed.). Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc. Preuzeto s <http://www.ceil-conicet.gov.ar/wp-content/uploads/2018/04/>

CRESWELLQualitative-Inquary-and-Research-Design-Creswell.pdf.

(02.07.2024)

19. David, V., Bolšec i K., Šafarić, M. (2014). Metoda uzorka i norma HRN ISO 2859-1. *Tehnički glasnik*, 8 (3), 214-221. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/129378>. (27.07.2024)
20. Denscombe, M. (2010). *The Good Research Guide: For Small-Scale Social Research Projects* (4th ed.). London: Open University Press. Preuzeto s <file:///C:/Users/mirko/Downloads/Denscombe2010.pdf>. (10.07.2024)
21. Dubovicki, S., Mlinarević i V., Velki, T. (2018). Istraživački pristupi i metodološki okviri u istraživanjima budućih učitelja. *Nova prisutnost*, 16 (3), 595-610. <https://doi.org/10.31192/np.16.3.11>. (10.07. 2024)
22. Emanuel, E. J., Wendler, D. i Grady, C. (2000). What Makes Clinical Research Ethical? *JAMA*, 283(20), 2701-2711. Preuzeto s <https://www.dartmouth.edu/cphs/docs/jama-article.pdf>. (15.07.2024)
23. Farniok, M. (2023). The Importance of Social and Emotional Learning for Students in Grades K-12. *Culminating Projects in Teacher Development*. 60. Preuzeto s https://repository.stcloudstate.edu/ed_etds/60. (18.07.2024)
24. Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage. Preuzeto s <http://repo.darmajaya.ac.id/5678/1/Discovering%20Statistics%20Using%20IBM%20SPSS%20Statistics%20%28%20PDFDrive%20%29.pdf>. (17.08.2024)
25. Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R. i Worthen, B. R. (2011). *Program Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines*. 4th Edition. Pearson Education. Preuzeto s <https://edc.savehums.ac.ir/file/download/page/1618716074-jody-l.-fitzpatrick-james-r.-sanders-blaine-r.-w-.pdf>. (23.07.2024)
26. Fraenkel, J. R, Wallen, N. E. i Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (6th ed.). McGraw-Hill. Preuzeto s https://saochhengpheng.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/03/jack_fraenkel_norman_wallen_helen_hyun-how_to_design_and_evaluate_research_in_education_8th_edition_-mcgraw-hill_humanities_social_sciences_languages2011.pdf. (30.07.2024)

27. Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press. Preuzeto s [https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=YxGTCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR3&dq=Fullan,+M.+\(2007\).+The+new+meaning+of+educational+change+\(4th+ed.\).+Teachers+College+Press.+free+review&ots=Y2awxglS6f&sig=-tbobuNDGUyvLx5yDmg_NKRAI04&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=YxGTCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR3&dq=Fullan,+M.+(2007).+The+new+meaning+of+educational+change+(4th+ed.).+Teachers+College+Press.+free+review&ots=Y2awxglS6f&sig=-tbobuNDGUyvLx5yDmg_NKRAI04&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false). (16.07.2024)
28. Golubović, A. (2013). Aktualnost Rousseauovih promišljanja filozofije odgoja s posebnim osvrtom na moralni odgoj. *Acta Iadertina*, 10(1), 25-36. <https://hrcak.srce.hr/190111>. (30.06.2024)
29. Grady, C., Cummings, S. R., Rowbotham, M. C., McConnell, M. V., Ashley, E. A. i Kang, G. (2017). Informed Consent. *New England Journal of Medicine*, 376(9), 856-867. Preuzeto s <https://www.nejm.org/doi/pdf/10.1056/NEJMra1603773>. (19.07.2024)
30. Greenberg, M. T. (2023). *Evidence for social and emotional learning in schools*. Learning Policy Institute. Preuzeto s <https://doi.org/10.54300/928.269>. (20.07.2024)
31. Haidich, A. B. (2010). Meta-analysis in medical research. *Hippokratia*, 14(1), 29-37. Preuzeto s <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3049418/>. (15.06.2024)
32. Hercigonja, Z. (2017). Odabrane teme iz opće pedagogije. Varaždin: Vlastita naklada autora. [https://issuu.com/zoranhercigonja/docs/odabrane teme iz _op e pedagogije](https://issuu.com/zoranhercigonja/docs/odabrane_teme_iz_op_e_pedagogije). (16.06.2024)
33. Jakopec, P. (2014). Promišljanje odgoja u Johna Lockeja. *Obnovljeni život*, 69(4), 509-521. <https://hrcak.srce.hr/131303>. (16.06.2024)
34. Johnson, R. B. i Christensen, L. (2014). *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches* (5th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. Preuzeto s [file:///C:/Users/mirko/Downloads/FrontMatterJandC5thedition%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/mirko/Downloads/FrontMatterJandC5thedition%20(1).pdf). (19.06.2024)

35. Jokic, B. (2006). *Cilj i metodologija istraživanja*. U: Baranović Branislava (ur.), Nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj – različite perspektive; 79-96. <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/494/1/Nacionalni%20kurikulum%20za%20obvezno%20obrazovanje%20u%20Hrvatskoj.pdf>. (15.07.2024)
36. Kalton, G. (1983). *Introduction to survey sampling*. Newbury Park, California: Sage Publications. Preuzeto s <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECON261/SAmpling%20Surveys/Graham%20Kalton%20Introduction%20to%20Survey%20Sampling%20Quantitative%20Applications%20in%20the%20Social%20Sciences%201983.pdf> (18.07.2024).
37. Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications. Preuzeto s <https://www.daneshnamehicsa.ir/userfiles/files/1/9-%20Content%20Analysis%20An%20Introduction%20to%20Its%20Methodology.pdf>. (17.08.2024)
38. Križman Pavlović, D., Bušelić, M. i Gal, S. (2020). Kvaliteta odgajatelja – čimbenik kvalitete hrvatskog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. *Oeconomica Jadertina*, 10 (1), 3-30. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/240502>. (19.08.2024)
39. Lamza Posavec, V. (2021). *Metodologija društvenih istraživanja: temeljni uvidi*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.
40. Lohr, S. L. (2000). *Sampling: Design and Analysis*. Duxbury Press. Preuzeto s https://drive.uqu.edu.sa/_/maatia/files/Sampling.pdf. (15.07.2024)
41. Lončar, M. (2018). Razvoj istraživačkih kompetencija odgojitelja: Kakva su istraživanja potrebna ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju?, *diplomski rad*, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci, Rijeka.
42. Martan, V. (2018). Pregled istraživanja inkluzivnog odgoja i obrazovanja iz perspektive učitelja i studenata. *Školski vjesnik*, 67 (2), 265-284. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/216729>. (13.06.2024)
43. Mejovšek, M. (2008). *Metode znanstvenog istraživanja: u društvenim i humanističkim znanostima*. Jastrebarsko: NAKLADA SLAP.

44. Mertens, D. M. (2010). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods*. SAGE Publications, Inc. Preuzeto s https://books.google.hr/books?id=m0N3tclVds8C&pg=PA72&hl=hr&source=gbs_selected_pages&cad=1#v=onepage&q&f=false. (21.07.2024)
45. Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
46. Milat, J. (2005). *Pedagogija – teorija osposobljavanja*. Zagreb: Školska knjiga.
47. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. <https://mzom.gov.hr/>. (11.08. 2024)
48. Miočić, I. (2018). Fleksibilnost studije slučaja: prednost ili izazov za istraživače?. *Ljetopis socijalnog rada*, 25 (2), 175-194. <https://doi.org/10.3935/ljsr.v25i2.209>. (12.08.2024)
49. Mužić, V. (1999). *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*. Zagreb: EDUCA, NAKLADNO DRUŠTVO, d.o.o.
50. Mužić, V. (2004) *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Educa.
51. Nacionalni okvirni kurikulum (2011). http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf. (08.08.2024)
52. National Institutes of Health (NIH). *Ethical Guidelines & Regulations*. <https://oir.nih.gov/sourcebook/ethical-conduct/research-ethics/nih-guidelines>. (01.08.2024)
53. Neuman, L. (2014). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approacher*. Seventh Edition. Pearson. Preuzeto s https://letrunghieutvu.yolasite.com/resources/w-lawrence-neuman-social-research-methods_-_qualitative-and-quantitative-approaches-pearson-education-limited-2013.pdf. (02.08.2024)
54. Newton, P. i Burgess, D. (2008). Exploring Types of Educational Action Research: Implications for Research Validity. *International Journal of Qualitative Methods* 7(4), 18-30. Preuzeto s <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/160940690800700402>. (13.08.2024)

55. Oranga, J. i Gisore, B. (2023) Action Research in Education. *Open Access Library Journal*, 10: e10306. Preuzeto s <https://doi.org/10.4236/oalib.1110306>. (14.08.2024)
56. Pallant, J. (2007). *SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using SPSS* (third edition). London: McGraw-Hill, Open University Press. Preuzeto s https://vle.upm.edu.ph/pluginfile.php/203943/mod_resource/content/1/spss-survival-manual-a-step-by-step-guide-to-data-analysis-using-spss-for-windows-3rd-edition-aug-2007-2.pdf. (14.08.2024)
57. Patton, M. Q. (2015). *Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice*. Sage Publications. Preuzeto s [https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=ovAkBQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Patton,+M.+Q.+\(2015\).+Qualitative+Research+%26+Evaluation+Methods:+Integrating+Theory+and+Practice.+Sage+Publications.&ots=ZSYW4pAED2&sig=S1Nc8wEie1F-CLCoXSUhjUVuG0&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=ovAkBQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Patton,+M.+Q.+(2015).+Qualitative+Research+%26+Evaluation+Methods:+Integrating+Theory+and+Practice.+Sage+Publications.&ots=ZSYW4pAED2&sig=S1Nc8wEie1F-CLCoXSUhjUVuG0&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false). (02.08.2024)
58. Pažur, M. (2017). Pregled razvoja građanskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj od 1999. godine do danas. *Školski vjesnik*, 66 (4.), 605-618. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/193674>. (27.06.2024)
59. Pintar, Ž. (2020). Tradicionalna paradigma i progresivizam suvremene paradigme ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja. *Školski vjesnik*, 69 (1), 173-190. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/247379>. (02.07.2024)
60. Popper, K. (2002). *The logic of scientific discovery*. London: Routledge. Preuzeto s <https://philotextes.info/spip/IMG/pdf/popper-logic-scientific-discovery.pdf>. (13.07.2024)
61. Punch, K. F. (2009). *Introduction to research methods in education*. SAGE Publications Ltd. Preuzeto s https://books.google.hr/books?id=IBvMqiaN5EgC&pg=PA19&hl=hr&source=gbs_selected_pages&cad=1#v=onepage&q&f=false. (04.07.2024)
62. Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Sage Publications. Preuzeto s file:///C:/Users/mirko/Downloads/narrative-methods-for-the-human-science-9780761929987_compress.pdf. (03.08.2024)

63. Saunders, M. N. K., Lewis, P. i Thornhill, A. (2019). *Research methods for business students*. Eight edition. Pearson. Preuzeto s https://www.researchgate.net/publication/330760964_Research_Methods_for_Business_Students_Chapter_4_Understanding_research_philosophy_and_approaches_to_theory_development. (13.07.2024)
64. Sekol, I. i Maurović, I. (2017). Miješanje kvantitativnog i kvalitativnog istraživačkog pristupa u društvenim znanostima – miješanje metoda ili metodologija?. *Ljetopis socijalnog rada*, 24 (1), 7-32. <https://doi.org/10.3935/ljsr.v24i1.147>. (13.06.2024)
65. Spajić-Vrkaš, V. i Čehulić, M. (2016). Istraživanja građanskog odgoja i obrazovanja: višerazinski pregled. *Od podanika do građana: Razvoj građanske kompetencije mladih*, 153.
66. Stančić, V. (1996). Edukacijsko-rehabilitacijska znanost na kontinuumu znanstvenosti. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 32, 1-11.
67. Stevanović, M. (2002). *Pedagogija*. Varaždinske Toplice: Tonimir.
68. Taloš Lopar, M. i Martić, K. (2015). Dokumentiranje odgojno obrazovnog procesa. *Dijete, vrtić, obitelj*, 21 (79), 14-15. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/172719>. (16.07.2024)
69. Terlević, M. (2020). Vođenje u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja: između poželjnog i stvarnog, *diplomski rad*, Sveučilište u rijeci, Učiteljski fakultet, Rijeka. Preuzeto s <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufri%3A730/datastream/PDF/view> (23.05.2024)
70. Tzeng, O. C. S. i Jackson, J. W. (1991). Common methodological framework for theory construction and evaluation in the social and behavioral sciences. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 117, 51-64. Preuzeto s <file:///C:/Users/mirko/Downloads/TzengJackson1991Commonmethodologicalframework.pdf>. (27.05.2024)
71. Vidulin-Orbanić, S. (2007). Društvo koje uči: povijesno-društveni aspekti obrazovanja. *Metodički obzori*, 2(2007)1 (3), 57-71. <https://hrcak.srce.hr/12621>. (29.05.2024)

72. Vujčić, V. (2013). *Opća pedagogija*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
73. Vujević, M. (2002). *Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti*. Zagreb: Školska knjiga.
74. Vujčić, L. i suradnici (2016) *Razvoj znanstvene pismenosti u ustanovama ranog odgoja*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Centar za istraživanje djetinjstva. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/309080>. (28.06.2024)
75. Vukasović, A. (2003). »Vrijednosno i općeljudsko utemeljenje odgoja«, U: Pavo Barišić (ur.), *Pavao Vuk-Pavlović. Život i djelo* (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Razred za društvene znanosti / Institut za filozofiju, 2003), str. 157–169.
76. World Medical Association (WMA). (2013). Declaration of Helsinki: Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>. (7.06.2024)
77. Yuan, W. i Zeng, Y. (2017). Study of Methods to Improve the Counselors' Scientific Research. *Creative Education*, 8, 305-311. <https://doi.org/10.4236/ce.2017.83024>. (04.07.2024)
78. Zaninović, M. (1988). *Opća povijest pedagogije*. Zagreb: Školska knjiga.
79. Zelenika, R. (2000). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet.
80. Znanost. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/znanost>. (17.06.2024)
81. Žugaj, M. (2007). *Znanstvena istraživanja u društvenim znanostima i nastanak znanstvenog djela*. Varaždinske Toplice: Tonimir.
82. Žugaj, M., Dumičić, K. i Dušak, V. (2006). *Temelji znanstvenoistraživačkog rada: metodologija i metodika*. Varaždin: TIVA Tiskara Varaždin.

Mrežne stranice

1. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2001_09_83_1422.html (NN 83/2001) (25.06.2024)
2. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_05_47_1108.html (NN 47/2017) (25.06.2024)

Sažetak

Provođenje znanstvenih istraživanja u području odgoja i obrazovanja ključno je za unapređenje kvalitete obrazovnog sustava i pružanje boljih uvjeta za razvoj djece i mladih. Ovaj rad pruža dublje uvide u metode koje mogu pridonijeti razumijevanju potrebe za istraživanjem odgojno-obrazovne prakse iz koje proizlazi poboljšanje odgojnih i obrazovnih procesa. Predmet rada je istraživanje metoda koje se koriste u istraživanju odgoja i obrazovanja. Unapređenje znanstvene metodologije u ovom području može rezultirati boljim obrazovnim politikama i praksama koje će na kraju imati pozitivan utjecaj na djecu, a samim time i na društvo u cjelini. Važnost rada ogleda se u sveobuhvatnom pregledu istraživačkih metoda koje se primjenjuju u odgoju i obrazovanju te se naglašava njihov utjecaj na kreiranje efektivnih odgojno-obrazovnih strategija. Rad pruža uvid u različite metode istraživanja s naglaskom na njihovu primjenu u suvremenom kontekstu u cilju ispitivanja u kojoj mjeri obrazovne ustanove potiču sudjelovanje svojih djelatnika u istraživačkim aktivnostima te smatraju li se obrazovni djelatnici kompetentnima za njihovu provedbu. Istraživački dio rezultat je suradnje s ispitanicima iz DV Neven iz Rovinja i Osnovne škole Veruda iz Pule uz odobrenje ravnatelja navedenih ustanova.

Ključne riječi: odgoj i obrazovanje, metode istraživanja, istraživačke kompetencije, profesionalni razvoj

Summary

Conducting scientific research in the field of education is crucial for enhancing the quality of the educational system and providing better conditions for the development of children and youth. This paper offers deeper insights into various research methodologies that contribute to a better understanding of the need for research in educational practice, which leads to improvements in educational processes. The subject of this study is the examination of methods used in educational research. Advancements in scientific methodology in this field can result in improved educational policies and practices, ultimately having a positive impact on children and society as a whole. The significance of this paper lies in its comprehensive review of research methods applied in education, emphasizing their importance in creating effective educational strategies. The paper provides a comprehensive overview of research methods in education, highlighting their importance and application in the contemporary context. The research part of the work aims to examine the extent to which educational institutions encourage the participation of their employees in research activities and whether educational employees are considered competent for conducting research in education. The research part of the work is the product of cooperation with respondents from DV Neven from Rovinj and Veruda Elementary School from Pula.

Keywords: education, research methods, research competencies, professional development

Prilozi

Prilog 1. Zamolba za istraživanje u Osnovnoj školi Veruda u Puli.

Senka Okanović

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Diplomski sveučilišni studij Rani predškolski odgoj i obrazovanje

Osnovna škola Veruda

Banovčeva ul. 27, Pula

Ravnateljica: Anita Mokorić Brščić

Predmet: Molba za suradnju u provedbi istraživanja u svrhu izrade diplomskog rada.

Poštovani,

Molimo Vas za odobrenje provođenja istraživanja u kojem bi sudjelovali učitelji Vaše ustanove. Istraživanje se provodi za potrebe izrade diplomskog rada studentice Senke Okanović, diplomskog sveučilišnog studija za rani predškolski odgoj i obrazovanje, Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Tema diplomskog rada je Metode istraživanja odgoja i obrazovanja, koji će biti izrađen pod mentorstvom doc. dr. sc. Irena Kiss.

Podaci ovog istraživanja prikupljali bi se uz pomoć metode anketnog upitnika, koji traje deset minuta te je sastavljen prema dosadašnjim znanstvenim radovima i istraživanjima provedenim na temu „Metode istraživanja odgoja i obrazovanja“. Istraživanje bi se provelo na uzorku od 30 do 60 sudionika. Provedba istraživanja organizirala bi se tijekom stanke gdje bi ispitanici dobili anketni upitnik putem *Google Forms* na svoj mail te bi ga ispunili online. Istraživanje je u potpunosti anonimno i dobrovoljno.

Hvala Vam na susretljivosti.

S poštovanjem,

Senka Okanović

Potpis

A circular stamp from the Republic of Croatia, Pula, Osnovna škola Veruda. The stamp contains the text 'REPUBLIKA HRVATSKA', 'PULA', and 'OSNOVNA ŠKOLA VERUDA'. A handwritten signature is written over the stamp.

Prilog 2. Zamolba za provedbu istraživanja u DV „Neven“ u Rovinju.

Senka Okanović
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Diplomski sveučilišni studij Rani predškolski odgoj i obrazovanje

Dječji vrtić „Neven“
Fontera 31, Rovinj
Ravnateljica: Sandra Orbanic

Predmet: Molba za suradnju u provedbi istraživanja u svrhu izrade diplomskog rada.

Poštovani,

Molimo Vas za odobrenje provođenja istraživanja u kojem bi sudjelovali odgojitelji i suradnici Vaše ustanove. Istraživanje se provodi za potrebe izrade diplomskog rada studentice Senke Okanović, diplomskog sveučilišnog studija za rani predškolski odgoj i obrazovanje, Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Tema diplomskog rada je Metode istraživanja odgoja i obrazovanja, koji će biti izrađen pod mentorstvom doc. dr. sc. Irena Kiss.

Podaci ovog istraživanja prikupljali bi se uz pomoć metode anketnog upitnika, koji traje deset minuta te je sastavljen prema dosadašnjim znanstvenim radovima i istraživanjima provedenim na temu „Metode istraživanja odgoja i obrazovanja“. Istraživanje bi se provelo na uzorku od 30 do 60 sudionika. Provedba istraživanja organizirala bi se tijekom stanke gdje bi ispitanici dobili anketni upitnik putem *Google Forms* na svoj mail te bi ga ispunili online. Istraživanje je u potpunosti anonimno i dobrovoljno.

SUGLASNA SAM ZA ZAHTEVOM

Hvala Vam na susretljivosti.

S poštovanjem,
Senka Okanović

Ravnateljica:
SANDRA ORBANIC
Orbanic

